

ਬੇਬਾਕ, ਬੇਲਾਗ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ
ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਅਮਨਟੈਲ ਦਾ ਦੀਵਾਲੀ ਧਮਾਕਾ

\$25 'ਚ 2200 ਮਿੰਟ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ (36.5 ਘੰਟੇ)
ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ

AMANTEL.COM
Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

Dhol Radio Live 24/7
Live Calls 9:30pm Indian Time
Skype id: dholradio, Website: www.dholradio.com
USA: 210-399-3465, Canada: 604-210-1955
I Phone App: Dhol Radio, Android App: Dhol Radio

Twelfth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 53, December 31, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਭਖਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਚੋਣ ਅਖਾੜਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਖ਼ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਮੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਂਜ਼, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੁੱਸਿਆ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਭਾਵੇਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੈਣਗੀਆਂ ਪਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਵੋਟਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੇ ਨਤੀਜੇ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ

ਹੋਰ 4 ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਮੁੱਖ ਭੇਡ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੇ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਂ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ) ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੇ ਕਈ ਸ਼ੱਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਡਟਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਣੇ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਪਛਾੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ 'ਲੋਕ ਲੁਭਾਊ' ਸਕੀਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਰਕਿਨਾਰ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਦਾਇਤ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਵਰਤਦਿਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਰੱਜ ਕੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਐਤਕੀ ਵੀ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਜੋੜ

ਇਕ-ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ

ਮੇਲਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਉਤੇ

ਉਕਾ ਹੀ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਇਹ ਚਰਚਾ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਹਿਸਾਬ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਹਿਤਾਂ ਖਾਤਰ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਰੈਲੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 9 'ਤੇ)

ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰਾ 'ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ' ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬੂਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਵੱਖਰਾ 'ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ' ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ 'ਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋ

ਜਾਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 9 'ਤੇ)

FARMERS

*Auto *Home
*Business
*Workers
Compensation

Gurjinder Dimple
Insurance Agent
License # 537993

ਆਟੋ, ਘਰ ਤੇ ਬਿਜਨਸ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਫਰੀ ਕੋਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
Ph:517-499-4883
Fax:517-993-5755, gurjindersingh@att.net.
www.farmersagent.com/gsingh3
2681 Loon Ln, Okemos, MI 48864

Estd. 1975

World Wide Travel

www.fly2world.com

AIR TRAVEL • CRUISES • VACATIONS

DETROIT 734 525 7304 TOLL FREE 866 66 INDIA CHICAGO 312 224 8800

DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR

Independent Insurance Agent

*Auto *Home *Business *Life
Illinois – Indiana – Wisconsin

Our Partners: Travelers, AAA, Progressive, The Hartford & Many More.

ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Sunny Dhillon
Ph:847-858-5683
2021 Midwest Rd., Oak Brook, IL 60523

5 YEARS OF DEVELOPMENT

Taking sports to new heights

Initiatives	2002-2007	2007-2012*
Awarded money for medal winners of Olympics, Asiad, CWG	Rs. 1.7 Cr	Rs. 9.49 Cr
World Cup Kabaddi Tournaments	No Initiative	2 World Cups held
State Games	Not organized	Shaheed-e-Azam Bhagat Singh State Games
International Level Sports Stadiums	12 stadiums sanctioned for Rs. 4.32 Cr	7 Multi-purpose Stadiums 7 Hockey Stadiums 1 Sports School Rs. 147 Cr
No. of Multi-gyms Installed	0	6250
No. of Sports Kits Distributed	0	8840

Class I jobs being given to 10 International medal winning athletes

| ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ |

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ,
ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਮੁਬਾਰਕ !

ਅਤੇ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸਮੂਹ ਸਪਾਂਸਰਾਂ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡ
ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਸਾਲ 2011 ਦੌਰਾਨ
ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ
2 ਸਤੰਬਰ, 2012
(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)

ਦੇਖੀਏ ਬਣੀ ਜਾਫੀ ਤਕੜਾ ਕਿ ਧਾਵੀ

RSVP: Board Members:

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ)
ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ
ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ
ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ
ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਲਾਲੀ ਨਿੱਝਰ
ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ
ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ-
ਮਿਆਣੀ
ਪੀਟਾ ਸਰੋਤਾ
ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਬੱਬੀ ਬਾਠ

ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ
ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗੀ
ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ

e-mail: chicagokabaddicup@yahoo.com

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ: ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ, ਡਾ. ਅਮਰਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਰਸ਼ਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਕਮਲਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ (ਆਇਓਆ)

Shere Punjab Sports & Cultural Club (Chicago)

ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋਤ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਾਰਟੀ ਦੱਸਿਆ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਇਥੇ ਭਰੇ ਛੋਟੇ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋਤ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ 'ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ' ਵਿਚ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ ਭਾਰੂ ਰਹੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਜੋਤ ਮੇਲਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਦੂਸ਼ਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਪੂਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਮੁੜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿ ਗਏ ਕੌਮ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਤੇ ਜਾਬਰ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸਜੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹੇਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਖੂਨ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ

ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਵਰ੍ਹੇਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਈ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਰੇਟ ਵਧਾਉਣਾ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਂਦਰ ਦੇ

ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੱਖੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅੰਦਰ ਗਲਤਾਨ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਇਕ ਨਿਰਮਾਣ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੁਕਰ ਮਹਿਸੂਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ

ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸੇਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਝ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ 'ਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂਗਰ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਟੌਹੜਾ ਸਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ, ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਪੁਰ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਰੋੜਾ, ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਜਖਵਾਲੀ, ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਲਿਬੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚਨਾਰਬਲ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ, ਬੀਬੀ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੰਥਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ: ਕਾਂਗਰਸ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ

ਪੰਥਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ 22 ਸ਼ਸਤਰ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ, ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ

ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਗੋਂ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 800 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚੀ ਗਈ ਤੇ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਰੇਤਾ, ਸਰਾਬ ਠੇਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਨਹੀਂ ਵੇਚਦੇ ਸਗੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ ਫੜ ਕੇ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ

ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਮਾਤ ਕਹਿਣ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ

ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤੋਹਫਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਾਂਝੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾਪਿੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ (ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ), ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਂਝੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਹੋਰ ਬੇਦੋਸ਼ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ, ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਦਾਦੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦ ਲਈ ਉਲਝਾਏ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਤੱਕ

ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਧਾਮ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੇਦੋਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਖੇ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਜੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਾਘੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾਪਿੰਡ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁਟ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਲਾਣਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ 7 ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ।

ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਅਮਨ ਚੈਨ ਲਈ ਬਫਰ ਸਟੇਟ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਇਮ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ:ਮਾਨ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋਤ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਕੀਤੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਲੇਹ ਤੇ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ

ਵਿਚਕਾਰ ਬਫਰ ਸਟੇਟ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਇਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਅਮਨ ਚੈਨ

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸ. ਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ

ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ

ਦੇ 135 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਗੈਰ ਇਨਸਾਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਅਫਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਵਰਗੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਮੰਦਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਫਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਕੁੰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਰਬਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪ੍ਰਿੰਸ (30) ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦੋਸਤ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (30) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀ.ਕੇ.ਆਈ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਗੂ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਗਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲਿਸ (ਕ੍ਰਾਈਮ) ਅਸ਼ੋਕ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਰਬਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ

ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀ.ਕੇ.ਆਈ. ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁੰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਆਈਕਨ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਦੇ ਸਿੰਗਲਪੁਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਆਵੇਗਾ। ਉਥੋਂ ਸਰਬਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਤਿੰਨ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਤੇ 45 ਕਾਰਤੂਸ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਸਰਬਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਹੀਮ (ਸਿਰਸਾ ਡੇਰਾ), ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ

ਭਨਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਬਪ੍ਰੀਤ ਦੀ 2001 ਵਿਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ 'ਚ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਮੁੜ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਹੋਇਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜੇ, ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਉਪਰੰਤ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਲੱਭਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬਾਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਛੱਡਣ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੀਆਂ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਮੰਚ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਸ. ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 29 ਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਲੱਗੇਗਾ, 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ ਅਤੇ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੋਗ ਰਹੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਰੰਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨਹੀਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਜੇ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤਿੰਨ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

Singh Tax Services

Individual & Business Tax/Financial Consulting Services.

ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਾਇਰ ਕਰੋ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਲਾਹ ਮੁਫਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ 10 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

Ph:248-982-2036

Fax:616-855-5575

Office Location

38969 Cheshire Drive,
Northville, MI, 48167

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh M.COM,
MBA (Finance), ACA
Master in Taxation,
IRS Enrolled agent,
Notary Public

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
- ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
- ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਟਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370
ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39300 CIVIC CENTER DR.,
SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

Asian International Foods Indian Grocery Store

ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ

- ਗਰੋਸਰੀ
- ਸਬਜ਼ੀਆਂ
- ਮਿਠਾਈਆਂ

1950 West Columbia Ave., Battle Creek (MI)

Ph#269-288-0574, 269-420-8135

ਇੰਡੀ ਹਾਂਡਾ INDY HONDA

8455 US 31 South (US 31 & stop 12 Rd.), Indianapolis, IN 46227

ਗਰੀਨਵੁੱਡ ਮਾਲ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ

ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਏਰੀਏ 'ਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਨਪਸੰਦ ਕਾਰ ਡੀਲਰਸ਼ਿਪ

ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹਾਂਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਡਲ ਜਾਂ ਮੋਕ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ
ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ, ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ

Cell:317-444-9772

Civic, Accord, Pilot, CRV, Element, Insight, Odyssey Van ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਾਂ ਲਈ

Bob Rohrman's INDY HONDA
WWW.INDYHONDA.COM

Call For Monthly Specials
Office:317-887-0800, e-mail: jsjassie@yahoo.com

Punjab Times**Established in 2000
12th Year in Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018**Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388****Editor:**Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Graphics:**

Mandeep Singh

PhotographerKamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703**Our Columnists**Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana**Corrpondents****Detroit, MI**Rajinder Syan
734-261-0936**New York**Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395**Distributed in:**

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ**

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਭਖਿਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬਰੇਕਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਪਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ 4 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਚੋਣਾਂ ਲਈ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, 12 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ, 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਰ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 9 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਸਮੁੱਚਾ ਚੋਣ ਅਮਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਗਈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਧਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੀਆਂ 27 ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

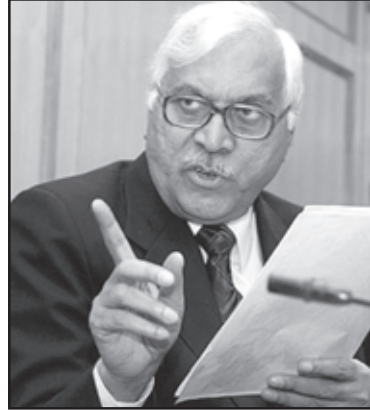
ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਫਸਰ ਕੁਸੁਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨੀਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨੀਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਕਮ ਰੱਖਣ

ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਗਰਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ

ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 130 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਿਗਰਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨ

ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਮਨੀਪੁਰ ਤੇ ਗੋਆ ਵਿਚ ਇਕੋ ਪੜਾਅ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਜਦਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਚਾਰ

ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਹੈ। 70 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਉਤਰਾਖੰਡ (15 ਸੀਟਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ) 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ 12 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ 15 ਮਾਰਚ ਤਕ ਹੈ। ਉਥੇ 60 ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ 20 ਸੀਟਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਨ। 40 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਗੋਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਇਕੋ ਸੀਟ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 14 ਜੂਨ ਤਕ ਹੈ।

403 ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ 85 ਸੀਟਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਨ। ਇੱਥੇ 7 ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ 4, 8, 11, 15, 19, 23 ਤੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ 7 ਪੜਾਵੀ ਚੋਣ, ਹੁਣ ਤਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਚੋਣ ਅਮਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਦੌਰ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਝਟਕਾ

ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਤੋਂ ਚੁੰਗੀ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ 'ਤੇ ਚੁੰਗੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ 1911, ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1976 ਤੇ ਵੈਟ ਐਕਟ 2005 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਆਇਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਲੁਭਾਊ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਸੀ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ 'ਤੇ ਲੱਗਦੀ ਚੁੰਗੀ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਚੰਦ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਰਕੂਲਰ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਸੁਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੁੰਗੀ ਮੁਆਫੀ ਵਾਲਾ ਸਰਕੂਲਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੈਮਰੇ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਰਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੈਮਰੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤ

ਦਿਨ ਤੱਕ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਉਪਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਮਾਈਕਰੋ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 12 ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਰੋਕੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਪਛੜੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁਣ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨਿਭਾਵੇਗੀ। ਕਿਆਸਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੋਣਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਪੜਾਅ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ 1500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਚੋਣ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਹਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਰੁਟੀਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਬਸਪਾ) ਨੇ ਵੀ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ 90 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ

ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਯਤਨ ਬਹੁਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਲਜੈਨ ਸਿੰਘ ਚੜਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ 31 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਕਰ ਲਵੇਗੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਮਸੌਦਾ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕੇਂਦਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਸੀ.ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੇ.ਪੀ. ਅਗਰਵਾਲ, ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਲਜੈਨ ਸਿੰਘ ਚੜਕਾ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣ ਦਾ ਅਮਲ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਲੜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ 19 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਲੜੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਹੀ ਸੀਟ ਕੱਢ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਜ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਸਮੇਤ ਦੂਜੀਆਂ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਗਰਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਧੜੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਲਾਭੇ ਹੋ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸਮੇਤ ਮਤੇ ਵਿਚਲੇ ਦੂਜੇ ਮਸਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੀਪਲਜ਼

ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦੂਜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਚੋਣ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੇ ਗਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਵਲੋਂ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਗਠਜੋੜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ

ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ ਵਿਖੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾਤਾ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ

ਦੇ ਰਸਭਿੰਨੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪ੍ਰਿੰ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਬੀ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਭਾਈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਣ ਦਿੱਤਾ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh parents seek match for their India born US citizen Engineer daughter 25, 5'-3" working in an engineering corp. Contact:sikh110@yahoo.com

Wanted Sikh Saini US/ Canadian match for Sikh Saini US citizen girl, 24, 5'-0" studying hospital/ medical billing & coding after bachelor in Bussiness Admn. Contact: singhp1@hotmail.com

Seeking a suitable Jatt Sikh US citizen match for a pretty 24, 5'-3" Dentist girl in India. Contact at skgurdeep7@gmail.com.

Wanted US/Canadian/UK/ Australian citizen match for Amritdhari Sidhu girl from educated urban family in India, 5.4, 23 yrs, doing MSc Biochem. Call: 850-225-6388 in the US or email: sukhsssohi@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਿੱਲ, 22, 5'-9", BCA ਅਤੇ ਹੁਣ MSc (Comp. Sc.) ਕਰ ਰਹੇ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਸੁਨੱਖੇ ਦੁਆਬੀਏ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ:818-835-6415

ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ, 36, 5'-7" ਵੈਸ਼ਨੋ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਇੰਮੀਗਰਾਂਟ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 916-730-8029, Email: charanjitsingh916@yahoo.com

ਕੰਬੋਜ ਸਿੱਖ ਐਚ ਵਨ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, 26, 5'-10" ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਇੰਮੀਗਰਾਂਟ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ:509-227-9354, 91-98880-16961

Wanted US/Canadian citizen girl for B.D.S. (dentist) Gursikh Khatri boy, 26, 6'-0" in India. Contact Ph. +91-98153-67728.

ਹਿੰਦੂਸਟਨ 'ਚ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਮੌਕੇ ਸੱਤ ਮੌਤਾਂ

ਹਿੰਦੂਸਟਨ : ਇਥੇ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ 'ਚ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਸਣੇ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੱਟ ਕੇ ਫਿਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ 'ਚ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਟਰੀ ਨੇੜੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੀਆਂ 3 ਔਰਤਾਂ ਤੇ 4 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਕ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਸ 'ਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਜਦੋਂ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਭ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਤਕ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

Best Way Travels & Tour Inc.

Since 1975

6353 N Claremont
(Corner of Devon & Claremont)
Chicago, IL 60659

**Best Fares For India/
Pakistan.
Europe 50% Discount
Business Class.**

Ph:773-465-4949, Fax:773-465-8599

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545

London \$250

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Before : 165 Lbs.
After : 125 Lbs.
Lost 40 Lbs.

ਮੇਰੇ ਇਹ ਮਤੀਆਂ ਕਿਸੇ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਘਟਾਇਆ ਅਤੇ ਨਿਕਲੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਚਲਾਨ ਉੱਥੇ ਹੈ।

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph:317-884-3557

Sharanjeet Kaur

Ph:317-332-1387

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਚ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦਬਦਬਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 48 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 24 ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ, 9 ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ, ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ 11 ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਭਦੋੜ (ਰਿਜ਼ਰਵ) ਤੇ ਮੋਗਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਕੋਦਰ ਤੋਂ ਸ. ਵਡਾਲਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਤੇ ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸ. ਭੁੰਦਤ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਵਰਗੀ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਸਹਾਏ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋ, ਮਜੀਠਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਮੋੜ ਤੋਂ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਟਿਕਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀਪ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ

ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਦਮਪੁਰ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਹੁਣ ਕਪੂਰਥਲਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਤੋਂ ਜਨਰਲ ਹੋਏ ਧਰਮਕੋਟ ਤੋਂ ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾਉਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋਂ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਉਪਦਰਸ਼ੀਤ ਕੌਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਤੋਂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ, ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ

ਹਲਕੇ ਭੁਲੱਥ ਤੋਂ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਮੋੜ ਤੋਂ ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੇ ਭਰਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੱਖਣੀ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1997 ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 94 ਤੇ 23 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਬਾਗੀ ਸੁਰਾਂ, ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭੱਜ-ਦੌੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਬਾਗੀ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਟਿਕਟਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਆਗੂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਦਲ ਲਈ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋਠੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ, ਸੈਨਿਕ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਤੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬੇਹਾਲੀ ਤੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਧੀਨੰਗਲ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਟਿਕਟਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ

ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਖਿੱਚਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ (ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ) ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ

ਇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਸੈਨਿਕ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਜਿਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ) ਤੋਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਲਕਾ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਬਟਾਲਾ ਸੀਟ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਆਗੂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜੰਗ ਮੋਠੀ ਪੈਦਿਆਂ ਅਜੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਕੋ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ (ਰਾਖਵੇਂ) ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਦੇਸ ਰਾਜ ਧੁੱਗਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਧੁੱਗਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀਟ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਟਾਲਾ

ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਧੀਨੰਗਲ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨੇ ਬਟਾਲਾ ਹਲਕੇ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਜਤਾਈ ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਦੀਆਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਗੂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਜਾਪੇ। ਸਿਰਫ਼ ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੱਬੇਹਾਲੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਗਾ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ, ਨਕੋਦਰ, ਆਦਮਪੁਰ, ਅਮਲੋਹ, ਸੰਗਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ 41 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਨੇ 41 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 17 ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਤੇ 24 ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ 117 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਲ ਨੂੰ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂਕਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 34 ਸੀਟਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਲ ਦਾ ਗਗਨਜੀਤ ਬਰਨਾਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ 14 ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ 10 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਤੋਂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਤੋਂ, ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜ੍ਹਆਂ ਨੂੰ ਖਰੜ ਤੋਂ, ਗਗਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤੋਂ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਖੰਨਾ ਤੋਂ, ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਬੁਢਲਾਡਾ ਤੋਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਰਮਕੋਟ ਤੋਂ, ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਰੋਪੜ ਤੋਂ, ਅਰੁਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ, ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਦਰਪੁਰਾ ਦਾਖਾ ਤੋਂ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਮੋੜ ਤੋਂ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਮੋਗਾ ਤੋਂ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾਹੀਆ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਤੋਂ ਤੇ ਸੱਤਪਾਲ ਨੂੰ ਆਦਮਪੁਰ ਤੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰਦੇਵ ਅਰਸੀ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਧਾਲਾ ਨੂੰ ਮਜੀਠਾ ਤੋਂ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਗੋਲਡਨ ਨੂੰ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ, ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ੰਘਰਾਏ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ ਤੋਂ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਤੋਂ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੰਡੇਵਾਲ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਗਾਹਾ ਤੋਂ, ਰਘੂਨਾਥ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਤੋਂ ਪਵਨਪ੍ਰੀਤ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਚਿੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਬਸਪਾ ਨੇ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਇਕ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਦਾਤੀ ਸਿੱਟਾ ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦਾਤੀ, ਹਥੋੜਾ ਤੇ ਤਾਰਾ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾਕਟਰ ਜੁਗਿੰਦਰ ਦਿਆਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਲ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਲਈ ਹਲਕਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਲੰਬੀ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬੇਹਾਲੀ
ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ: ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ
ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ: ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ
ਅਜਨਾਲਾ: ਅਮਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਨੀ ਅਜਨਾਲਾ
ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ: ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਪੋਕੇ
ਮਜੀਠਾ: ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੱਖਣੀ: ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਰੀਆ
ਅਟਾਰੀ ਐਸ.ਸੀ.: ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ
ਖੇਮਕਰਨ: ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ
ਪੱਟੀ: ਆਦੇਸ਼ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ
ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ
ਭੁਲੱਥ: ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ
ਕਪੂਰਥਲਾ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ
ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ: ਡਾ. ਉਪਦਰਸ਼ੀਤ ਕੌਰ
ਨਕੋਦਰ: ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ
ਸ਼ਾਹਕੋਟ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ
ਸ਼ਾਮਚੁਰਾਸੀ ਐਸ.ਸੀ.: ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੋਸ਼
ਚੱਬੇਵਾਲ ਐਸ.ਸੀ.: ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ
ਬਲਾਚੌਰ: ਚੌਧਰੀ ਨੰਦ ਲਾਲ
ਸਾਹਨੇਵਾਲ: ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੱਖਣੀ: ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਆਤਮ ਨਗਰ: ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗਾਬੜੀਆ
ਗਿੱਲ ਐਸ.ਸੀ.: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ
ਦਾਖਾ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ
ਮੋਗਾ: ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਗੁਰੂ ਹਰਸਹਾਏ: ਵਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਮਨਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ: ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ
ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ: ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ
ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰੀ: ਸਰੂਪ ਚੰਦ ਸਿੰਗਲਾ
ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਸੁਨਾਮ: ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ
ਭਦੋੜ ਐਸ ਸੀ: ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ
ਬਰਨਾਲਾ: ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀਤੂ
ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ: ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਟੌਹੜਾ
ਘਨੌਰ: ਬੀਬੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਮੁਖਮੈਲਪੁਰ
ਸਨੌਰ: ਤਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸਮਾਣਾ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ
ਮੋੜ: ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
ਜ਼ੀਰਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ
ਧਰਮਕੋਟ: ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ
ਖਰੜ: ਜਥੇਦਾਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ
ਮਲੋਟ: ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਫਰੀਦਕੋਟ: ਦੀਪ ਮਲਹੋਤਰਾ
ਸ਼ੁਤਰਾਣਾ: ਬੀਬੀ ਵਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲੁੱਬਾ
ਜਗਰਾਉਂ: ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਕਲੇਰ
ਜੈਤੋ ਐਸ.ਸੀ.: ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸੂਚੀ
ਜਲਾਲਾਬਾਦ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ
ਮੁਹਾਲੀ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ
ਖੰਨਾ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ
ਪਾਇਲ (ਰਾਖਵਾਂ): ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਰਾਏਕੋਟ (ਰਾਖਵਾਂ): ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (ਰਾਖਵਾਂ): ਰਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਬੱਲੂਆਣਾ (ਰਾਖਵਾਂ): ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਘੁਡਿਆਣਾ
ਦਿੜਬਾ (ਰਾਖਵਾਂ): ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨਸ
ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ (ਰਾਖਵਾਂ): ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਂਡਲਾ
ਆਦਮਪੁਰ (ਰਾਖਵਾਂ): ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਟੀਨੂੰ
ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ (ਰਾਖਵਾਂ): ਜਗਮੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ
ਭੁੱਚੇ ਮੰਡੀ (ਰਾਖਵਾਂ): ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕੋਟਭਾਈ
ਅਮਰਗੜ੍ਹ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ
ਪੂਰੀ: ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ 'ਚ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 6 ਤੋਂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਇਥੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਆਫ ਮਾਡਰਨ ਆਰਟ ਵਿਖੇ 6 ਤੋਂ 16 ਜਨਵਰੀ ਤਕ 'ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਐਂਡ ਗੋਲਡਨ ਏਜ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਸਿਨੇਮਾ' ਸਿਰਲੱਖ ਹੇਠ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ 'ਆਵਾਰਾ' ਤੇ 'ਬੋਬੀ' ਸਣੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਵਾਰਾ' ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਬਰਸਾਤ', 'ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼', 'ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਬਹਿਤੀ ਹੈ', 'ਸ੍ਰੀ 420', 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ' ਤੇ 'ਬੋਬੀ' ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਸਤੇ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ' ਜੋ 1909 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਐਤਕੀ 29

ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਰਕਿਨਾਰ

(ਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸੋਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀ ਮੂੜ੍ਹ-ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਪੁਰਨਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ।

ਅਗਸਤ, 2011 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਚਨਚੇਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 'ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਾਰਸੀ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵਿਆਹ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵਕੀਲ ਐਚ. ਐਸ. ਫੁਲਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੋਧ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਉਪ-ਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਅਤੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਕੋਈ ਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਜਲਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ

ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਇਹ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ 'ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ' ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ' ਵਿਚ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣਗੇ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਤੇ ਯੂਨਾਇਟਿਡ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 22 ਅਕਤੂਬਰ, 1909 ਨੂੰ ਬਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 22 ਅਕਤੂਬਰ 2009 ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖਰੜੇ ਬਾਰੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ 1909 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਰੋਸ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਲਮ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ?

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ

ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੁਸਲਿਮ, ਹਿੰਦੂ, ਯਹੂਦੀ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਵਿਆਹ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂ ਕੇ ਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ 1955 ਤਹਿਤ ਹੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਇਕ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਵਿਰੁਧ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ ਲੜਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲ ਨੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ 'ਵਾਂਗਡੋਰ' ਬਾਹਰਲੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਰੋਪੜ ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਣਾਇਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2006 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਆਹ ਦਰਜ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਰਾਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵੀ 2008 ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਆਹ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ 1909 ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਾਭੇ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੋਣੇ ਰਹੇ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਤੋਂ 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ 2002 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਟਿਕਟ ਆਪ ਘਰ ਆ ਕੇ

ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਰੋਪੜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਗੇ।

ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 262-0156 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.
Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

FREE CREDIT CARD TERMINAL!

Cagla's Auto Repair

Your Complete Auto Repair Shop

1225 W. Northwest Hwy., Palatine, IL 60074

Ph:847-963-6363

ਮੁਕੰਮਲ ਕਾਰ ਰਿਪੇਅਰ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਖਾ

Free
Computer diagnostics with any repairs

15% Off
All Repairs

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਨਾਲ ਟੋਇੰਗ ਫਰੀ
Free Towing with any service

OIL CHANGE
\$14.95 plus tax (up to 5qts)
With this coupon Expires 12/31/2011

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਪਟਿਆਲਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਬਰਨਾਲਾ, ਮੋਗਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀਜ਼. ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. (ਸਬਾਨਕ) ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਨੇਹਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਮਾਨਸਾ 'ਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲੱਗਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਛੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਸੁਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਪੰਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤਬਦੀਲ

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਨਿਲ ਕੌਸ਼ਿਕ ਤੇ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਚੋਣਾਂ) ਸੀ.ਐਸ.ਆਰ. ਰੈਡੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਮੋਗਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸਨੇਹਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੋਗਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਭੱਦਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਤਾਇਨਾਤ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੋਣ ਜਾਬਤੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਿਹਾਤੀ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਜਾਬਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਖੱਟੜਾ ਸਮੇਤ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿੱਗਜ ਸਿਆਸਦਾਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਹਲਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਕਤ ਆਗੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗਤਬਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਾਦੀਆਂ, ਬਟਾਲਾ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਅਜਨਾਲਾ, ਮਜੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਭੁਲੱਥ, ਜਲੰਧਰ ਕੋਟ, ਮੁਹਾਲੀ, ਡੇਰਾਬਸੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੱਖਣੀ, ਮੋਗਾ, ਧਰਮਕੋਟ, ਜ਼ੀਰਾ, ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਬੀ, ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ, ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਮਾਨਸਾ, ਭਦੌੜ, ਬਰਨਾਲਾ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜਨਾਲਾ, ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ, ਮਜੀਠਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉੱਤਰੀ, ਅਟਾਰੀ, ਰੂਪਨਗਰ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੂਰਬੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੱਖਣੀ, ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ, ਮੋਗਾ, ਧਰਮਕੋਟ, ਲੰਬੀ, ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਹਲਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ 15 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੌਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖੁਦ-ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਬਸਪਾ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਡਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਡਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਸਪਾ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤਿਆਂ 90 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਸਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨਰਿੰਦਰ ਕਸ਼ਿਅਪ ਨੇ ਬਸਪਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਹੁਕੋਨਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉੱਜ ਬਸਪਾ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਫੰਡਾਂ ਵਰਤਿਆ 'ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ' ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਸਪਾ ਦੇ 11 ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਦੋ ਸੈਣੀ ਤੇ ਅੱਠ ਜੱਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਾਸ ਤੇ ਪਾਸ਼ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਵੇਗੀ ਟੱਕਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਲਕਾ ਐਲਾਨਣ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਬਾਦਲ ਵੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਚੌਥਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਹਲਕੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲੰਬੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਨਿਗਰਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ।

ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਬੱਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲੁਹਾਈ

ਬਠਿੰਡਾ: ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਬਤਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਹੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਖ਼ਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਹੁਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਜਾਬਤੀ ਮਗਰੋਂ ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਕਾਇਮ ਸਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਸਕੀਮ ਦੇ ਬੋਰਡ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਉਪਰ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ

ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਰਡਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇਹ ਬੋਰਡ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਉੱਜ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਠੇਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਬੋਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਲਾਏ ਆਰ.ਓ. ਪਲਾਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਬੋਰਡ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਈ. ਟੀ. ਓ. ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੇਸ:ਐਸ.ਪੀ. ਫਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਐਸ.ਪੀ. ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਏ.ਈ.ਟੀ.ਸੀ. ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਟਿਹਰੇ 'ਚ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਨਸਵੀ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਪਤਤਾਲੀਆ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਐਸ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣਿਆਂ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਤਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬੇਦੋਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਤਤਾਲੀਆ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਐਸ.ਪੀ. ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਉਸ ਦੇ ਰੀਡਰ ਹੋਲਦਾਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਦੱਈ ਵਿਧਨ ਕਾਂਸਲ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ।

ਪਤਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਐਸ.ਪੀ. ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਹੋਲਦਾਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੰਗਣ ਦੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ ਤੇ ਹੋਲਦਾਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਏ.ਈ.ਟੀ.ਸੀ. ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾਤ 'ਤੇ ਪਤਤਾਲੀਆ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਤਤਾਲੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਇਕ ਮਿਹਨਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ 22 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਝੂਠਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ।

ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਏ.ਵੇਣੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਮਨਸਵੀ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ।

ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਜਥੇਬੰਦੀ-ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਕੌਂਸਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਚੋਣ ਜਾਬਤੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਲਾਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਧਿੱਗੋਜੋਰੀ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੀਫ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਭੁਪਿੰਦਰ (ਬਾਬ) ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ

ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ

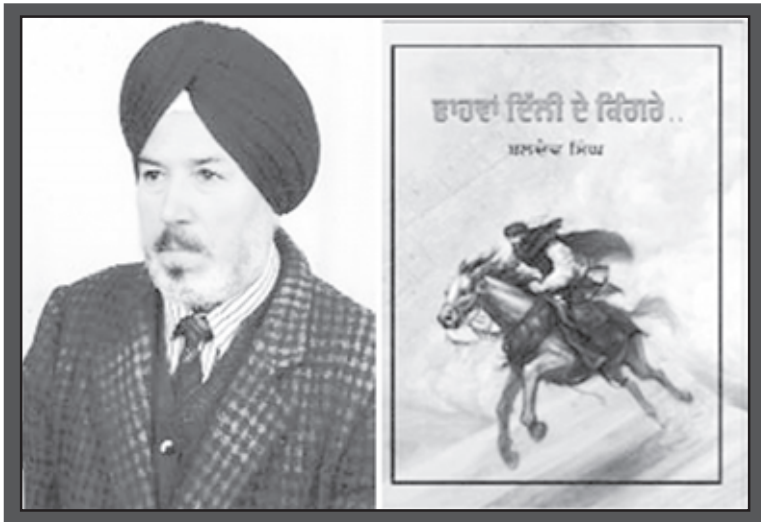
ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹਮਾਇਤ ਫੋਨ, ਈਮੇਲ ਜਾਂ ਵੈਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਫੋਨ 847-557-0558 ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.punjabnricouncilusa.com ਹੈ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੜਕਨਾਮਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2011 ਲਈ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਤਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੜਕਨਾਮਾ (ਮੋਗਾ) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਚਾਹਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ' ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ, ਕਾਂਸ਼ੀਨਾਥ ਸਿੰਘ (ਹਿੰਦੀ), ਖਲੀਲ ਮੈਮਨ (ਉਰਦੂ), ਨਸੀਮ ਸੈਫਾਈ (ਕਸ਼ਮੀਰੀ) ਸਣੇ 22 ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੌਮੀ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਸ਼ਾਲ ਤੇ ਯਾਦ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ 8 ਪੁਸਤਕਾਂ, 7 ਨਾਵਲਾਂ, 3 ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਤੇ ਕਹਾਣੀ, ਇਤਿਹਾਸ, ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਚਾਹਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ' (2009) ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਵਲ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਬਾਰੇ 'ਪੰਜਵਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ' (2005), ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ 'ਸਤਲੁਜ ਵਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ' (2007) ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਬਾਰੇ 'ਮਹਾਬਲੀ' (2011) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ 1978 ਵਿਚ 'ਦੁਸਰਾ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ' ਛਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਲਰੀ

ਧਰਤੀ, ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ, ਕੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਸੂਲੀ ਟੰਗੇ ਪਹਿਰ, ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਤੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਨਾਵਲ ਛਪੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿੱਲੀਆਂ ਛਿਟੀਆਂ ਦੀ ਅੱਗ, ਚਿਤੀਆਖਾਨਾ, ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਲੋਅ, ਝੱਖਤ ਤੇ ਪਹਿੰਦੇ ਤੇ ਦਿਸਹੋਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਚਰਚਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮ 'ਸੜਕਨਾਮਾ' ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਪਰਚੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਵਿਚ 1980 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਬੰਦ ਹੋਣ ਤਕ (1999) ਤਕ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕੋਲਕਾਤਾ ਰਹੇ ਪਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ 1985 ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ। 1942 ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਮ.ਏ.ਬੀ.ਐੱਡ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਟਰਾਂਪੋਰਟਰ ਬਣੇ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਕੁਲਵਕਤੀ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਖਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਤੇ ਖੇਡੇ ਨਾਟਕ 'ਸਿੱਟੀ ਰੁਦਨ ਕਰੇ' ਦੇ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੋਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 400 ਸ਼ੋਅ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਥਿਏਟਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਧੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਲੇ', ਪੰਡਿਤ ਬਲਾਕੀ ਰਾਮ, ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਲੋਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਕੱਲਰੀ ਧਰਤੀ' ਨਾਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਵਰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ

ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਪਾਤਰ ਦਾ ਦਰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਖੌਰੂ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੇਖਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਚੋਣ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਜਿਊਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਕਬੀਨ ਫੂਕਨ (ਆਸਾਮੀ), ਮਨਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਬੰਗਾਲੀ), ਪ੍ਰੇਮ ਨੰਦ ਮੋਸਾਹਰੀ (ਬੋਡੋ), ਲਲਿਤ ਲਗੋਤਰਾ (ਡੋਗਰੀ), ਮੋਹਨ ਪਰਮਾਰ (ਗੁਜਰਾਤੀ), ਮੈਲਵਿਨ ਰੋਡਰਿਗਜ਼ (ਕੋਨਕਨੀ), ਐਮ.ਕੇ. ਸਾਨੂ (ਮਲਿਆਲਮ), ਕਸ਼ੋਤਰੀ ਬੀਰਾ (ਮਨੀਪੁਰੀ), ਗਰੇਸ (ਮਰਾਠੀ), ਕਲਪਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇਵੀ (ਉੜੀਆ), ਅਤੁਲ ਕਨਕ (ਰਾਜਸਥਾਨੀ), ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਤਪਤੀ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ), ਅਦਿਤਿਆ ਕੁਮਾਰ ਮੰਡੀ (ਸੰਥਾਲੀ), ਮੋਹਨਗਿਨੀ (ਸਿੰਧੀ), ਐਮ. ਵੈਕਟੋਸਨ (ਤਾਮਿਲ), ਸਮਾਲਾ ਸਦਾਸ਼ਿਨ (ਤੇਲਗੂ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਬਣੇਗਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਗਰਗ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਰੋਅ 'ਚ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭੰਗ ਹੋਈ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਲਾ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਸੈਲ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਖਤੜੀਵਾਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਗਰਗ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਨ ਗਰਗ ਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਮਹਿੰਦੀਰਤਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਿਆਂ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਚਿਰੰਜੀ ਲਾਲ ਗਰਗ (ਐਨ ਸੱਜੇ)

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਅਥਾਹ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਜ਼ਲਾਲਤ ਹੀ ਪਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਉਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਣੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਉਹ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗਰਗ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭੰਗ ਹੋਈ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਵੱਦੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਪੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਲਾ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਖਤੜੀਵਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗਰਗ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖੜ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਆਗੂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਚੋਣ ਜਾਬਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਆਗੂ ਇਸ ਬਾਬਤ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਬੂਧਾਬੀ 'ਚ ਪੱਗ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਬੂਧਾਬੀ ਦੀ 'ਅਲਾਸ ਅਮੀਰਾਤ ਰੈਡੀਮਿਸ਼ਨ' ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਡਰਾਈਵਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਪੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਬੂਧਾਬੀ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਵੀ ਆਬੂਧਾਬੀ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਕੋਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਗ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੂਤਾਵਾਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਰੋਜ਼ ਫ਼ੌਜ ਤੁ ਨੇ ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਸਤਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਲਾਹੁਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ!

1.888.888.9914

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 70% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ!

WE WORK IN ALL 50 STATES & CANADA

WE CAN HELP YOU TO RESOLVE YOUR IRS TAX DEBT TODAY

- #1 Ranked By Numerous Organizations
- Achieve Financial Peace of Mind
- Get The Fastest Possible Solution
- 100% Confidential
- Help Stop Wage Garnishments And Bank Levies
- Help You Have Peace Of Mind

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 31 ਦਸੰਬਰ 2011

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਜਲੌ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ 12 ਵਰ੍ਹੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਲਈ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਕੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦਾ ਇਕ ਪੂਰਾ ਕਾਫਲਾ ਤੁਰ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਆਏ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 12 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਪੀਡਾ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਕਰਵਾਟਾਂ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਚਿਣਗ ਮਘਾਈ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਤੌਰ ਮਿਸ਼ਨ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਜਲੌਅ ਉਦੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼-ਪਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਵੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅੱਜ ਇਕ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹਾਂ। ਇਹ ਦਰਅਸਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਲੌਅ ਹੈ। ਉਂਜ, ਹੁਣ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਵੇਂ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਡਾਢੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ; ਹੋਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਬੱਲੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਘੁੰਢ ਉਹਲੇ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਤੰਦ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੁੱਟਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਰਤਾ ਕੁ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮਿੱਝ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦਾ ਦਖਲ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੱਕਣਾ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਡੋਲ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਜੋਰ ਧੜੇਬੰਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪਿਛੇ ਵੀ ਆਣ ਖਲੋਤੀ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਹੁੱਬਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੋਖਲੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਇਸ ਝੱਖੜ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਬਾਰੇ ਉਠੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਗਹਿ-ਗੱਡਵੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦੀ ਧਾਰ ਇੰਨੀ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਤੀਬਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਧਿਰ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਕੇ ਛਾਪਿਆ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਬਹਿਸਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਸਕੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਵੀ!

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਇਕ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਡੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਹੀ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਦੁਜੈਲਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸਾਰੂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਖਬਰਸਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਬਰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਹੀ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਗ ਛਿੜਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ ਇੰਨਾ ਪੀਡਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਈ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸ਼ਕਿਲ ਹੁਣ ਮਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਆਭਾ-ਮੰਡਲ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਇੰਨਾ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਪੈਰੀਂ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਫਰ ਆਪਣੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ!

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸਿਆਸੀ ਸੁਰਲੀਆਂ!

ਪਿਓ ‘ਪਾਰਸ’ ਤੇ ਬਣ ਗਿਆ ਪੁੱਤ ‘ਸੋਨਾ’, ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਟੱਬਰ ਨੇ ਮੱਲ ਯਾਰੋ। ਆਖੇ ਏਸ ਨੂੰ ‘ਬੀਵੀ’ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੀ, ਕਾਹਦਾ ਰਿਹਾ ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ’ ਦਲ ਯਾਰੋ। ਡੋਂਡੀ ਪਿੱਟ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ, ਪਾਈ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਤਰਬੱਲ ਯਾਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਆਪਾਂ, ਏਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿਓ ਠੱਲ੍ਹ ਯਾਰੋ। ਬਿਨਾ ਦਾਰੂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਕੀ? ਨਸ਼ਾ ਸੈਂਕੜੇ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਲੀਆਂ ਨੇ। ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰ ‘ਵਿਕਾਸ’ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾਅਵੇ, ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਛੱਡਦੇ ਸੁਰਲੀਆਂ ਨੇ!

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸਿਰ ਜੋੜ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਲਾ

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਉਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਵਾਇਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ-1925 ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1925 ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ-1966 ਅਧੀਨ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ 1996 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ 30 ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 1963 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਦੂਸਰਾ ਮਸਲਾ ਜੋ ਬੜਾ ਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਵਾਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਤੇ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਰਚਿਤ ‘ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼’ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਸਹਿਜਧਾਰੀ’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ‘ਸਹਜ (ਗਯਾਨ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੁਖਾਲੀ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੌਖੀ ਰੀਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਜੋ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮਪੁਜਯ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।’ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਛੁੱਟ-ਨੋਟ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ‘ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਿੰਧ ਦੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਨ। ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ।’

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਪੁਸਤਕ ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ’ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 1939 ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਰਲ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਲਤਾਨ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਤੋਂ ਭਾਈ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ (ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ) ਖਾਨੇਵਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਹੋ ਇਕੋ-ਇਕ

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ 15 ਮੈਂਬਰ ਕੇ-ਆਪਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ

ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ*

ਸਕੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੇ-ਆਪਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ-1925 ਦੀ ਸੋਧੀ ਗਈ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

‘ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ (ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਰਨ ਤੱਕ) ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੁਠਾ (ਹਲਾਲ ਮਾਸ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਕੰਠ (ਜ਼ਬਾਨੀ) ਯਾਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।’

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ 1920 ਵਿਚ

ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਰਚਿਤ ‘ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼’ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਸਹਿਜਧਾਰੀ’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ‘ਸਹਜ (ਗਯਾਨ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੁਖਾਲੀ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੌਖੀ ਰੀਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਜੋ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮਪੁਜਯ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।’ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਛੁੱਟ-ਨੋਟ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ‘ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਿੰਧ ਦੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਨ। ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ।’

ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਕੋ ਹੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ (ਸਿੱਖ ਧਰਮ) ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਖੱਤਰੀ ਅਤੇ ਅਰੋੜੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਸਟਰ ਮੂਨ) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ‘ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਮ ਲਾਲ ਹੁਣ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।’

ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੰਦੂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜੇ। ਮੇਰੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਪੱਖੋਵਾਲ ਤੇ ਤਾਇਆ ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ-ਪਰਵਾਨਿਤ ‘ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ’ ਸਾਲ 1945 ਦੌਰਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ‘ਸਿੱਖ’ ਤੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ’ ਜਾਂ ‘ਪਤਿਤ ਸਿੱਖ’ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੀ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਜੂਨ 1984 ਤੱਕ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ‘ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵਿੰਗ’ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸਾਂਡਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖੇ ਪਰ ਸਿਰ ’ਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲੀਨਿਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ ਜਿਥੇ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰਜ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ (ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ) ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਵਿੰਗ ਸੁਰਜੀਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸਾਲ 1996 ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਵੋਟਰ ਲਈ ਫਾਰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

ਫਾਰਮ -1 ਓ (ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ)

ਮੈਂ...ਪੁੱਤਰ/ਪਤਨੀ/ਪੁੱਤਰੀ...ਉਮਰ... ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ: ਕਿ...

ਮੈਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ...

(ੳ) ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

(ਅ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧੂਮਰਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਠਾ (ਹਲਾਲ ਮਾਸ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

(ੲ) ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ/ਪੀਂਦੀ ਹਾਂ।

*(ਸ) ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

(ਹ) ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ/ਸਕਦੀ ਹਾਂ।

ਹਸਤਾਖਰ/ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੰਗੂਠਾ

(*ਪਤਿਤ ਦਾ ਅਰਥ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕੇਸਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਸ ਕਤਰਦਾ/ਕਤਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਮਗਰੋਂ ਚਹੁ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਕੁਰਹਿਤ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹੈ)

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ’ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਹ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੰਗ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਲਈ ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ‘ਸਹਿਜਧਾਰੀ’ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

Sehjdhari means a persons who professes Sikh religion, follows the teachings of Sri Guru Granth Sahib and the Ten Gurus, but does not keep unshorn hair and who

(i) performs ceremonies according to the Sikh rites,

(ii) does not use tobacco or kutha (halal meat) in any form,

(iii) is not a 'patit', and

(iv) Can recite 'mul manter'.

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ‘ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਕੋਈ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਤਿਤ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।’ ਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਰਬ-ਪਰਵਾਨਿਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

*ਫੋਨ: +91-98762-95829

ਫੇਸਬੁੱਕ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਝਰਨੇ/ਛਾਣਨੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰਾਹੀਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਦੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਮਘਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਪਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਦੀ 19ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ 'ਕੁਫਰ' ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਫੌਰੀ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਉਸਰ ਰਹੀ ਆਲਮੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵਸਦੇ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਦੋ ਆਲਮੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੈਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਬਾਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਮਾਰਕ ਜੁਕਰਵਰਗ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਮਈ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਜੀ-8 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਮਾਰਕ ਜੁਕਰਵਰਗ ਨਾਲ ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਨਾਟੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀ ਦਖਲ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਨੂੰ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡੈਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਨੇ ਮਾਰਕ ਜੁਕਰਵਰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚਾ ਘਟਾਉਣ ਬਾਬਤ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੀ-8 ਨੇ ਲੀਬੀਆ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਅਮਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਬਾਬਤ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਭੇਤ ਘਰ ਤੱਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਪਿਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਭੱਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ' ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ ਉੱਤੇ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬਣੇ ਥੜ੍ਹਿਆਂ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਮਝ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਤਬਕਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਲਕ, ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਮਾਰਕ ਜੁਕਰਵਰਗ ਨਾਲ ਡੈਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟੈਪਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੈਵਿਡ ਪੋਸਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 'ਦ ਇਕੋਨੋਮਿਸਟ' ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਫੇਸਬੁੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਖਾਸਾ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।" ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਇਸ ਪਛਾਣ ਬਾਬਤ ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਬੜਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਉਲਾਰ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਥੋੜੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਬਤ ਚਰਚਾ ਉਸੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੁਹਿਰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਸਲਾ 'ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਮਸਲਾ 'ਹਾਂ' ਜਾਂ 'ਨਾਂਹ' ਵਿਚ ਹੀ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ, ਜ਼ਮੀਨ,

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ 'ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ' ਦੇ ਹਕੂਕ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ। ਨੈਤਿਕਤਾ, ਸੰਗ-ਸਰਮ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਓਪਰੇ (ਬੇਨਾਮ, ਬੇਪਛਾਣ ਅਤੇ ਚਿਹਰਾਹੀਣ) ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ 'ਅਵਾਮ' ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਾਲਕ (ਮੁਖੀ) ਸਿਰਫ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਦੂਜਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਛਾਵਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਘਰੇਲੂ ਨੀਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜੰਗੀ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਤੰਦ ਨਾਟੋ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੰਗੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਮਿਲਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ?

ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਆਪਹੁਦਰਾ ਖਾਸਾ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਟਾ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਨਾਜ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕਿੱਲਤ, ਬਿਨਾਂ ਠੋਸ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧਦੀਆਂ-ਘਟਦੀਆਂ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਕਾਲਪਨਿਕ (ਵਰਚੁਅਲ) ਪੜਚੋਲ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕੀ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਤਬਕੇ ਜਾਂ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਆਲਮ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ 'ਆਲਮੀ' ਬੰਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਕੀਕੀ ਆਲਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਰਮਾਇਆ, ਹੁਨਰ, ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਹੀ ਆਲਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਮਾਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਆਲਮੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਆਪਣੇ ਘਰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਘਤਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਥੁੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕਾਮੀ ਤੰਦਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕੀ ਆਲਮ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਹੈ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਿਆਣ ਨਾਲ ਕੀ ਰਾਬਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੇਸਬੁੱਕੀ ਬਹਿਸਾਂ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਫੇਸਬੁੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਕਿੰਨਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਘੇਰਾ ਮੋਕਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਨਿਗੂਣੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਿਗੂਣੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ 'ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ।

ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਰਜਾਘਰ, ਰੈਡ ਕਰੌਸ ਅਤੇ 'ਡਾਕਟਰਜ਼ ਵਿਦਾਉਟ ਫਰੰਟੀਅਰ' ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਵਰਗਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਹਾਸਿਲ ਹੈ। ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਂਗ ਰੈਡ ਕਰੌਸ ਅਤੇ 'ਡਾਕਟਰਜ਼ ਵਿਦਾਉਟ ਫਰੰਟੀਅਰ' ਬਾਬਤ ਚਰਚਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਨੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜੂਲੀਅਨ ਅਸਾਂਜ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਮੌਕੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਇਸ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਧਾਰਨਾ ਕੰਨੀ ਕਿਉਂ ਕਤਰਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕੀ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਅਤੇ 'ਵਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ ਆਕੂਪੇਸ਼ਨ' ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕੀ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜੰਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ। ਲੀਬੀਆ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਸਲਾ ਓਸਲੋ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਾਲ ਫੇਸਬੁੱਕੀ ਪਿਆਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮਿਸਰ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਉਸੇ ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ ਵਿਚੋਂ ਤਸਦੱਦਖ਼ਾਨਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੁਣ ਕਿਸ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਸ

ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨੇ ਪਿੰਡ-ਸ਼ਹਿਰ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅਤਿੱਕੇ ਬੇ-ਮਾਅਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਸਖ਼ਤ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼, ਹੁਨਰ, ਉਦਮ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਲਈ ਕੋਈ ਰੋਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਪਿੰਡ, ਗਰੀਬ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਅਪਹੁੰਚ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਆਲਮ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਹੁਨਰ, ਸਰਮਾਏ, ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਅਤੇ ਖ਼ਪਤਕਾਰ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਉੱਤੇ ਕਦੇ ਰੋਕਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ਗਵਾਰ ਜਾਪ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਿਆਣ ਨਾਲ ਕੀ ਰਾਬਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੇਸਬੁੱਕੀ ਬਹਿਸਾਂ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਫੇਸਬੁੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਕਿੰਨਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਘੇਰਾ ਮੋਕਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਨਿਗੂਣੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਿਗੂਣੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ 'ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ।

ਇੰਟਰਨੈਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚਰਚਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਸਕਦੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮਿਆਮਾਰ (ਯੋਰਡਨ) ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਸਾਇਟਾਂ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਤਾ ਕੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਲੀਸ, ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਵਿਚ ਵੈਬਸਾਇਟਾਂ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਈਮੇਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਅਲ-ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ ਚੈਨਲ ਦੀ ਵੈਬਸਾਇਟ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਾ ਫਹਿਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ 'ਆਕੁਪਾਈ ਵਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ' ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਸਮਝਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਿਉਮੀ ਕਲੇਨ ਨੇ ਧਰਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਮੌਜੂਦਾ ਨਵੇਂ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵਕਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।" ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਵਕਤੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਖੋਰਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਪਰ

ਸੋਚ ਅਵਾਮ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕਮੂਰਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ 'ਬੇਦਾਗੀ' ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਬੀਮਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦੀ 'ਚਿੱਟੀ' ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਾ ਤਕਨੀਕ ਬਾਬਤ ਸਮਝ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਾਸਾ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਵੰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਖਾਸਾ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਨਾਲ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਬੋਲੀ, ਸਰਹੱਦਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇ-ਮਾਅਨਾ ਕਰਕੇ ਸੰਵਾਦ ਸਹਿਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੇਸਬੁੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਆਲਮ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਐਨ ਸਾਬਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈਟ ਉੱਤੇ ਚਲਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵੰਨ-ਸਵੰਨੇ ਬੁਨਿਆਦਪ੍ਰਸਤ, ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 2001 ਦੌਰਾਨ ਸਤੰਬਰ ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋਕਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਲ-ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ ਦੀ ਵੈਬਸਾਇਟ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਾ ਝੁੱਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀ ਰਾਏਸ਼ੁਮਾਰੀ ਲਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਵਸਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਪੜਚੋਲ ਤੱਕ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਜੂਲੀਅਨ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਹਾਕਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵੈਬਸਾਇਟਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 'ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ' ਵਿਚ ਅਸਿਤ ਜੌਲੀ ਨੇ ਵੈਬਸਾਇਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਬਤ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਹਉਐ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਕਲੇਸ਼ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਕੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ 'ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੀਡੀਆ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਬਹਿਸ ਦਾ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ 'ਵਰਚੁਅਲ' ਹਕੂਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਮੱਧਵਰਗ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੀਲ ਖ਼ਪਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਬੇਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਅਸਲ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵੱਲ ਵੱਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥਾਨਕਾ ਹਿਤ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਵਾਧੂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ—ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਮੋਹਰਿਉਂ ਉਸ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹੈਲੋ ਜਾਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਿੱਧਾ ਇਉਂ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਫੋਨ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਿੱਕਲੀ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਿਹਾਲ—ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ ਉਹ ਚਹਿਕਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਆ-ਹਾ-ਹਾ, ਭਾਜੀ ਅੱਜ ਤਾਂ ਨਜ਼ਾਰਾ ਆ ਗਿਆ, ਰੂਹਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੜੇ ਈ ਚਿਰਾਂ ਪਿਛੋਂ ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਬਹਿ ਜਾ ਬਹਿ ਜਾ ਕਰਾ 'ਤੀ ਸਰਦਾਰ ਨੇ!...ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ 'ਕੇਰਾਂ...!’”

ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਫੋਨ ਵਿਚ ਸੁਣਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਬੈਂਡ-ਵਾਜਾ ਵੱਜਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਡੁੱਲ੍ਹ-ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਸੁਣਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਮੌਕੇ ਪਰੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਖੁਰਾਕ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਸਰ ਲੋਕੀ ‘ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ’ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸਤ ਤਾਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਵੈਸ਼ਨੋ ਹੈ, ਤੇ ਖਾਣ-ਸੂਰੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਅਲੋਕਾਰ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਭਾਅ ਜੀ, ਵਿਆਹੁੰਦੜ ਮੁੰਡਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਖਿਤ ਗਈ। ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਫੱਬ-ਫੱਬ ਪੈਂਦੀ ਦਸਤਾਰ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਪਰਸਨੈਲਿਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਸ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਥਾਈਂ ਹੁਣ...”

ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ

ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਤੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੇ ਪੰਥਕ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲਖ ਹੀ ਪੋਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਘੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਕਲਮ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਫਾਈਆਂ।
ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਨੂੰ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਹੋਣ ਵਧਾਈਆਂ।
—ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਟੈਫਟ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੜ ਫਾਂਸੀ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਯਾਰੇ,
ਅੱਜ ਫਿਰ ਤੋਂ ਰੋਈ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਅੱਜ,
ਬੜੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਰੂਹ,
ਅੱਜ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕੁਰਲਾਈ ਹੈ।
ਬਰਾਤ ਤੇ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ (ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ),
ਫਾਂਸੀ ਫਿਰ ਲਾਈ ਹੈ।

ਅੱਜ ਹਵਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੀ,
ਸਿੱਲੀਆਂ ਸਿੱਲੀਆਂ ਨੇ।
ਅੱਜ ਸੱਚੇ ਹਰ ਦਿਲ ਦੀਆਂ
ਅੱਖੀਆਂ ਗਿੱਲੀਆਂ ਗਿੱਲੀਆਂ ਨੇ।

ਫਰੰਗੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,
ਇਹ ਕੌਣ ਫਰੰਗੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ,
ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਕੰਢੇ ਬੋਏ ਨੇ।

ਬੇਗੈਰਤ ਤੇ ਬੇਅਣਖੇ,
ਜੋ ਲੀਡਰ ਅੱਜ ਦੇ ਨੇ।
ਪੀ ਕੇ ਖੂਨ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ,
ਨਾ ਯਾਰ ਰੱਜਦੇ ਨੇ।

ਚਲੋ ਵਾਰਸੋ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਿਓ,
ਸੁੱਕੇ ਹਰੇ ਗੁੱਖ ਕਰ ਲਈਏ।
'ਸੁਖਵਿੰਦਰ' ਆਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਣ 'ਤੇ,
ਹੁਣ ਗੋਡੇ ਧਰ ਦਈਏ।
—ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ
ਫੋਨ:360-281-2624

ਕਾਵਿ-ਮੰਚ

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ

ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਅਰਦਾਸਾਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ,
ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਨੂੰ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਹੋਣ ਵਧਾਈਆਂ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਨਾ ਨਿੰਦੀਏ
ਆਖੇ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ।
ਕਹਿਣ ਸਿਆਣੇ ਸਮਾਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ
ਬਣ ਜਾਈਏ ਉਹਦੇ ਹਾਣੀ।
ਲਹਿਰਾਂ ਆਉਣ ਨਾ ਉਚੀਆਂ,
ਨਾ ਹੋਣ ਤਬਾਹੀਆਂ...

ਬੀਚ, ਲੋਕ 'ਤੇ ਕਰੋ ਵੇਕੋਸ਼ਨ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਰੁਸਨਾ ਲਓ।
ਬੀਵੀ ਰੁੱਸੀ ਕਰੇ ਅਦਾਵਾਂ,
ਸੌਰੀ ਆਖ ਮਨਾ ਲਓ।
ਚਾਪਲੂਸੀਆਂ ਕਾਹਦੇ ਲਈ
ਜੇ ਕੰਮ ਨਾ ਆਈਆਂ...

ਕੀ ਕਰਨੇ ਆ ਡਾਲਰ,
ਕਿਹੜਾ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣੇ।
ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਰੁਲ ਨਾ ਜਾਵਣ
ਆਪਣੇ ਕਿਤੇ ਨਿਆਣੇ।
ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ
ਜੇ ਕਰੋ ਭਲਾਈਆਂ...

ਰੌਲਾ-ਗੋਲਾ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ
ਜਦ ਠੱਗ ਸਿਆਣੇ।
ਬੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ
ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਬੀਬੇ ਰਾਣੇ।
ਪਰ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮੂਹਰੇ
ਕਿਹੜਾ ਭਰੂ ਗਵਾਹੀਆਂ...

ਦਯਾ, ਤਰਸ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ,
ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਉਂਦਾ।
'ਚੀਮਨੇ' ਵਾਲਿਆ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ
ਖੁਦ ਭਗਵਾਨ ਕਹਾਉਂਦਾ।
'ਰਾਜ' ਲਿਖੀ ਚੱਲ,

ਲੱਜ ਪਾਲੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ

ਉਲਾਂਭੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇਈ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ?

ਜਿਵੇਂ ਕਮਾਂਡਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਦੇ ਉਕਤ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਆਹੁੰਦੜ ਲੜਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੀਵਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਵੇਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸੇ ਦਸੰਬਰ 2011 ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ, ਨਵ-ਵਿਆਹੀ ਸੁਭਾਗੀ ਜੋੜੀ ਦੀ ਉਹ ਫੋਟੋ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਲਾਬੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਂ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਮਾਣ-ਮੱਤੀ ਜੋੜੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਆਂ...

ਦੋ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਆਹ ਸੁਭਾਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ, ਸਭ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰੀਝਾਂ ਤੇ ਚਾਅਵਾਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾ ਨੇ ਵਿਆਹ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਤਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਉ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ ਜਿਥੇ ਲੜਕੇ ਜਾਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਧੀ ਜਾਂ ਪੁੱਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਰਬੜ ਦੇ ਗੁੱਡੇ-ਗੁੱਡੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਦਰੜ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਪੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੌੜਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ, ਢਿੱਡੋਂ ਜੰਮੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਫਰਮਾਂਬਰਦਾਰ ਬਣੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 'ਮਰਦੀ ਨੇ ਅੱਕ ਚੱਬਿਆ' ਦੇ ਅਖਾਣ ਮੁਜ਼ਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌੜਾ ਅੱਕ ਵੀ ਮਿਸ਼ਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਚੱਬਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕੁਝਿਕੀ 'ਚ ਫਸੇ ਮਾਪੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਣਗਿਣਤ ਬੇਜੋੜ ਵਿਆਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸਬਰ-ਸਬੂਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਾਪੇ ਦੋਹਰੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਿੱਖ ਰਹ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ; ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਜਾਣੀਏ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਲਈ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਵਰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹੋਣ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਬੋਲ,

ਸਿੱਖ ਕੋ ਸਿੱਖ ਪੁੱਤਰੀ ਦਈ
ਸੁਧਾ ਸੁਧਾ ਮਿਲ ਜਾਯ।।
ਦਈ ਭਾਦਨੀ ਕੋ ਸੁਤਾ
ਅਹਿਮੁਖ ਅਮੀਂ ਚੁਆਯ।।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਫਰਜ਼ ਪਾਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਸਵਾਲੀਏ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ, ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਕ ਕਰਨਾ, ਨਾਤਾ ਮੋਨਿਆਂ ਨਾਲ ਚਲਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਬੇਟੀ ਦੇਵਣੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕਰਕੇ, ਲੜ ਮੋਨੇ ਦਾ ਮੂਲ ਫਤਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਫਾ 235)

ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਹੋਈ 'ਨਵੀਂ ਮਰਯਾਦਾ' ਜਿਹਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਮੁੰਡੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸ਼ੇਵ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਵਾ ਕੇ ਬਣਦੇ-ਫੱਬਦੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਕਾ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਜੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ '...ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਿੱਤੇ...ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭਾਈ...' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਹਾਲੇ ਜੈਕਾਰਾ ਹੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਹਰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਕਾ ਜੀ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਫੜੀ ਮੰਦ-ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸ਼ੁੱਠ ਵੱਟੀ ਕਾਰ ਸਿੱਧੀ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਰ ਦੇ ਬੋਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੈਲ-ਜੁੱਲ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਲੋਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੇਪ ਕਰਕੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਅਸਲ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਇਸ ਸ਼ੁੱਠ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅਖਬਾਰ 'ਚ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਪਸ਼ਨ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: 'ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ।'

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ। ਇਧਰ ਸਿੱਖ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਸੁਣ ਲਉ (ਜੋ ਦੰਦਾਂ ਹੇਠ ਜੀਭ ਲੈ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ), ਉਹ 'ਮੂੰਹ ਭਰ ਕੇ' ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ ਮੁੰਡਾ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ!...ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਗੀਤ ਬੜਾ ਪਾਪੂਲਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ,

ਮੇਰਾ ਤੇ ਮਾਹੀ ਸੋਹਣਾ ਸਰਦਾਰ ਏ...
ਨੀ ਏ ਰੋਡਾ-ਭੋਡਾ ਕੌਣ? ਨਣਦੇ ਬੱਤੀ ਜਗਾ।
ਦਿਲ ਕਰਦੈ, ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ
ਬੀਬੀ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਲਾਂ!

ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਪਤਾਨ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਸ. ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿੱਦਾਂ ਨਾ ਹੁੱਬ-ਹੁੱਬ ਕੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ! ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਜੂੜੇ 'ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਲੱਜ ਪਾਲ ਕੇ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਸ਼ਨੀ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਅਰਧਾਂਗਣੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੌਮਾਂਤਰੀ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ:408-903-9952

ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਖਿਡਾਰਨ ਬੀਬਾ ਅਵਿਨੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪ ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੌਰ ਦੇ ਇਸ ਸੁਭਾਗੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਬੀਬਾ ਅਵਿਨੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਧੂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧੀ ਹੋਣ ਨਾਤੇ, ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਐਨ ਉਲਟ ਹੈ!

ਪੇਂਡੂ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਵਿਹਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਲਾਂ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੀ ਰਸਮ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਲਦੀਦ ਸਮੇਤ ਵਿਆਹੁੰਦੜ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈ ਦੇ ਹੱਥ ਚਿੱਟ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ, ਸਾਰੀ ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਕਰਦਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸੁਭਾਗੀ ਜੋੜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ...

“...ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ...ਕੌਰ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸ੍ਰੀ...ਕੁੱਟਾ...ਰਾਮਾ...ਭਾਸਕਰ...ਪਦਮਾ...ਮੁੱਥੂ...” ਕੁੜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਸੀ ਸਾਉਥ ਇੰਡੀਅਨ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸਾਰੀ 'ਏ-ਬੀ-ਸੀ' ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਜ਼ ਭਰ ਲੰਮੇ ਇਸ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਨਾਂ ਦੇ ਖਲਜਗਣ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈ ਨੂੰ ਲਾੜੇ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਸੁਆਮੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ “...ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾ...ਸਵਾਮੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ” ਕਹਿ ਕੇ ਫਟਾ-ਫਟ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਬਾਪ' ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੇ, 'ਧੀ ਘਰਾਣੇ ਦੀ, ਬਲਦ ਲਾਣੇ ਦਾ!’

ਚਲੋ ਖੈਰ! ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਲੱਜ ਪਾਲ ਕੇ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਮਾਝ ਮਹਲਾ 5
ਸਗਲ ਸੰਤਨ ਪਹਿ ਵਸਤੁ ਇਕ ਮਾਂਗਉ॥
ਕਰ ਬਿਨੰਤੀ ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਉ॥
ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਈ ਲਖ ਵਰੀਆ
ਦੇਹੁ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰਾ ਜੀਉ॥1॥
ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਤੁਮ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ॥
ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਤੇ॥
ਸਭ ਕੋ ਤੁਮ ਹੀ ਤੇ ਵਰਸਾਵੈ
ਅਉਸਰੁ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰਾ ਪੂਰਾ ਜੀਉ॥2॥
ਦਰਸਨਿ ਤੇਰੈ ਭਵਨ ਪੁਨੀਤਾ॥
ਆਤਮ ਗਤੁ ਬਿਖਮੁ ਤਿਨਾ ਹੀ ਜੀਤਾ॥
ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਤੁਮ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ
ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਰਾ ਜੀਉ॥3॥
ਰੇਨੁ ਸੰਤਨ ਕੀ ਮੇਰੈ ਮੁਖਿ ਲਾਗੀ॥
ਦਰਮਤਿ ਬਿਨਸੀ ਕੁਬੁਧਿ ਅਭਾਗੀ॥
ਸਚ ਘਰਿ ਬੈਸਿ ਰਹੇ ਗੁਣ ਗਾਏ
ਨਾਨਕ ਬਿਨਸੇ ਕੂਰਾ ਜੀਉ॥4॥
ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ

ਕਰ ਬਿਨੰਤੀ ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਉ

ਵਾਲੇ ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਵਸਤੂ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੰਕਾਰ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਮੈਂ ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਦੇਹ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਭੀ ਹੋ। ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਆਪ ਸਮਰਥ ਸਵਾਮੀ ਹੋ, ਸਾਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹੋ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਵਰਸਾਵੇ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ। ਮੈਂ ਭੀ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ।

ਦਰਸਨਿ ਤੇਰੈ ਭਵਨ ਪੁਨੀਤਾ॥
ਆਤਮ ਗਤੁ ਬਿਖਮੁ ਤਿਨਾ ਹੀ ਜੀਤਾ॥
ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਤੁਮ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ
ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਰਾ ਜੀਉ॥3॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਨਗਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਲਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿਖਮ, ਭਾਵ ਅੱਖੇ ਮਨ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਆਪ ਜੈਸਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਰੇਨੁ ਸੰਤਨ ਕੀ ਮੇਰੈ ਮੁਖਿ ਲਾਗੀ॥
ਦਰਮਤਿ ਬਿਨਸੀ ਕੁਬੁਧਿ ਅਭਾਗੀ॥
ਸਚ ਘਰਿ ਬੈਸਿ ਰਹੇ ਗੁਣ ਗਾਏ
ਨਾਨਕ ਬਿਨਸੇ ਕੂਰਾ ਜੀਉ॥4॥

ਗੁਰਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਦਰਮਤਿ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੁਬੁਧਿ ਭੈੜੀ ਮਨਮਤਿ ਭੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ, ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਿਨਸੇ ਕੂਰਾ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚੋਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੂਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

—ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ:916-687-3536

ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ ਉਤੇ
ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਉਣ ਲਈ
ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ !

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ
ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ।

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ
ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ
ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਰਪੈਟਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ, ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ
ਐਸਟੀਮੇਟ,
ਆਰਡਰ
ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ
ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ
ਪਾਵਾਂਗੇ

ਕਾਰਪੈਟ ਅਤੇ ਕਾਲੀਨਾਂ ਦਾ
ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਸ਼ੋਅ ਰੂਮ

Khalsa Carpet House Inc.

2507 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659,
Ph:773-465-5511, Cell:773-727-5530

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਇੰਕ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Amar Carpets Inc

2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Ph:773-508-5253,773-507-8043

Fax: 773-508-5249

ਸਿੱਖ ਪੰਥ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਬਾਰੇ 2003 'ਚ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ

ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੇ ਹਰਫ਼ੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਰਵਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਇਸ ਰੁਖ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ।

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1925 ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰੇਤਕਾ 1930ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਚ ਜਨਮੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਰਚਾ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। 1939 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ 14 'ਚੋਂ 12 ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਵੋਟ ਭੁਗਤਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲ

ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੇਲੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰਨ ਲਈ 8 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ਪਾਈ ਰੱਖੀ ਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਸੁਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ/ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਹਨ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਦਰਜਾ ਹੈ।

ਕੌਣ ਹਨ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ?

ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਹੋਣਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਜ਼ਰੂਰ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤਹਿਤ ਇਹ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ 'ਸਿੰਘ' ਜਾਂ 'ਕੌਰ' ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ, ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਸਜ ਗਏ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਨਹੀਂ ਛਕ ਸਕੇ, ਉਹ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਏ।

ਇਤਿਹਾਸਕ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕਾਉਣੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸਾਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪਛੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਤਨਹੇਰੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਉਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ 1905 ਈ. ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਠਾਕਰ ਬੁੱਤ ਚੁਕਵਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤਪ੍ਰਸਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਨਸ਼ਾਖੇਰੀ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਰੁਝਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ 'ਸਿੰਘ' ਜਾਂ 'ਕੌਰ' ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ 'ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਮਹੰਤ ਕਰਮ ਚੰਦ, ਭਾਈ ਸੰਤ ਰਾਮ ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਲਾਲ ਰਾਹੀਂ ਦੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਮ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਬਣੇ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸੰਭਾਲਿਆ

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਗਈ। 1891 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 397,000 (ਕੁੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 20 ਫੀਸਦੀ), 1901 ਵਿਚ 297,000 (ਕੁੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 13 ਫੀਸਦੀ), 1911 ਵਿਚ 451,000 (ਕੁੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 14.9 ਫੀਸਦੀ), 1921 ਵਿਚ 229,000 (ਕੁੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 7 ਫੀਸਦੀ), 1931 ਵਿਚ 282,000 (ਕੁੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 6.5 ਫੀਸਦੀ) ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਏ, ਉਥੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਵਿਚਲੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਵੱਲ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਫਰੰਟੀਅਰ ਸੂਬੇ ਤੇ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੈਵਿਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਿੱਟ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਨਹੀਂ: ਮੱਕੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਦਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਤਿਤ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ

ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਰਵ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਰਗਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ 128 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 2003 'ਚ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸਦਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਸਕਾਰ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸਿੱਖ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਅਖਵਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਾਵਾਂਜ਼ਿਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਿਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀ

ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਕੁਰਹਿਤੀਏ ਨੂੰ 'ਸਿਰਗੰਮ' ਅਖਵਾ 'ਪਤਿਤ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ' ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ 'ਕੇਸ ਦਾਨ' ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 'ਸਿੱਖ' ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਨੁਕਤੇ

ਤੋਂ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਮਨਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

7 ਜੁਲਾਈ, 1925 ਈ. ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ 'ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ' ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਆਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਨਿਰੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 3 ਜਨਵਰੀ ਤਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਚੋਣ 'ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ' ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 31 ਮਈ 2009 ਤੇ 3 ਅਗਸਤ 2011 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1949 ਤੋਂ 2003 ਤਕ 59 ਸਾਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮੁਬਾਰਕ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮੁਬਾਰਕ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮੁਬਾਰਕ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਸਾਲ 2012 ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਲਈ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ
(ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

Sikh Religious Society of Wisconsin

3675 N Calhoun Rd, Brookfield WI 53207

Ph: 262-790-1600

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2012 ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਸਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਅਮਨ ਭਰਿਆ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆ
ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਓ ਸਾਰੇ
ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰੀਏ

ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਫੋਨ:269-615-0216

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society Cincinnati, Ohio

ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੂੰ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ!

ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ

21 ਅਪਰੈਲ 2012

(ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ)

Happy
New Year
2012

ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 21 ਜੁਲਾਈ 2012
ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 18 ਅਗਸਤ 2012

31 ਜੁਲਾਈ 2011 ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ

ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ

Society Members

Harvinder S. Walia 917-862-5000 (President)
Surinder S. Cheema 513 324-9043 (Secretary)
Jasdev S. Gill 419-604-9275
Baljit Singh 937-369-3086
Parminder S. Takhar 937-469-0202
Gurminder S. Sandhu, 513-550-6134

Jaswant S. Jassi 513-235-4828 (Vice President)
Surjeet S. Mavi 513- 616-4530 (Treasurer)
Sushil Aggarwal 937-673-8004
Kumar Pawandeep 937-838-3767
Balbir S. Bath 513-292-2517

We appreciate the support of Amarjit Takhar, Amarjit Aggarwal, Harinder Kang, Narinder Thind, Amrik Tiwana, Palwinder Dhillon, Satwant Deol, Jagtar Fantu, Balkar Bath, Vaneet Gupta.

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ (ਓਹਾਇਓ)

ਅਜ਼ਾਦ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਵਲੋਂ
ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ

Azad Driving School

Mat Singh Dhillon, Azad Singh Dhillon,
Rajpal Chahal & Associates
142 Hawley Street, Grayslake, Illinois 60030

Ph: 847-308-5411
847-548-8367

www.azaddriving.com

Providing all driving school
services - Adult, Senior Citizen
and Teen programs.

ਵਲੋਂ: ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 317-918-6776

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ 937-206-4674

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਦਾਰਾ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਵਲੋਂ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ (ਓਹਾਇਓ)
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ
ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ
ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਇ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call: 734-261-0936 or 734-890-1767

e-mail: raj@syانvideo.com or visit at: www.syanvideo.com

ਪੰਜਾਬੀ ਮੰਚ ਦੀ ਬਾਰਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ

ਸਿਆਟਲ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਮੰਚ ਦੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਦੀ 12ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਐਤਵਾਰ 25 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਥੇ ਮਨਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੰਚ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਵਾਲਾ, ਨਾਮੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਰਣਜੀਤ ਤੇਜੀ, ਗਾਇਕ ਸਿਮਰ ਧੂਤ, ਗਾਇਕਾ ਸਮਰ ਕੌਰ, ਕਵੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਰਬਜੀਤ ਰਾਣਾ, ਸੰਨੀ, ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਸਣਾਂ ਨੇ

ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮੰਚ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.punjabimanch.tv ਉੱਤੇ 5 ਇੰਚ ਉੱਤੇ ਕਲਿਕ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਕੰਗ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਵਾਲਾ, ਰਣਜੀਤ ਤੇਜੀ, ਸਿਮਰ ਧੂਤ ਤੇ ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 360-882-7703 ਉੱਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਗਪੁਰ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ

ਸਿੰਗਪੁਰ: ਸਿੰਗਪੁਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟੋਨੀ ਤਾਨ ਕੋਂਗ ਯਾਮ ਨੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ 'ਸੈਂਟਰਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ' ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ 12000 ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੂਰੇ ਟਾਪੂ ਅੰਦਰ 7 ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਤਾਨ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਥੇ ਆਏ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ 1918 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਜਿਸ 'ਤੇ 34.70 ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਹੋਏ ਹਨ।

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ
ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣੇ...
ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣੇ...

734-812-7331
734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

Madan Khatri

**Happy New Year!! &
Happy Holidays!!**

Thank You for Your Support in Year 2011

Madan Khatri 1-847-530-1550

www.PropertyZoo.com

If you want a Broker who can work with
you from beginning to the end, Call Now!

**INTEREST RATES BELOW 4.25% and PRICES
ARE DOWN 30% ! Buy Home NOW !!**

Prudential at 25 Turner Ave., Elk Grove Village, IL

ਕੋਠੀ ਤੁਰੰਤ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਬੰਗਾ (ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ) ਦੀ ਮੇਨ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਮਹਿਲਨੁਮਾ ਕੋਠੀ ਵਿਕਾਊ ਹੈ। 10
ਬੈਡਰੂਮ+6 ਬਾਥਰੂਮ+ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਏਰੀਆ
ਕੁਲ ਰਕਬਾ 100 ਮਰਲੇ ਦੇ ਕਰੀਬ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜ਼ਬ ਕੀਮਤ 3 ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

847-845-6827 ਜਾਂ ਬਿੱਲਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ +91-99880-03838

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ
ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

\$25 2,200 Minutes
\$50-\$100 Plans Available

✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ ਕਰੋ ਤੇ ਇਕ
ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਿਓ

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼

✓ No Pin Needed
✓ No Connection Fee
✓ No Monthly Fee

USE FROM HOME OR CELL PHONE
LIMITED TIME OFFER. RESTRICTIONS & FEES APPLY.

GlobeTel Comm.

www.011india.com

ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

800.914.1013 • 408.726.6103

ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹਾ 2011, ਭਲਾ ਰਹੇ 2012

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੰਨੀ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲਾ ਬਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਮਨ ਜਾਂਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪਿੱਛਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, 'ਨਗਰ ਸੁਖ ਤਾਂ ਖੇਤੇ ਸੁਖ, ਖੇਤੇ ਸੁਖ ਤਾਂ ਵਿਹੜੇ ਸੁਖ।' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਇਸ ਮੱਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ

ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਧਰਮ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਬਦਲੇ ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਕੇ ਕਾਫਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਦੋਖੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਏਨੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਕਤਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਭੱਟੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਸੀ, ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੁਣ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਭਾਵੇਂ ਸਦਰ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਿਲਾਨੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਉਥੇ ਫੌਜ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਦਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨੇੜੇ ਅੱਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁਕੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਫੌਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਲਕਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜਦੇ ਵਿਗੜਦੇ ਏਨੇ ਵਿਗੜ ਗਏ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਅੱਡਾ ਵੀ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਫੌਜ ਦੀ ਰਾਸ਼ਣ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ, ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਮਦਦ ਮੰਗਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਫੌਜ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸਾਡੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੌਜ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕਾਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਵੇਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਹੋਸਨੀ ਮੁਬਾਰਕ ਦਾ ਸਾਥ ਔਖੀ ਘੜੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹੋਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਦਾ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਤਾਂ ਹੈ, ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰੱਸੇ ਤੁੜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਖੜੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਘੀ ਮੌਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਗੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਰੈਲੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਤੇ ਢੁੰਡੀਕੇ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੌਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਚੁਬਾਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੌੜੀ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਨੇਰੇ ਕੋਲ ਗਏ ਨੂੰ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਲਮਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵੱਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਕਸੂਤੇ ਵਕਤ ਛੱਡ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਖਤਰੇ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰ ਚੱਲਿਆ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਖਬਰਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਆਪ ਵੀ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜੀਦਾਰ ਵੀ। ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਵੱਲ ਘੱਟ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਰੁਸ ਤੱਕ ਜਾ ਕੇ ਪੁਆਂਤੋ ਪਾਉਣ ਵੱਲ ਲੱਗਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੁਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਈਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵੱਲ, ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ 'ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ' ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਘਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਮਾਂ ਪੀਹਣ ਗਈ' ਵਾਲੀ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ 'ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ' ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਾਰੀ ਜਨਤਾ ਸੋਨੇ ਦੀ ਸੇਜ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੌਂਦੀ, ਨਵਾਬ ਅਤੇ ਰਜਵਾੜੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਦੇ ਢੇਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਪਦਮਨਾਭ ਮੰਦਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰੀ ਅਤੇ ਗਜ਼ਨਵੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਏਧਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਲੁਟੇਰੇ ਆਉਣਗੇ ਹੀ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ

ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਦਲਾਲੀ ਦਾ ਧੰਦਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਮ ਲੋਕ ਗੱਦਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਸਤ੍ਹਿਆਗ੍ਰਹ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਖਿੱਝੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਠਣਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਸ਼ਰ ਕੁੱਕਰ ਵਿਚ ਬਣ ਗਏ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਵੱਜਣ ਵਾਲੀ ਸੀਟੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਭੜਾਕਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ 'ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ' ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਭੜੇਲਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਦੇ ਸਪੈਕਟਰਮ ਦੀ ਟੂ-ਜੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾਈ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਰਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਵੀ ਸਪੈਕਟਰਮ ਦੀ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਪੈਕਟਰਮ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਬਣ ਗਏ। ਉਹ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਫਿਰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਕਲੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਚੋਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਬਚ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੀ ਵੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਵਕਤ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਕੈਂਡਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਿਸ ਸੁਖਰਾਮ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਹਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਨੋਟ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਹ ਉਦੋਂ ਦਾ ਕੇਸ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੁਖਰਾਮ ਉਤਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੌੜਿਆ ਅਤੇ ਚੱਲਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਬਾਕੀ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਡਰ ਤਾਂ ਰਹੇਗਾ ਹੀ, ਕਿ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅੱਡੀਆਂ ਰਗੜਨੀਆਂ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕੁਝ ਗਿਣਨ ਯੋਗ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਨਾ ਲਿਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵੰਨਗੀ ਲਿਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਇਥੇ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀਆਂ

ਵਰਗੇ ਚੀਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਜ਼ੀਰ ਵਾਲੀ ਝੰਡੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਤਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਹ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੀਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਕੱਟਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ

ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਇਹ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਛਿੱਕਾ ਲਾਹ ਛੱਡਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਏ ਆਈ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਬੀਬੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੀ ਫੜੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਜਿੰਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਠੇਕੇ ਜਿੰਨੀ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਐਸ ਪੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ

ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਮੋੜ ਉਤੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਹੋਰ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਠਿੰਡੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਅਫੀਮ ਫੜੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਦੀ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹੋਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਦਾ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਤਾਂ ਹੈ, ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰੱਸੇ ਤੁੜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਖੜੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਘੀ ਮੌਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਗੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਰੈਲੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਤੇ ਢੁੰਡੀਕੇ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੌਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਚੁਬਾਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਪੌੜੀ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਨੇਰੇ ਕੋਲ ਗਏ ਨੂੰ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਲਮਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵੱਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਲਬਦਲੀ ਦੇ ਆਮ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹਟ ਕੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਰਾਜਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਅਤਿ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਟਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬੋਲੀ ਸਾਉ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੂੰ 'ਗਾਂ ਵਾਂਗ ਭੂਤਰੀ ਫਿਰਦੀ' ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਏਨੇ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਲੋਕੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਹਰਾ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਹੇਠ ਮਸਲ ਦੇਵਾਂਗਾ' ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿ 'ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੁਟਵੀਂ ਪਜ਼ਾਮੀ ਵਿਚ ਚੂਹੇ ਛੱਡਾਂਗਾ' ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸਾਉ ਬੋਲੀ ਦੇ ਤਰਫਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੇ। ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ। ਚਲੰਤ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਕੈਪ ਵਿਚੋਂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਮੈਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੋਣ ਲਾਹ ਦੇਵਾਂਗਾ' ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਮੁਹਰੇ ਵੀ ਦੁਹਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਦੀ ਝਕਾਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗੱਲ ਟਾਲਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕੁਝ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੰਘਿਆ ਸਾਲ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੱਝ ਰਹੀ ਕਿ ਅਗਲਾ ਸਾਲ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਕਾਮਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਓ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਇਹ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਾਡੇ ਨਸੀਬਾਂ ਵਿਚ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜੀ ਪੱਧਰ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
- ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733
Yuba City Ph: 530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration
Lawyers Association

Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ
ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

24 ਘੰਟੇ 11

ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

San Jose, Livermore, Berkeley, Tracy,
Sacramento, Yuba City, Stockton,
Modesto, Fresno, Bakersfield, Reno

ਫੋਨੋ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਕੀਮਤ \$25 • ਵੱਡੇ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਕੀਮਤ \$35 • ਇੰਟਰਨੈਟ ਰੇਡੀਓ \$10 ਵਾਲਾ ਹੁਣ \$99 ਨੂੰ

PUNJABI RADIO USA

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ
ਰੇਡੀਓ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ

**I-Phone ਤੇ Android
Application**

ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ

ਮੁਫਤ ਡਾਊਨਲੋਡ

ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

- ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ
- ਸਵੇਰੇ 9.20 ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ)
- ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ) (ਸੋਮਵਾਰ-ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)
- ਸਵੇਰੇ 11.30 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੱਕ 'ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਹਿੱਟਸ' (Bollywood Hits) (ਸੋਮਵਾਰ-ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)
- 1 ਵਜੇ ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨੋ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਰਾਣੀ ਕਾਹਲੋਂ ਤੇ ਅੰਜੂ ਨਾਰੰਗ)
- 2 ਵਜੇ ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹਾਸਰਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ' (ਮੰਗਲਵਾਰ)
- ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ Repeat ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ (ਪਰਮਿੰਦਰ ਟਿਵਾਣਾ)
- ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਪੋ ਆਪਣਾ (ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲ)
- ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ Repeat ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਦੇ ਆਰ ਦੀਆਂ-ਦੇ ਪਾਰ ਦੀਆਂ' (ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿਮਰ)
- ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ Repeat ਜੋਬ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ ਸ਼ੋਅ • ਸ਼ਨੀਵਾਰ : ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ
- 3 ਵਜੇ ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੁਝ ਗੀਤ'
- ਐਤਵਾਰ : 'ਲਹਿਰੇ' (ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਤੇ ਬਿਮਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫੀਜੀ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)
- 5 ਵਜੇ ਤੋਂ 7.30 ਤੱਕ 'ਸਰਬ ਸਾਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ' (ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਕੀਰਤਨ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਥਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ)

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ
ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ
ਚੋਣਾਂ 2012

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ
ਸਪੈਸ਼ਲ ਕਵਰੇਜ ਹਰ
ਰੋਜ਼ 2 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ
ਅਤੇ 10 ਵਜੇ ਰਾਤ
ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੋਸਾਝ
ਦੇ ਨਾਲ

ਖ਼ਬਰਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ (ਚਾਰ ਵਾਰ ਹਰ ਰੋਜ਼)

- 09.05 : ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੋਸਾਝ
- 11.05 : ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਸੂਦ ਮੱਲੂ
- 08.05 : ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਸੂਦ ਮੱਲੂ
- 09.05 : ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ (ਡਰਾਮਾ)

ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ : 10:30 ਤੋਂ 11:00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ
ਮੰਗਲਵਾਰ : 9:30 ਵਜੇ ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ ਰਾਤ

ਰਾਤ 8 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ :

ਸੋਮਵਾਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ Live Talk Show (ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੋਸਾਝ) • ਮੰਗਲਵਾਰ : 'ਇਕ ਸੋਚ' (ਕਮਲ ਗਿੱਲ) • ਬੁੱਧਵਾਰ : ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ (ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ) • ਵੀਰਵਾਰ : ਜੋਬ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ ਸ਼ੋਅ
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ : ਸ਼ਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ (ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਸੋਨੀਆ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ) • ਸ਼ਨੀਵਾਰ : ਫਿਲਮਿਲ ਤਾਰੇ-ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ • ਐਤਵਾਰ : ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਥਾਂਗਾਂ (ਮਸੂਦ ਮੱਲੂ, ਪਰਵੀਨ ਮੱਲੂ)

ਰਾਤ 9 ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ :

ਸੋਮਵਾਰ : ਮਨੋਰੰਜਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਦੇ ਆਰ ਦੀਆਂ, ਦੇ ਪਾਰ ਦੀਆਂ' (ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿਮਰ) • ਮੰਗਲਵਾਰ : ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ (ਡਰਾਮਾ) • ਬੁੱਧਵਾਰ : ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਥਾਂਗਾਂ (ਮਸੂਦ ਮੱਲੂ)

ਵੀਰਵਾਰ : ਖਬਰਸਾਰ-ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ • ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ : (9 ਤੋਂ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ) 'ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ' • ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

• ਸ਼ਨੀਵਾਰ : ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮੁਲਾਕਾਤ • ਐਤਵਾਰ : ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ (ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਮੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ)

ਰਾਤ 10 ਤੋਂ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ (ਸੋਮਵਾਰ-ਐਤਵਾਰ) : Repeat ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਸੰਗੀਤ

ਹੋਰ
ਜਾਣਕਾਰੀ
ਲਈ

408.722.7698

Listen LIVE

www.punjabiradiouusa.com

Email: info@punjabiradiouusa.com

3750 McKee Road, # B, San Jose CA 95127

ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ • **1-(832) 551.5029**

ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ‘ਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਰੰਗ

2011 ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਹ 13 ਫਰਵਰੀ 1911 ਨੂੰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਸੁਲਤਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਅਰਬੀ ਦੀ ਐਮ ਏ ਤੱਕ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੱਤ ਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦਾ ਬਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਰਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਐਫਰੋ ਏਸ਼ੀਅਨ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਉਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਰਿਹਾ। ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਸਫਰਨਾਮੇ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਰੰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਨਮ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਵੀ ਏਸੇ ਹੀ ਭੂਮੀ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਉਰਦੂ ਵੀ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਉਰਦੂ ਵਰਗੀ ਸਰਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਐਨ ਸੀ ਈ ਆਰ ਟੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਧੀਰ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਸੁਮਨ, ਰਾਜੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕੀਰਤੀ ਕਪੂਰ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਜ਼ਾਕਿਰ, ਆਨੰਦ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲ ਮਸਊਦ, ਮੁਹੰਮਦ ਨੈਮਾਨ ਖਾਂ, ਮੁਹੰਮਦ ਜਮੀਲ, ਮੁਹੰਮਦ ਫਾਰੂਕ ਅਨਸਾਰੀ, ਅਨੀਸ ਅਸ਼ਫਾਕ, ਰਿਜ਼ਵਾਨੁਲ ਹੱਕ, ਅਲੀ ਅਹਿਮਦ ਫਾਤਮੀ, ਫਰੀਦ ਸੱਦੀਕੀ, ਯਾਕੂਬ ਯਾਵਰ, ਦੀਵਾਨ ਹੱਨਾਨ ਖਾਂ, ਅਬੂ ਸ਼ਹੀਮ ਖਾਂ, ਮੁਹੰਮਦ ਫਾਰੂਕ ਅਨਸਾਰੀ, ਨਾਸਰ ਨਕਵੀ, ਅਸ਼ਫਾਕ ਅਹਿਮਦ ਆਰਫੀ, ਜੀਆ-ਉਰ ਰਹਿਮਾਨ ਸਿੰਦੀਕੀ, ਕਮਰੁਲ-ਹੁਦਾ ਫਰੀਦੀ, ਸ਼ਾਫੇ ਕਿਦਵਾਈ, ਅਨੀਸ ਅਸ਼ਫਾਕ, ਅਨਵਰ ਜ਼ਹੀਰ ਅਨਸਾਰੀ, ਖਾਲਿਦ ਮਹਿਮੂਦ, ਆਸਿਫ ਜ਼ਹੀਰ, ਸਲੀਮ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ, ਹਮੀਦੁੱਲਾ ਖਾਂ, ਤਾਰਿਕ ਸਈਦ, ਸ਼ਮੀਮ ਹਨਾਫੀ, ਜਮਸ਼ੇਦ ਅਲੀ ਖਾਂ, ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਿਲ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦਾ ਸੈਨੇਟ ਹਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਓ ਤਮੱਦਨ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਤੇ ਸਜਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਿਅਰ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ,

ਹਮ ਨੇ ਜੋ ਤਰਜ਼ ਏ ਫਗਾਂ ਕੀ ਹੈ
ਕਫਸ ਮੇਂ ਈਜਾਦ।
ਫੈਜ਼ ਗੁਲਸ਼ਨ ਮੇਂ ਵਹੀ
ਤਰਜ਼ ਏ ਬਿਆਂ ਠਹਿਰੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਉਰਦੂ ਮਾਹੌਲ ਅਤਿਅੰਤ ਆਨੰਦਮਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਤਤਕਾਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ‘ਰੱਬਾ ਸੱਚਿਆ’, ਰੱਬਾ ਸੱਚਿਆ ਤੂੰ ਤੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਜਾ ਓਇ ਬੰਦਿਆਂ ਜਗ ‘ਚ ਸ਼ਾਹ ਹੈਂ ਤੂੰ। ਸਾਡੀਆਂ ਨਿਅਮਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਨਾਇਬ ਤੇ ਆਲੀ ਜਾਹ ਏਂ ਤੂੰ। ਇਸ ਲਾਹੇ ‘ਤੇ ਟੋਰ ਕਦ ਪੁੱਛਿਆ ਈ ਕੀ ਏਸ ਨਿਮਾਣੇ ‘ਤੇ ਬੀਤੀਆਂ ਨੇ। ਕਦੀ ਸਾਰ ਵੀ ਲਈਉ ਰੱਬ ਸਾਈਆਂ ਏਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਜੱਗ ਕੀ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ।

ਕਿੱਤੇ ਧੌਂਸ ਪੁਲਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਏ
ਕਿੱਤੇ ਧਾਂਦਲੀ ਮਾਲ ਪਟਵਾਰ ਦੀ ਏ।
ਕਿਵੇਂ ਹੱਭਾਂ ‘ਚ ਕਲਪੇ ਜਾਨ ਮੇਰੀ
ਜਿਵੇਂ ਫਾਹੀ ‘ਚ ਕੁੰਜ ਕੁਲਵਾਦੀ ਏ।
ਚੰਗਾ ਸ਼ਾਹ ਬਣਾਇਆ ਈ ਰੱਬ ਸਾਈਆਂ
ਪੋਲੇ ਖਾਂਦਿਆਂ ਵਾਰ ਨਾ ਆਂਵਦੀ ਏ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਾਸ਼ਰ ਨਕਵੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਤ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਦਘਾਟਨੀ

ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼

ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੇ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਖੂਬ ਉਘਾੜਿਆ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਉਰਦੂ ਦਾ ਰਸ ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਰਦੂ ਵਰਗੀ ਅਮੀਰ ਤੇ ਮਹਿਬੂਬ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਏਸ ਟੁਕੜੇ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮੋਨਾ ਰਾਮਾਸਿੰਘਾ ਉਰਫ ਕਲਪਨਾ ਕਾਰਤਿਕ

ਮੈਂ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਮੁੰਬਈ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕ ਗਿੱਲ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਚਿੰਤਰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦਾ 80ਵਿਆਂ ਵਿਚ 18ਵਿਆਂ ਦੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਜੀਊਣਾ ਤੇ ਹਸੀਨ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਕਲਪਨਾ ਕਾਰਤਿਕ ਨਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਪਾਲਣਾ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈਕਅਪ ਲਈ ਲੰਡਨ ਗਏ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦੀ ਉਥੇ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਅਪਣੀ ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੁਢੇਪੇ ਕਾਰਨ ਸਿਹਤ ਵੱਜੋਂ ਉਹ ਵੀ ਢਿੱਲੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ।

ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਕਲਪਨਾ ਕਾਰਤਿਕ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਮੋਨਾ ਰਾਮਾਸਿੰਘਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰਾਮਾ ਸਿੰਘਾ ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਈਸਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਮੋਨਾ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਐਮ ਐਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹੀਓ ਸਕੂਲ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜਮਾਤਣ ਪੀਸ ਕਮਲ ਉਰਫ ਪੀਸ ਐਂਡਰੀਊਜ਼ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮੋਨਾ ਤੇ ਪੀਸ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕੁੱਦੀਆਂ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਫਿਲਮੀ ਨਾਂ ਅਪਨਾਏ-ਮੋਨਾ ਰਾਮਾਸਿੰਘਾ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਕਾਰਤਿਕ ਤੇ ਪੀਸ ਐਂਡਰੀਊਜ਼ ਨੇ ਪੀਸ ਕਮਲ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੋਪਤ ਜਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਦੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅਪਣਾ ਨਾ ਬਦਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਸ ਨੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਇੱਕਠਿਆਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਫਿਲਮੀ ਜਗਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਅੰਤਿਕਾ:

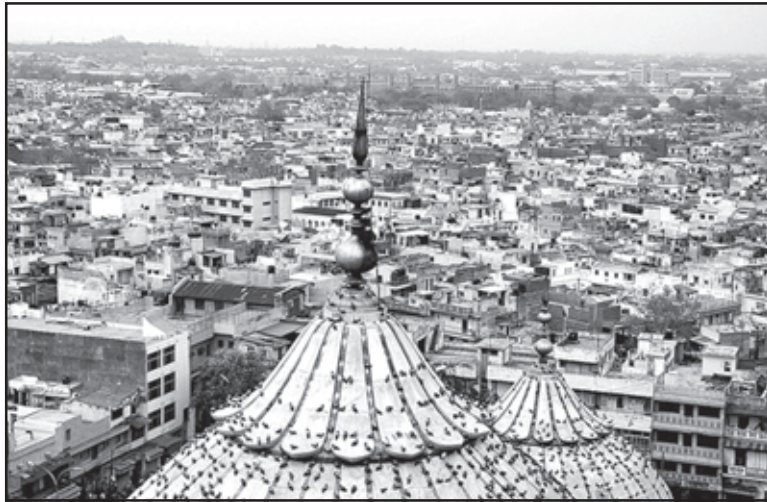
ਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ
ਜੇ ਮੈਂ ਸਰਬਹਿਸਜਦਾ ਹੂਆ ਭੀ ਕਭੀ
ਤੇ ਜ਼ਮੀਂ ਸੇ ਆਨੇ ਲਗੀ ਸਦਾ।
ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਤੇ ਹੈ ਸਨਮ ਆਸ਼ਨਾ
ਤੁਝੇ ਕਿਆ ਮਿਲੇਗਾ ਨਿਮਾਜ਼ ਮੇਂ।

‘ਮੇਰੀ ਦਿੱਲੀ’ ਤੋਂ ਹੁਣ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੌ ਕੁ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨਾਂ ਸੀ ‘ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ’। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਕ ਸੀ ‘ਮੇਰੀ ਦਿੱਲੀ’ ਤੇ ਦੂਜਾ ‘ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ’। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ‘ਮੇਰੀ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਤੇ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ ਲਈ ‘ਸਾਡਾ’। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਕੱਟੇ ਸਨ। 1953 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਦਿੱਲੀ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਾਇਸੀਨਾ ਨਾਂ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨ ਜਾਰਜ ਪੰਜਵੇਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 11 ਦਸੰਬਰ 1911 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਸੌਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਕਿੰਗਜ਼ਵੇ ਕੈਂਪ ਤੋਂ ਤੁਗਲਕਾਬਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਸਰੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਲੈਰਿਜ਼ ਹੋਟਲ

ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਥੋਂ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੀਰ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਤੋਂ ਤੁਗਲਕਾਬਾਦ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਮਨੀਪੁਰ ਸੁਥੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਪਹੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੀਗਲ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਤਰੇਆ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਖਟਾਰਾ ਟਰਾਮਾਂ ਮੇਰੇ ਉਥੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਵਾਲੀਆਂ ਮੈਟਰੋ ਗੱਡੀਆਂ ਮੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਟੈਕਸੀਆਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿੱਲੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਤਾਂ ਕੀ, ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਹ ਫੈਲਾਓ ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਤੀਹਵਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ 1947 ਦੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ...ਬੰਗਾਲੀ ਡਾਕਟਰ, ਵਕੀਲ ਤੇ ਵਪਾਰੀ ਤਾਂ 1857 ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ 1947 ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮਲਿਆਲੀ, ਤਾਮਿਲ, ਸਿੰਧੀ ਤੇ ਮਰਾਠੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਕਰੋਲ ਬਾਗ, ਪੁਸ਼ਾ ਰੋਡ ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਨਗਰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ‘ਤੇ ਬਹਿਰੂਨੀ ਝਾਤ।

ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ। ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੀਗਲ ਸਿਨੇਮਾ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਉਹ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ ਜਦੋਂ ਦੋ ਦਿੱਲੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਦੋ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ ਪੰਜਾਬੀਆਂ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਵੀ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਕਿੰਗਜ਼ਵੇ ਕੈਂਪ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਦੇ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤੁਗਲਕਾਬਾਦ ਦੇ ਕਲੈਰਿਜ਼ ਹੋਟਲ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਮੇਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ ਵਸਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਨੇ 1638 ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਸੀ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਵਧਾਈ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅੱਜ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ 13ਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀ ਵਧਾਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ। ਅੱਜ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਸਦਕਾ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: “ਤਖ਼ਤ ਰਾਜਾ ਸੋ ਬਹੈ, ਜੋ ਤਖ਼ਤ ਲਾਇਕ ਹੋਈ”। ਇਹ ਆਪਣੀ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀ ਤੁਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਇਸ ‘ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ। ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਉਹ ਸੁਚੱਜਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੈ ਜੋ ਤਖ਼ਤ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਪਾਠਕ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਅਣਖ ਤੇ ਗੈਰਤ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ, ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਨਿਧੜਕ ਵੀ। ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ ਅਤੇ ਸੱਚ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਕਹਿਣਾ ਇਸ ਦਾ ਅਕੀਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਲੱਭ-ਲੱਭ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਬੇ-ਸਬਰੀ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰਖਤ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਸੰਘਣੀ, ਠੰਢੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਛਾਂ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬੂਟਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਗੇਟ, ਅਜਮੇਰੀ ਗੇਟ, ਲਾਹੌਰੀ ਗੇਟ, ਮੇਰੀ ਗੇਟ, ਦਿੱਲੀ ਗੇਟ, ਕਾਬਲੀ ਗੇਟ, ਤੁਰਕਮਾਨ ਗੇਟ, ਤੇ ਖੂਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਆਦਿ ਸਨ। ਜਾਰਜ ਪੰਜਵੇਂ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅੱਜ ‘ਫੂਲ ਵਾਲੋਂ ਕੀ ਸੈਰ’ ਨੇ ਮੁਗਲ ਗਾਰਡਨਜ਼ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਰਾਉਣੇ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਟ ਦਾ। ਸਫ਼ਦਰਜੰਗ ਤੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਆਦਿ ਮਕਬਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਯਮਨਾ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਰਾਜ ਘਾਟ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਲ ਆਦਿ ਸਮਾਧੀਆਂ ਨੇ ਖਿੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਅਚੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਸੌ ਸਾਲ ਵੀ ਜੀਵਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।

ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਮਿੰਨੀ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ

ਪੌਣੀ ਕੁ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਇਕ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਰਕ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਪਛੜੇ ਤੇ ਲਿਤਾਏ ਵਰਗ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹਾਲੀ ਪਹੁੰਚੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ‘ਫੈਮਿਲੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਸੰਸਥਾ’। ਇਥੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ‘ਸਲੱਮ ਵਾਸੀ’ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵੀਂ-ਪੱਧਰੀ ਤੇ ਸੁਖਾਵੀਂ ਸੁਧਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਣਸੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਉਸਾਰੂ ਨੁਕਤੇ ਦਰਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਖੁਦ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਅੱਜ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਰਕ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਇਕ ਗ਼ਰੀਬ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ।

ਅੰਤਿਕਾ

(ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਅਦਮ)

ਤੁਮਹੋਂ ਦੇਖਤੇ ਹੀ ਵਹ ਫਿਰ ਜੀ ਉਠੇਗੇ
ਅਦਮ ਕੇ ਕਹਾਂ ਮੌਤ ਆਨੇ ਲਗੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਲੀ ਵੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੁੱਖਾਂ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ‘ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਲੋਕ ਹੈ, ਉਹ ਅਮੁੱਲਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੇਰੇ ਅਮੋਲਕ ਵੀਰ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇਵੇ, ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ; ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੇਵੇ, ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇਵੇ। ਮੈਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਇਸ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਟਾਫ਼, ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਬਾਨ, ਪ੍ਰਤੀਬਧ ਵਿਗਿਆਪਕਾਂ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਮੁੜ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਸਾਡਾ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੋਰ ਅਗੇਰੇ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਫੋਨ:916-687-3536

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵਾਦਾਂ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ, ਮੈਂ ਲਾਲਚ, ਨਫਰਤ, ਈਰਖਾ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਿਹਾ। ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਧੋ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਰਦ ਨੇ, ਉਹ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਧੁੰਦ ਝੱਗਾ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦਗ਼ ਦਗ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਧੂਫ਼-ਬੱਤੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿਓ। ਜੇ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਨਿਭਾਇਆ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਹਿਬੂਬਾ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਕਮੀ-ਬੇਸ਼ੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਣ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉਧਾਰਾ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਹੇਠੀ ਨਾ ਮੰਨੇ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਕ੍ਰਿਤਯਣ ਹੋ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਰੱਖੋ, ਰੱਬ ਤਾਂ ਕੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਗਿਣੇ 'ਚ ਮੋਚ ਹੈ ਤਾਂ ਨੱਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਝਾਂਜਰਾਂ ਦੇ ਬੋਰ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਾ ਖਲਾਰੇ।

ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਸੱਟ ਕੱਢੀ ਸਾਧ ਬਿਸਤਰੇ', ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਥ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਉਠਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸੱਟਾਂ ਕੱਢਣ 'ਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਕੂਹਣੀ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਨਾਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਰਾਂ ਢਿੱਡ 'ਚ ਵੱਜਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਝੂਠ ਦੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਦਬਾ ਦਬ ਨਿਗਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਕਬਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਹਾਜ਼ਮੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਅਫਾਰਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਂਜ, ਦੁੱਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਪਾਠ ਨਿਰਵਿਘਨ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਾਨ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਵੱਧ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਝੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਤੇ 'ਕੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸੋਚਿਓ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੀਏ?'

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਭਰਾ ਵੀ ਸਕੇ ਸਨ, ਇਤਫ਼ਾਕ ਵੀ ਜਹਾਨੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਪਿਆਰ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਗੂੜ੍ਹਾ ਪਰ ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਸੁਦਾਮੇ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਖੀ ਵਸਦਾ, ਢੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਵੀ ਪੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਖਰਬੂਜਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਫੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਸੇ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਈਆਂ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੀਠ ਕਹੀਏ ਜਾਂ ਫਿਰ...

ਬੰਦਾ ਸਿਆਣਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਹਿੱਕ ਠੋਕ ਕੇ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਫਿਰ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੁੱਢੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਕਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਣਪ ਦੇ ਬੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜੇ ਹਨ। ਕੁੱਝਾ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹਦਾ ਲੋਕ ਦੂਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਾਨੇ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧੇ ਹੀ, ਕੰਮ ਪੁੱਠੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਇਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਓ।” ਉਹਨੇ ਵੀ ਤਾੜ ਦੇਣੀ ਤੋਪ ਵਾਂਗ ਜੁਆਬ ਠੋਕਿਆ, “ਫਕਿਆ ਰਹਿ, ਬੁੜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਸਵੇਰੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਫੁਲਕੇ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਪਤੰਦਰਾ ਕੰਮ ਪੂਜਾ ਈ ਹੁੰਦੀ ਐ।” ਬੁਢਾਪਾ ਅਕਸਰ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਉਹ ਝੂਰਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ 'ਕੱਲਿਆਂ ਕੱਟਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰਲੇ ਰੋਣੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਕਲੀ ਹਿੜ ਹਿੜ ਨਾਲ ਢਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਤਨੀ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਸੀ ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ?” ਉਹ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ?” ਜਾਣੂ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਈਰਖਾ ਦੀ ਭੱਠੀ 'ਚ ਡਿਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੇਕ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ, ਲੂਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਅੰਦਰ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਆਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਛੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਦਾਸੀ 'ਚ ਵੀ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਜ 'ਚ ਵਿਅਸਤ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ, ਪਰ ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਖ਼ੈਰ ਪਾਉਣ ਨਹੀਂ, ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਢੀਠਾਈਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ?

ਪੁੱਤਰ ਕੁਲਬੀਰ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਫਿਰਨੀ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲੀ ਕੋਠੀ ਪਾਈ ਤਾਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਦੋ ਕੁ ਮਰਲੇ ਥਾਂ ਵੀ ਵਿਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈ। ਕੁਲਬੀਰ ਨੇ ਘੀਂ ਘੀਂ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਈਰਖਾ 'ਚ ਭਰੇ ਸਰੀਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਪੂਰੇ ਕੰਨ ਭਰੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਾਏ ਨੇ ਬਣਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਕੁਲਬੀਰ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾਏ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛਿਕਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਆਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੀ ਬੋਲਤੀ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ।

ਦਿਆਲੂ ਤੇ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਚਲੇ ਕੁਲਬੀਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਏਜੰਟ ਲੱਭ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹਚਕੋਲੇ ਖਾਂਦਾ ਕੁਲਬੀਰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਰਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਧਰ ਉਜਾਗਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਨੇ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਸਟੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ।

ਘਰ 'ਚ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕੁਲਬੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੀਲੇ ਪੇਪਰ ਬਣ ਜਾਣ ਪਰ ਸਤਨਾਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਤੂੰ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮਾਹਿਰ ਏਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਾਇਸੈਂਸ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਚਲਾ ਲੈ।” ਤਰਕੀਬ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਲਬੀਰ ਨੇ ਲੰਬੇ ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਭਜਾ ਭਜਾ ਕੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਜੋਬ ਵਿਚ ਰੋਣਕ ਲਗਾ ਲਈ। ਪਿੰਡੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਮ ਘਰ ਨੂੰ ਕੋਠੀ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਖਾਸ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਸਿਫਤਾਂ ਹੱਟੀ-ਭੱਠੀ 'ਤੇ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ।...ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪਿੱਠ ਭੁਮੀ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਕੁ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਫਿਰ ਗਿੱਧੇ ਤੋਂ ਪਿੰਡੇ ਸੋਗਮਈ ਰਾਗ ਖੋਰੇ ਕਿਉਂ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਿਆ?

ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਸਿਆਟਲ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਕੰਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਟੱਕਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਆਇਓ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ?”

“ਕਾਹਨੂੰ ਨਵਾਂ ਭਰਾਵਾ, ਦੋ-ਢਾਈ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਆਏ ਨੂੰ।

“ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਥੇ ਸੀ?”

“...ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।”

“ਉਥੋਂ ਕਿਉਂ ਆ ਗਿਆ?”

“ਪੇਪਰ ਈ ਨੀ ਬਣੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਥੇ ਵਿਆਹ ਵਗੈਰਾ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਐ।”

“ਉਥੇ ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ?”

“ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਏ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਨਾ 'ਤੇ।”

“ਫਿਰ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦਾ।”

“ਸਾਲਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ ਮੈਥੋਂ। ਜਦੋਂ ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਏ ਤਾਂ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤਾਰੀਕ ਐ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੱਜ ਆਇਆ।”

“ਤੈਨੂੰ ਤਾਰੀਕ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕੁਛ ਸਫਾਈ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਤਾਏ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ, ਪਈ ਮੈਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ।”

“ਆਪੇ ਸਾਲਾ ਫਸਿਆ ਰਹੂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ।”

“ਇਹ ਤਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ ਐ।”

“ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜੀ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਲੱਭਣ 'ਚ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੋ।”

ਹਾਲੇ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੱਟੀ ਵੱਜੀ। ਫੋਨ ਉਹਦੇ ਉਸੇ ਤਾਏ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਸੀ।

“ਓਏ ਕਲਬੀਰਿਆ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਐ?”

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਆਟਲ ਆ ਗਿਆ।”

“ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਈ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਕ ਐ।”

“ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਫਿਰ?”

“ਤੈਂ ਮੈਨੂੰ ਮਰਾਉਣੈ?”

“ਮਰ ਗਲ। ਮੈਂ ਨੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦਾ।”

“ਤੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਟਿਕਾਣੇ ਆ। ਐਨੀ ਪੈਰੀਂ ਮੁੜ ਆ।”

“ਮੈਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ।”

ਉਹ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦਿਆਂ ਤਰਲੇ ਕਰੇ, “ਉਹ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣੈ, ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਕੀ ਐ? ਕਿਹੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣੈ?”

“ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ? ਐਸੇ ਜਨਮ ਦਾ ਬਦਲੈ।”

“ਹੋਸ਼ ਟਿਕਾਣੇ ਲਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਲਾ ਕੇ ਇਥੇ ਸੱਦਿਆ। ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਦਿੱਤੇ...ਆਹ ਕੀ ਕਰਦੈ?”

“ਟਰੱਕ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪੇ ਮਾਰਿਆ।”

“ਕਿਉਂ?”

“ਤੇਰੇ ਪਿਓ ਨੇ ਸਾਡੀ ਦੋ ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੜੱਪੀ ਸੀ ਨਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਦਲਾ ਲਿਆ।”

“ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ!”

“ਭੇਜਿਆ ਵੀ ਬਾਹਰ ਤੇਰੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਾਧੇ ਨੇ ਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਾ ਫੋਨ ਕਰੀ। ਹੱਥੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੁਣ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ।”

ਤੇ ਉਹਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਾ।

ਮਨ 'ਚ ਸੋਚੀਏ, ਪਈ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਨਸਲ ਦਾ ਬੰਦੈ? ਚਲੇ ਜਿਹਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿਆਟਲ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨੂੰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਇਸ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ 'ਚ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਕੋਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਛੱਡ ਆਏ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਕਟਾ ਦੇ ਇਹਦੇ।

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ 'ਚ ਮਿਲਣ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ ਮੁਹਰੇ ਲਹੂ ਦੇ ਛਿੱਟੇ, ਗੇਟ ਨੂੰ ਵੀ ਖੂਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਦਰ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਤੱਕ ਖੂਨ ਚੌਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਾਲ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹੀ ਕੁਲਬੀਰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਸੋਢੇ 'ਤੇ ਪਿਆ।

“ਤੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਲਿਆ?” ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, “ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਯਾਰ ਕੁਛ ਨੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮ-ਫਿਰ ਆਈਏ। ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਇਕ ਕਾਲੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। “ਫਿਰ?”

“ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਤਾਏ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਐ। ਅਖੇ...ਪੇਪਰ ਨੀ ਬਣਦੇ। ਮੈਂ ਕਾਲੀ ਛੇਤਾ ਤੀ। ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਾਲਾ ਫੋਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ, ਪਈ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ। ਸਾਲਾ ਦੈਂਤ ਸੀ ਪੂਰਾ। ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਈ ਨੀ, ਜਿੱਥੇ ਪੈਂਦੀ ਠਾਹ। ਜੁਬਾਤਾ ਹਿਲਾ'ਤਾ ਸਾਰਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੱਜ ਆਇਆ, ਪਈ ਪੇਪਰ ਕੋਲ ਨੀ, ਕਿਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾ ਆ ਜੇ।”

ਭੜੇਲੇ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਸੁੱਜਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਯਾਰ, ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁੱਟ ਪਈ ਐ?”

“ਲੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨੀ। ਕੁੱਟ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਪਈ ਸੀ ਮੇਰੇ, ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ।”

“ਉਹ ਕਾਹੜੋ?”

“ਕੁੱਟ ਤਾਂ ਉਂ ਇੰਡੀਆ ਵੀ ਖਾਧੀ ਐ ਕਈ

ਵਾਰ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ।”

“ਹੋਇਆ ਕੀ ਸੀ?”

“ਬਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਗਵੱਈਏ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਸੀ। ਮੈਂ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਪਈ ਇਹ ਸ਼ੋਅ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣੈ।”

“ਤੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਫਿਰ?”

“ਮੈਂ 'ਨਾ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸਵਾ ਸੋ ਦੀ ਟਿਕਟ ਲਈ, ਫੈਮਲੀਆਂ ਆਲੇ ਪਾਸੇ। ਪੌਣੀ ਕੁ ਬੋਲਣ ਦਾਰੂ ਦੀ ਮੈਂ ਕੋਕ 'ਚ ਪਾ ਕੇ, ਨੇਫੇ 'ਚ ਦੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਪੀ ਲੀ ਗੁਸਲਖਾਨੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ।”

“ਪਈਆਂ ਕਾਹੜੋ?”

“ਸੁਣੋ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਹਾਲੇ ਗਾਇਕ ਨੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਗਾਣੇ ਗਾਏ ਹੋਣੇ ਆ, ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰ'ਤਾ ਲਲਕਾਰਾ।”

“ਗਲਤੀ ਸੀ ਤੇਰੀ।”

“ਫਿਰ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਆਏ, ਆਂਹਦੇ ਖੱਪ ਪਾਉਣੀ ਐ ਤਾਂ ਉਪਰ ਗੈਲਰੀ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਹ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੁਸਕੀਂ ਨਾ।”

“ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਫਿਰ?”

“ਕਾਹਨੂੰ ਹਾਲੇ ਇਕ ਗੀਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੱਲਿਆ ਹੋਣਾ, ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਫਿਰ ਕੱਢ'ਤਾ ਲਲਕਾਰਾ।”

“ਤੂੰ ਵੀ ਢੀਠ ਨਿਕਲਿਆ ਪੂਰਾ?”

“ਹੌੜ ਆ ਗਈ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਸੀ, ਕੱਢ'ਤੀ ਭੈਣ ਦੀ ਗਾਲ ਠੋਕ ਕੇ।”

“ਵਰ੍ਹੇ ਛਿੱਤਰ?”

“ਕਿਤੇ ਇਕ। ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਲੱਤਾਂ, ਹੂਰੇ, ਘਸ਼ੁੰਨ, ਚਪੇਤਾਂ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਪਈਆਂ।”

“ਮਿੰਨਤ-ਤਰਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ?”

“ਤਰਲੇ ਕਾਹੜੋ ਕਰਦਾ। ਕੁੱਟ ਤਾਂ ਖਾ ਲਈ ਰੱਜ ਕੇ, ਪਰ ਆਪਾਂ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੰਦ ਕਰਵਾ'ਤਾ।”

...ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਲਟੇ ਪੈਰੀਂ ਪਰਤ ਆਏ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿਕੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇੰਦਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

#

ਬੱਤੀ ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਲ ਕੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ!

ਪੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਭਾਅ ਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਰਚਨਾ 'ਡੋਲੀ' ਯਾਨਿ 'ਚੰਗ ਰੰਗੀਲੀ ਡੋਲੀ ਮੇਰੀ, ਰੱਖ ਲੈ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ' ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ

ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਰਨੈਲ ਘੁਮਾਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ 'ਲੱਕੀ ਸਟਾਰ ਕੰਪਨੀ' ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਇਹ ਉਹਦੀ ਆਖਰੀ ਐਲਬਮ ਬਣ ਗਈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਸਿਗਨਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਵਿਚ

ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਖਰੀ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਕੁਲਜੀਤ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਰਹੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਸਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਐਲਬਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦੁਬਈ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਜਲੰਧਰ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਤਾਲੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਗਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਅ ਕੀਤੇ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਰਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰ ਲਵਾਂ।

ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ-ਕਈ ਵਾਰ ਦੀਵਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇਲ ਵੀ ਬਬੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਬੱਤੀ ਤੇ ਤੀਲਾਂ ਦੀ ਡੱਬੀ ਸਲੂਬੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

—ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਭਾਬੀ ਦੀ ਖੇਡ

ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਚੱਲਿਆ ਦੌਰ ਪੂਰਾ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਲੁੱਚ-ਗੜ੍ਹਚ ਦੇਖੋ। ਪੱਟੀ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਦਿਸੇ ਕੁਝ ਨਾ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੀ ਭੰਨ੍ਹਦਾ ਖੁੱਚ ਦੇਖੋ। 'ਕੱਲੇ ਦਾਗੀ ਨਾ ਲਿੱਬੜੇ ਫਿਰਨ ਪੂਰੇ, ਬੜੀ ਆਖਦੇ ਰੱਖੀ ਏ ਸੁੱਚ ਲੋਕੇ। ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਦੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਫਿਰਨ ਸੁੱਟਦੇ, ਖਾਂਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮੁੱਚ ਦੇਖੋ। ਉਸੇ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲੀ ਨੇ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਹੱਥੀ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਮੜ੍ਹਫ਼ ਦੇਖੋ। ਡਾਂਗਾਂ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਣੇ ਲਈ, ਦੱਸੇ ਰੱਖੀਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਸ ਕਿਹੜੀ। ਭਾਬੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੱਕੇ ਲਕੋਈ ਫਿਰਦੇ, ਫੜੀ ਕੈਪਟਨਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਭਾਸ਼ ਜਿਹੜੀ।

ਕੋ ਸੁਘੜਾ, ਕੋ ਮੂੜ੍ਹਤਾ? ਕਹਾ ਤਰਕ ਅਵਤਰਕ?

ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਰਕ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਕੀ ਹੈ? ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਘੜਤਾ ਜਾਂ ਸਿਆਣਪ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਮੂਰਖਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਆਣਾ ਜਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਮੂਰਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਅਤੇ ਤਰਕ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਹੈ?

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਤਰਕ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਰਕ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਾਹ ਸਿਆਣਪ ਵੱਲ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾ ਸਤਰ ਤਰਕ ਅਤੇ ਵਿਤਰਕ ਅਥਵਾ ਖੋਜੀ ਅਤੇ ਵਾਦੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਜਾਂ ਪਉੜੀ ਸੋਚ, ਫਿਰ ਵੀਚਾਰ, ਅਕਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਸਤਰ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਸਿਆਣਾ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੀ ਖਿਆਲ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉ ਅਕੇਵੇਂ ਭਰਿਆ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਸੰਕਲਪ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨਵਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਕ੍ਰਿਅ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਘੜਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਮੀਪੀ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਮਾਣ ਸਕੇ।

ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, “ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਣੈ ਪਾਲਿ” ਅਰਥਾਤ ਮਨੁੱਖ ਸਚਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ਅਤੇ ਕੂੜਾ ਭਾਵ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟੇ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿੱਥ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, “ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ” ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋਇਆ “ਕੂੜੇ ਤੁਣੈ ਪਾਲਿ” ਅਰਥਾਤ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, “ਜੈਸਾ ਸੇਵੈ ਤੈਸੇ ਹੋਇ”। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕ (reason) ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੀ ਘਾਤ ਵਿਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੋਮਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚ ਵੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨ-

ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਨਿਆਸ, ਨੇਕੀ, ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮੂਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਿਗਮਨ ਅਤੇ ਅਗਮਨ ਤਰਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਵਾਂਗ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਘੁੰਡ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਬਹੂ! ਘੁੰਡ ਨਾ ਕੱਢੋ, ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਨੂੰਹ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲੀ ਘੁੰਡ ਕੱਢਦੀ ਤੁਰ ਗਈ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ, ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰ। ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘੁੰਡ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ? ਇਹੀ ਕਿ ਪੰਜ-ਦਸ ਦਿਨ ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਭਲੀ ਬਹੂ ਆਈ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਘੁੰਡ ਤਾਂ ਸੱਚਾ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਨੱਚਦੀ-ਕੁੱਦਦੀ ਫਿਰੇਂ। ਬਹੂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਬਹੂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਿੰਤਦੀ ਹੈਂ ਜੇ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਬੀਤੇ,

ਰਹੁ ਰਹੁ ਰੀ ਬਹੁਰੀਆ

ਘੁੰਘਟੁ ਜਿਨਿ ਕਾਵੈ॥

ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ

ਲਹੈਗੀ ਨ ਆਵੈ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਘੁੰਘਟੁ ਕਾਢਿ ਗਈ ਤੇਰੀ ਆਗੈ॥

ਉਨ ਕੀ ਗੈਲਿ ਤੋਹਿ ਬਹੂ ਲਾਗੈ॥

(ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਲਈ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸੁੱਚਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਮੈਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤੀਰਥਾਂ ‘ਤੇ ਨਹਾਵੇ, ਉਹ ਬੈਕੁੰਠ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਜਲ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਵਕਤ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੋਡਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੋਨੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ‘ਤੇ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਵੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੋਨੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗੀ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨੰਗੇ ਫਿਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਹਿਰਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਦੌੜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਿਰ ਮੁੰਡਵਾਉਣ ਨਾਲ ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਗਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਰ ਵਕਤ ਮੁੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਖੁਸਰੇ ਪਰਮ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ,

ਜਲ ਕੈ ਮਜਨਿ ਜੇ ਗਤਿ ਹੋਵੈ

ਨਿਤ ਨਿਤ ਮੋਡਕ ਨਾਵਹਿ॥

ਜੈਸੇ ਮੋਡਕ ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰ

ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਆਵਹਿ॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਜੋ ਪਾਈਐ ਜੋਗੁ॥

ਬਨ ਕਾ ਮਿਰਗੁ ਮੁਕਤਿ ਸਭੁ ਹੋਗੁ॥੧॥

ਮੂਡ ਮੁੰਡਾਏ ਜੋ ਸਿਧਿ ਪਾਈ॥

ਮੁਕਤੀ ਭੇਡ ਨ ਗਈਆ ਕਾਈ॥੨॥

ਬਿੰਦੁ ਰਾਖਿ ਜੋ ਤਰੀਐ ਭਾਈ॥

ਖੁਸਰੈ ਕਿਉ ਨ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਈ॥੪॥

(ਪੰਨਾ ੩੨੪)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਹਿਮ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਗੰਗਾ ਕਿਨਾਰੇ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਬੈਕੁੰਠ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਤੰਭਾ ਜਾਂ

ਮਗਹਰ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖੋਤੇ ਦੀ ਜੂਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਠੋਰ ਮਨ ਵਾਲਾ ਪਾਪੀ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਨਰਕ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਪਰਮਤਮਾ ਦਾ ਭਗਤ ਜੋ ਮਗਹਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਆਪ ਤਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਰਹਿ ਜਾਂ ਮਰ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਨਹੁ ਕਠੋਰ ਮਰੈ ਬਨਾਰਸਿ

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਧਿਐਨ

ਨਰਕੁ ਨ ਬਾਚਿਆ ਜਈ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ ਮਰੈ ਹਾਤੰਬੈ

ਤ ਸਗਲੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ॥੩॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼-ਅੰਸ਼ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮ-ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਨਮ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਚ ਜਾਂ ਨੀਚ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਅਥਵਾ ਪੁੰਨ ਜਾਂ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਉਚਾ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਤ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਕਰਕੇ। ਇਸੇ ਤੱਥ ‘ਤੇ ਤਰਕ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੇ ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਰਥਾਤ ਉਚੀ ਕੁਲ ਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕੀ ਤੇਰੀਆਂ ਨਾਤਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁੱਧ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਛੂਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਨਾਤਾਂ ਵਿਚ ਲਹੂ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿ ਕੇ ਫੋਕੀ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ,

ਜਉ ਤੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜਾਇਆ॥

ਤਉ ਆਨ ਬਾਟ ਕਾਹੇ ਨਹੀ ਆਇਆ॥

(ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜੀ ਅਰਥਾਤ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਦੀ ਜਾਂ ਬਾਦੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਦੀ ਅਤੇ ਵਾਦੀ ਦੋਵੇਂ ਲਫਜ਼ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ) ਅਰਥਾਤ ਤਰਕਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਹੈ? ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਜੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਇੱਕ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਖੋਜੀ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ ਜਾਂ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਰਕ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਤਰਕ ਸ਼ਬਦ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਵੀਚਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਤਰਕ ਨਾਲ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਜਾਂ ਬਾਦੀ ਮਹਿਜ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਅਥਵਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੀਚਾਰ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਮਾਰਗ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖੋਜੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਤਰਕਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਚ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਝੂਠੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵਾਦੀ ਜਾਂ ਬਾਦੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸੱਚ ਦੇ ਖੋਜੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ। ਵਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ। ਤਰਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਵਾਕ ਜਾਂ ਪੂਰਬ ਵਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ

ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਉਦਾਹਰਣ ਵਾਲਾ ਵਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਵਾਕ ਮਿਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਾਦ ਕਈ ਵਾਰ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਦੇ ਸਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਹਿਜ ਵਕਤ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੂਰਖ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਗੂੰਬਾਂ, ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਰਥ ਕਰਦਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੱਚ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਚ ਦੇ ਸਾਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਦਾ। ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੜਹਿ ਪੁਰਾਣਾ॥ ਵਾਦ ਵਖਾਣਹਿ ਤਤੁ ਨ ਜਾਣਾ॥

(ਪੰਨਾ ੧੦੩੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਕਲਵਾਨਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਧਾਰੋ-ਤਵੀਤ ਅਤੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਕਲ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਅਕਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸੁਹਣੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ,

ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ

ਜਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ॥

ਖੋਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਜੜੈ

ਖਲਵਾਤੇ ਕਿਆ ਬਾਉ॥

ਸਚੈ ਸਰਮੈ ਬਾਹਰੇ

ਅਗੈ ਲਹਿਹ ਨ ਦਾਇ॥

ਅਕਲਿ ਏਹ ਨ ਆਖੀਐ

ਅਕਲਿ ਗਵਾਈਐ ਬਾਦਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੨੪੫)

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਰਸ਼ਨ-ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਢੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਭ, ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਗਕਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਦੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਢੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੋਜੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਵਾਦ ਅੰਗਕਾਰ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ, ਨਿਜੀ ਅਤੇ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਹੀਣ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਖੋਜੀ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ, “ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੈ” ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਜਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਖੋਜੀ ਦੀ ਇਹ ਬਿਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਅਕਾਂਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੁਰਤਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਸੱਚ ਦੇ ਖੋਜੀ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਗੁਰੂ-ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪਾਥੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਵੀਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੰਡਦਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ,

ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਰਹਸਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰਾ॥

ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੈ

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ॥

(ਪੰਨਾ ੧੨੫੫)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

(1) ਸਮਦਰਸੀ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

(2) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰ ਦੇ ਗਮ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(3) ਵਕਤ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੀਏ, ਇਹ ਕਦੀ ਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੀ ਹਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(4) ਅੱਛੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਭ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਵਕਤ ਸੀਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਵਕਤ ਨੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਤਨਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(5) ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਕ ਕਲਾ ਹੈ।

(6) ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਅਤਾ।

(7) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 8600 ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 1225 ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰੀਬ 300 ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(8) ਅਸਫਲਤਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

(9) ਜੋ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾਲ ਪਰਖੋ।

(10) ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਟੋਏ-ਮੋਢੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(11) ਮਿਹਨਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਛੁਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਹਨਤ ਬਿਨਾਂ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

(12) ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਹੁਨਰ ਹੈ।

(13) ਜਿੱਥੇ ਸੇਲ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੋਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰੋ।

(14) ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

(15) ਅੱਬਰੂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਭੜਾਸ ਨੂੰ ਧੋ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(16) ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਸਾਫ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(17) ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਐਲਬਮ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨ ਯਾਦ ਕਰੋ।

(18) ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨਪਸੰਦ ਖਾਣਾ ਮਿਲੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਖਾਓ।

(19) ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਸੋਚੋ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

(20) ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ।

(21) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਲਵੋ, ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਲ ਕਰੋਗੇ।

(22) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਰੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

(23) ਜੇ ਤੂੰ ਜਨਤਕ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

(24) ਜਦ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਗੁਆਚ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

(25) ਅਬ ਕੇ ਬਿਛੜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝੀ ਖਵਾਬੋਂ ਮੇਂ ਮਿਲੇਂ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਸੂਖੇ ਹੁਏ ਫੂਲ ਕਿਤਾਬੋਂ ਮੇਂ ਮਿਲੇਂ।

(26) ਕਰੂੰ ਨਾ ਯਾਦ ਮਗਰ ਕਿਸ ਤਰਹ ਭੁਲਾਉਂ ਉਸੇ, ਗਜ਼ਲ ਬਹਾਨਾ ਕਰੂੰ ਔਰ ਗੁਨਗੁਨਾਉਂ ਉਸੇ।

(27

ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦਾ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸਰੂਪ

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ 16 ਤੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 10ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਰਵੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਨੇ ਪਏ। 1704 ਈਸਵੀ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੋਹ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਅਤੇ ਠੰਢੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਦਾ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਗ਼ਲ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ

■ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਇਹ ਕਾਫਲਾ ਰੋਪੜ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਠਾਠਾ ਮਾਰਦੇ ਸਰਸੇ ਦਰਿਆ ਨੇ ਵੀ ਅੰਗਿਓ ਰਸਤਾ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੀਆਂ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦਸ ਲੱਖ ਦੀ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 35 ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਬੀਬੀ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਕੇ 'ਸਵਾ ਲਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ', ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਊ।' ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਸੱਚ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਕੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਲੀਰੇ-ਲੀਰੇ ਹੋਏ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ ਕੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਪੋਤਿਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਪੀੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੂੰਧਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਰਹੀ।

ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ 13 ਪੋਹ ਤੱਕ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਮਨਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 13 ਪੋਹ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਹੀ ਆਸਣ ਲਗਾ ਕੇ ਸੌਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕਿਸੇ-ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤੇ ਸਵਾਦੀ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਖਾਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ

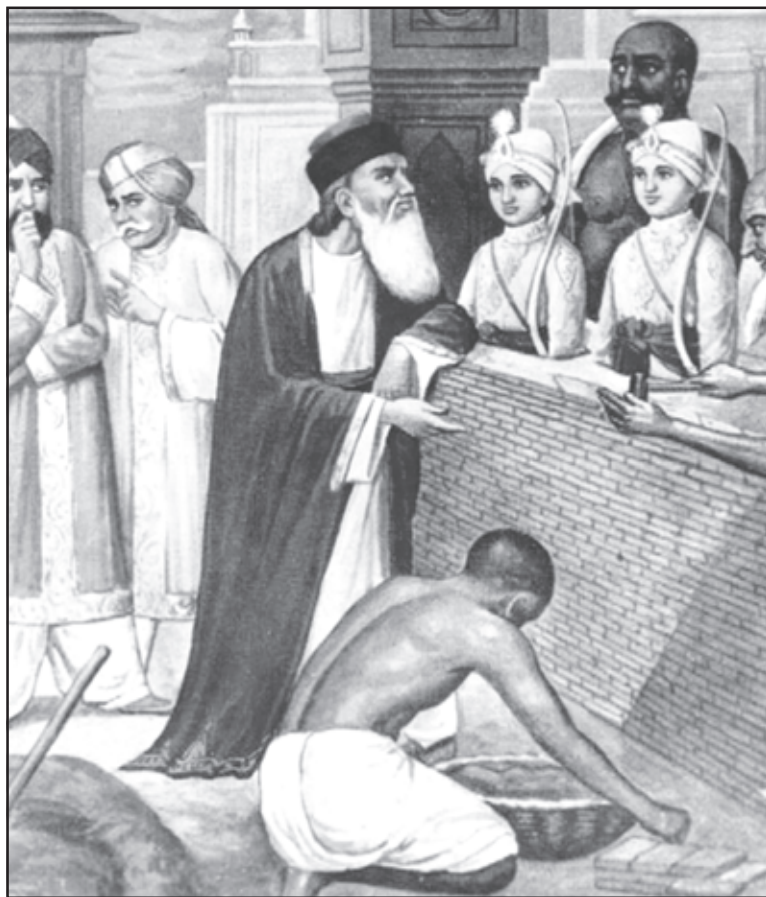
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਦਲਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿਰਫ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਭੁੱਲਣ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਘਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਇਕੱਠ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੋਵੇ, ਮੇਲੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਭੀੜ ਜੋ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ, ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਨੇ ਇਸ ਕਰੁਣਾਮਈ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਸਾਲ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸ਼ਰਧਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਉਤੇ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੇ ਭੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ, ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਦਲਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿਰਫ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਭੁੱਲਣ

ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਰਾਵਾ ਵੀ ਸਾਦਾ ਪਾ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਭਾਵੇਂ 300 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਢਾਡੀ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣ ਕੇ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਤਾਂ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਵੀ ਰੋ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਮਕਾਣ ਜਾਣਾ (ਅਫਸੋਸ ਕਰਨਾ) ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ 13 ਪੋਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਨਿਕਲਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਉਹ ਬਚਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, "ਇਨ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ, ਚਾਰ ਮੁਏ ਤੇ ਕਿਆ ਹੂਆ ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।" ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਵੈਰਾਗਮਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਹੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੰਗਤਾਂ ਰੋ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੀ ਸਸਕਾਰ

ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਘਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਇਕੱਠ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੋਵੇ, ਮੇਲੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਭੀੜ ਜੋ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ, ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਨੇ ਇਸ ਕਰੁਣਾਮਈ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਸਾਲ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਸ.ਕੇ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਖਿਡੌਣੇ, ਪੀਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਜਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਵੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਲਮ ਸੂਬੇ ਨੇ ਕਪਟੀ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਖਿਡੌਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਸਤਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ

ਕਰਨੀ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਗਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ, ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਸਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲਗਪਗ 350 ਲੰਗਰ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਆਏ ਸਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨਾਊਸਮੈਂਟ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਮਟਰ ਪਨੀਰ, ਕਾਜੂ ਬਦਾਮਾਂ ਵਾਲੀ ਖੀਰ, ਗਰਮ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਨ, ਗਜਰੇਲਾ, ਦਹੀਂ ਭੱਲੇ, ਪੂਰੀ ਛੋਲੇ, ਟਿੱਕੀਆਂ, ਮੱਖਣ ਮੇਥਿਆਂ ਵਾਲੀ ਰੋਟੀ, ਪਨੀਰ ਪਕੌੜੇ, ਲੱਗਾਂ ਲੈਚੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਚਾਹ, ਗਰਮ-ਗਰਮ ਕੌਫੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਆਦਿ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮਜ਼੍ਹਮੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥ ਛਕਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰੇ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਕਰੀਬਨ 10-12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਨਾਊਸਮੈਂਟਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਦੁਖੀ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ

ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਆਏ ਸਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨਾਊਸਮੈਂਟ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਮਟਰ ਪਨੀਰ, ਕਾਜੂ ਬਦਾਮਾਂ ਵਾਲੀ ਖੀਰ, ਗਰਮ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਨ, ਗਜਰੇਲਾ, ਦਹੀਂ ਭੱਲੇ, ਪੂਰੀ ਛੋਲੇ, ਟਿੱਕੀਆਂ, ਮੱਖਣ ਮੇਥਿਆਂ ਵਾਲੀ ਰੋਟੀ, ਪਨੀਰ ਪਕੌੜੇ, ਲੱਗਾਂ ਲੈਚੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਚਾਹ, ਗਰਮ-ਗਰਮ ਕੌਫੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਆਦਿ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਘਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ 5-7 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਤੇ ਪਹਿਨਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਦਾ ਲੰਗਰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਨਾਊਸਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਲੋੜਵੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਆਉਣਗੀਆਂ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ-ਦੋ ਸਾਲ

ਤੱਕ ਅਨਾਊਸਮੈਂਟਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਸਭ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਆਪਣਾ 40-50 ਸਾਲ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ; ਵਿਛੋੜਾ ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਦਿਲ ਇੰਨੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਉਤੇ ਕਿਸ-ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੀ ਮਠਿਆਈ ਜਾਂ ਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਲਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥ ਛਕਣ-ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ 7 ਸਾਲ, 9 ਸਾਲ, 15 ਸਾਲ ਅਤੇ 17 ਸਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਲਹੂ ਚਿੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਬਸੰਤਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਦੇ ਲੰਗਰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ 8 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋੜ ਸਮਾਉਣ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਦਾ ਲੰਗਰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ, ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਪੁਰਬ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ 36 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਰਾਗ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹੀ ਠੀਕ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਗੜਦੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਰਵਾਇਤ, ਸਾਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਸਾਦਾ ਲੰਗਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਹੀ ਸਮਝਿਆ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਉ। ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾਉ। ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੇਲੇ ਬਣਾਉ। ਸਾਦਾ ਲੰਗਰ ਹੀ ਛਕੋ ਛਕਾਉ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੀ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰਿਆ। ਆਪਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਵਿਸਾਰਿਆ। ਪੀਪਨੀਆਂ ਵਾਜੇ ਵਜਾਉਣੇ ਕਰ ਦਿਉ ਬੰਦ। ਸੁਣੋ ਸਾਕੇ ਸਰਸਾ-ਚਮਕੌਰ -ਸਰਹਿੰਦ।

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ

ਤੱਤੇ ਲਹੂ ਦੀ ਗਾਥਾ

ਸਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੰਤ ਉੱਤੇ ਚੱਲੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦਾ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ-ਸਮਾਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਫੈਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਹੀਣਤਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਸਨ। ‘ਇਨਕਲਾਬ’ ਲਈ ਤੁਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ‘ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ’ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੱਡੇ-ਪਾਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ‘ਤੇਜ਼-ਗਤੀ’ ਨਾਲ ‘ਦੋੜ ਕੇ’ ਇਨਕਲਾਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜੋ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਸੁਪਨਸ਼ੀਲ ਦਿਲਾਂ ਲਈ ਹੁਲਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਗੂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ, ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਹ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ! ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲੋੜ ਦੀ ਫ਼ੌਰੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ‘ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਹਿਰ’ ਹਿਤ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਡੂੰਘਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ-ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ। ‘ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ’ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ‘ਤੀਜੀ ਧਿਰ’ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ‘ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਉਖੜ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀਵਾਦ ਦੇ ਅੰਝੜੇ ਰਾਹ ’ਤੇ ਪੈ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਭਗੋੜੀਆਂ ਹਨ’ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਤਾਂ ਸਾਂ ਹੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਵੀ ਵਿਦਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ‘ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਗਈ ਖੁਸ਼ੀ’ ‘ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ’ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ। ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦੀਆਂ ‘ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਗਈ ਉਸ ਖੁਸ਼ੀ’ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਦੇ ਉਤਰਨ ਅਤੇ ਤਿਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਲਹਿਰਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਉਠੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂਜੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਿਆਰੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਆਈਆਂ ਕੁੱਝ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਨਵੇਂਜੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ‘ਰਾਜਸੀ ਦਿੱਖ’ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਮਝ ਲਈ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ‘ਇਨਕਲਾਬ’ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਲਿਖਤ ਲੋਕ-ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਮਝਾਈ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਗੌਣ-ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ‘ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ’ ਵਿਚ ਛਪ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ‘ਕਹਾਣੀਕਾਰ’ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਛਪਦਾ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਵੀ ਇੱਕ ਦਮ ਆਪਣਾ ‘ਰੰਗ’ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ‘ਸੁਰੇਂਦਰ’ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਪਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਕਲਾ, ਸਾਹਿਤ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਧੂੜ ਵਿਚਲੇ ਕਣ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ‘ਤੱਤੇ ਲਹੂ ਦੀ ਗਾਥਾ’ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਡਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਇਹ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ 70ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਉਹ ਵਰ੍ਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ, ਪੂਰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਵੱਲ ਮੁੜ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਥਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਛਪਿਆ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਦੌਰ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਵਕਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਪਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਚੇ ‘ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ’ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਰਚੇ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦਾ ਜੋ ਪੈਂਡਾ ਉਹਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹੋਈ ਹਲਚਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਇਥੇ ਦਰਜ ਹਨ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਛਪਦੀਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੀ ਜਾਹਿਰਾ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਵਾਹਨ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੀ ਵੰਗਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਹੋ ਕੇ ਵਕਤ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕਰਨ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਜਾਨਦਾਰ ਲਿਖਤਾਂ ਲਿਖਣ ਜਿਹੜੀਆਂ ‘ਇਨਕਲਾਬ’ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਫ਼ਾਲ ਵਾਸਤੇ ਪੜ੍ਹਲ ਬਣਨ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਲੜਾਈ ਹਿਤ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਵੀ ਵਡੇਰੀ ਘਟਨਾ, ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਹਲਚਲ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿੱਥ ਦਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੇਖਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੋਂ ਵੱਖ ਅਤੇ ਉਚਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ, ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਤ ‘ਸਾਹਿਤਕ ਤਰਕ’ ਸਿਰਜ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਮਕਾਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਇੱਕ-ਪਾਸੜ, ਉਲਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਹਿਤਕ ਚਿਤਰ-ਪੱਟ ਉੱਤੇ ਪਾਸ਼, ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ, ਸੰਤ ਸੰਧੂ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਆਦਿ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਇਆ।

‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ’ਚੋਂ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਿਆਸੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਠਕ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ! ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਜੁਝਾਰੂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅੱਠ-ਦਸ ਚੰਗੇ ਸਾਇਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਛਪਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀ

ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਖਾਹਿਸ਼। ਉਸ ਸਮੇਂ ਛਪੇ ਚੋਣਵੇਂ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ‘ਆਰੰਭ’ ਅਤੇ ‘ਅਸੀਂ ਜਿਊਂਦੇ ਅਸੀਂ ਜਾਗਦੇ’ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਸਪਤਾਹਿਕ ‘ਧਰਮ-ਯੁਗ’ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੇ ਸਨ।

ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਰੈਸ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ। ਨਵੇਂਜੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ’ ਵਿਚ ‘ਮੇਰੀ ਧਰਤੀ ਮੇਰੇ ਲੋਕ’ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਅਣਮੁੱਖੀ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਰੰਜ ਅਤੇ ਰੋਸ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ। ਉਸ ਹੋਣਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਫ਼ਰਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਾਰੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿੰਦਿਆ ਗਿਆ। ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਰੰਜ ਵਿਚ ਭਰੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ’ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਊਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ, ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਵਿਚ ਛਪੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬੜੀ ਸਰਾਹਨਾ ਹੋਈ। ਸੁਰੇਂਦਰ ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ “ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ” ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਚੁੰਮ ਲੈਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ!

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਤਾਂ ਲੇਖਕਾਂ-ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ। ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਈਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ‘ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ’ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਇਕੋ ਇੱਕ ‘ਇਨਕਲਾਬੀ’ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। 1970 ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, “ਪਾਸ਼, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਅਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ 1971 ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਹਨ।”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਤਾਂ ਕਵੀ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਹੀ ਇਕੱਲਾ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ, ਕੁੱਝ ‘ਨਵਾਂ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲਾ’ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਆ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਬੜਾ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਂ। ਹਲਵਾਰਵੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਸੀ ਪਰਚੇ ‘ਲੋਕ-ਯੁੱਧ’ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ‘ਸਾਹਿਤਕ ਫ਼ਰੰਟ’ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਾਲ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਚਾਹ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉੱਤੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਉਚੇਚੀ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘ਸੰਘਰਸ਼’ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਬਣਾਂ!

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਘੱਟ ਬੋਲਦਾ ਪਰ ਤਿੱਖੀ ਵਿਅੰਗਮਈ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਟੋਢੇ ਰੁਖ਼ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ, ਜਦ ਕਿ ਹਲਵਾਰਵੀ ਵਧੇਰੇ ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਿਰਫਲ ਹਾਸਾ ਹੱਸਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੀ ਨੇੜਲੀ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ। ਮੇਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਰੱਖਦੇ। ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਇਹ ਲਾਡਲੇ ਪੁੱਤ ਘਰ-ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਿਰ ’ਤੇ ਖੱਫ਼ਣ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਵਧੇਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਭਾਰੇ-ਗੋਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲਾ, ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ, ਅਪਣੇ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਭਰਿਆ, ਸਰਲ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਾਲਾ ਮੋਹ-ਵੰਤਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ-ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੁਆਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭੇਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਸ ਵਿਚਲੀ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਦਰਜੇ ਦੀ ਪਹਿਲ-ਦੂਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁੱਝ ਦੱਸਣ-ਸੁਣਨ ਲਈ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਸਾਂਝ ਨਿਰੋਲ ਰਾਜਸੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਸਾਂਝ ਬਣ ਗਈ। ਪਰ ਰਾਜਸੀਪਣ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਲਿਖੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਲਿਖਤ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਰਲ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਵੀ।

ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਇੰਜ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਸ ਸਕਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਣਾ ਉਸ ਲੇਖਕ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ, ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਦਿਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਖੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਮ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਰੋਮਾਂਟਿਕ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਰੰਗ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ ਤਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਰੰਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਯਥਾਰਥਕ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਨਿਸਚਿਤ ਸਿਆਸੀ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਮੇਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਪਛਾਣਣ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ‘ਲਾਲ ਰੰਗ’ ਵਾਲੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰੰਗ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਲੱਗਦਾ, ਦੂਜੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਝੱਖ ਮਾਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਮੇਰਾ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੀ ਛਪਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ

ਅੱਗ ਬਾਲਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਸਾਂ ਦਸ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲੱਭ ਸਕੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅੱਸੀ ਕੁ ਪੰਨਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਫੈਲ ਸਕੀਆਂ। 1971 ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਦਮ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨਵੇਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ-ਘਰ ‘ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਪੁਸਤਕਾਲਾ’ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸੰਧੂ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਲੋਹ-ਕਥਾ’ ਅਤੇ ‘ਸੀਸ ਤਲੀ’ ਤੇ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸੁਰੇਂਦਰ ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ‘ਦੇਵਦੂਤ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ’ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ।

ਕਿਤਾਬ ਛਪ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਖਤਾਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਹੱਥ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੱ ਕਾਪੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬੰਬੇਜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਕੇ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਕਾਣੀ-ਵੰਡ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਖੋਖਲਾਪਣ, ਸਥਾਪਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ ਅਤੇ ਜਾਬਰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਵੀ। ‘ਜੇਬ ਕਤਰੇ’ ਅਤੇ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਹਿਤ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਿਆਗ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ‘ਹੋਮ ਜਯੋਤੀ’, ‘ਆਰਸੀ’ ਅਤੇ ‘ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ’ ਆਦਿ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪ ਕੇ ਆਉਣ ਉੱਤੇ ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾਇਰੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀਆਂ ਪਾਤਰ ਬਣੀਆਂ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਦੀ ‘ਲੋਹ ਕਥਾ’, ਸੰਤ ਸੰਧੂ ਦੀ ‘ਸੀਸ ਤਲੀ’ ਤੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਖ਼ਰੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕੁੱਝ ਨਵੇਂ ਛਪਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਲਾਗਲੇ ਕਾਲਜ ਬੀੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਸੰਬਰ 1971 ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੈਰੋਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਲੇ ਪੋਟ ਨਾਲ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਕਿਤਾਬ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ, ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਪੜ੍ਹੋ, ਆਦਿ।”

ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਬਾਰੇ ਅਜੀਤ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਛਪੇ ਸਾਰੇ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੱਕੜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਲੜੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਲੜੇ ਵਿਚ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਵਾਲਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

‘ਤੀਸਰੀ ਅੱਖ’ ਨਾਮ ਦੇ ਕਾਲਮ ਹੇਠ ‘ਸਰਦਲ’ ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ 1972 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ, ‘ਕਾਲੀ ਧੁੱਪ’, ‘ਨੰਗਾ ਸੂਰਜ’, ‘ਸਾਂਝ’, ‘ਪੁੱਛਣਾ’, ‘ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਗਈ ਖੁਸ਼ੀ’, ‘ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਸਫ਼ਰ’, ‘ਰਾਖਾ’, ‘ਅਨੇਖਾ ਰਾਹੀ’, ‘ਜੇਬ ਕਤਰੇ’, ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’, ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਟੀਚੇ ’ਤੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਦੀ ਹਰ ਪਰਖ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ

ਕੋਈ ਵੀ ਵਡੇਰੀ ਘਟਨਾ, ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਹਲਚਲ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿੱਥ ਦਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੇਖਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੋਂ ਵੱਖ ਅਤੇ ਉਚਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ, ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਤ ‘ਸਾਹਿਤਕ ਤਰਕ’ ਸਿਰਜ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਮਕਾਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਇੱਕ-ਪਾਸੜ, ਉਲਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਹਿਤਕ ਚਿਤਰ-ਪੱਟ ਉੱਤੇ ਪਾਸ਼, ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ, ਸੰਤ ਸੰਧੂ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਆਦਿ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਇਆ।

ਆਮ ਕਰੋ ਗਏ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਕਿ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਬੁਨਿਆਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਚੇਚੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਦਕਾ ਕਲਾ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ’ ਦੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ-ਆਲੋਚਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ-ਪੀੜ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਫਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ‘ਅਸਭਾਵਕਤਾ ਅਤੇ ਉਪਭਾਵਕਤਾ’ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ‘ਬਲਵਾਨ ਸਮਾਜਕ ਚੇਤਨਾ’ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ‘ਭਾਸ਼ਣਕਾਰੀ’ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ‘ਨਵੀਂ ਸੂਝ’ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ‘ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ’ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸੋਖੋ, ਵਿਰਕ, ਧੀਰ ਵਾਲੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਪੁਰਾਣੇ ਨੁਸ਼ਖਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ’ ਵੀ ਆਖਿਆ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਕੰਦ ਘੱਟ ਦੱਸਣਾ ਲੱਭਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਖ਼ਤਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਸੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਕਾਲੀ ਧੁੱਪ’, ‘ਤੇ ‘ਨੰਗਾ ਸੂਰਜ’, ਤਾਂ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੀਆਂ। ‘ਕਾਲੀ ਧੁੱਪ’ ਨਾਮ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਰਚੇ ‘ਸਾਰਿਕਾ’ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਾਰ ਛਪੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੂਖਮਤਾ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੀ ਦਾਦ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੀ-ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ‘ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਗਈ ਖੁਸ਼ੀ’ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੁੱਝ ਹੀ ਸਾਲ ਹੋਏ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨ-ਮਾਨਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ‘ਅਨੋਖਾ ਰਾਹੀਂ’ ਡੇਢ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅੱਠਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਰ ਸਥਾਪਤ ਨਿਜ਼ਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਘਣੀ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਕੁੱਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੋਕ ਕਾਰਨ ਕੁੱਝ ਵਧੇਰੇ ਫੈਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁੱਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਰੋੜੀ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ‘ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ’ ਦਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸਾਂ।

‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਇਕ ਬੂਟੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ, ਇਸ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜਵਾਨ, ਦੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਆਮ-ਲੋਕ, ਹਮਦਰਦ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਦੁਖਾਂਤਕ ਅਤੇ ਭਾਵਕ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਬੰਧੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ “ਪਰ ਹੱਥ ਬੋਲਦੇ ਪਏ ਸਨ, ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਸ਼ਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਥਕੜੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇੱਕ ਉਜਾੜ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।”

ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਲਹੂ ਰੰਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੀਕ ਰਹੇ ਸਨ, “ਇਸ ਈਸਾ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਡੁਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿੱਲ ਠੋਕੇ ਗਏ।” ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਸੂਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਸੂਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਗਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੇ ਉਹ ਲੰਮੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਉਗਲੀਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਦ ਇਹ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੋਂ ਨਾ ਡੋਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਇਕੱਲਾ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਜੰਬੂਰਾਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਾਹਿਆ ਗਿਆ।

ਤੇ ਫਿਰ ਛਾਤੀ ਉਤਲੇ ਲਹੂ ਦੇ ਸੁਰਖ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬੋਲ ਉਠੇ, ਜਦ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਤਾਂ ਬੜੀ ‘ਬਹਾਦਰੀ’ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੀਵਾਲਵਰ ਪਕੜਾਇਆ ਗਿਆ। ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ।

“ਇਹ ਕਿੱਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ ਤਲੀਆਂ ‘ਤੇ। ਇਸਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਹਨ?” ਉਸ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਚੀਕ ਉਠੇ।

“ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਇਐ, ਇਹ ਅਨਰਥ ਹੋਇਐ।” ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਤੂਫ਼ਾਨ ਉਠ ਖੜਾ

ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ

ਹੋਇਆ। ਤੇ ‘ਅੱਜ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ’ ਨੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਦੇਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪੇ ਮੜ੍ਹੀ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਲਾਟਾਂ ਉਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਕਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਮਘ ਉਠਿਆ। ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੱਥ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਜੱਫਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਵਾਲੀਬਾਲ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਾਲ ਪਾਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਹੀਰੋ ਅੱਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੇਡ, ਖੇਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ! ਇਹ ਰਬੜ ਦਾ ਬਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਾਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਭੀੜ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਬਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਬਲ ਰਹੀ ਚਿਤਾ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਲਾਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖ ਅੱਖਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਵੰਗਾਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, “ਵੀਰੋ! ਸੱਚ ਦੀ ਖੇਡ ਲੋਹੇ ਦੇ ਗੇਂਦ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?”

ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਮੁੱਠਾਂ ਵਿਚ ਭਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਠਾਂ ‘ਤੇ ਕਸਮਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੀਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੁੱਠਾਂ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ।

ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ‘ਵੰਗਾਰ’ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਵਾਕ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਖਾਹਮਖਾਹ ਇੱਕ ਮਾਟੇ ਵਾਂਗ ਟੰਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਜੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੰਜ ਛੇ ਸਤਰਾਂ ਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕੁੱਝ ਵਿਗੜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕੁੱਝ ਸੌਰਨਾ ਹੀ ਸੀ।

ਇੰਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਵਾਂਗ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ‘ਜੇਬ-ਕਤਰੇ’ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਪਾਤਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤਿ ਦੇ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਹਮਦਰਦ ਦੋਸਤ ਕੋਲੋਂ ਬੜੀ ਆਸ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਉਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਿੱਤੇ ਐਮ ਐਲ ਏ ਨੂੰ ਬੈਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਪਣੇ ‘ਚਿਜ਼ਕ-ਦਾਤੇ’ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਬੋਤਲ ਜਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਉਗਰਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ “ਕਰ ਕਰ ਜੇਬ ਢਿੱਲੀ, ਵਿੰਗਦਾ ਕੀ ਏ?” ਕਹਿ ਕੇ ਕਢਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਿਰ ਪਈ ਆਰਥਕ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਬੋਤਲ ਜਿਹੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ। ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੋ ਕੇ ਘਰ

ਪਰਤੇ ਨਾਇਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ‘ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ’ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਸੋਈ ਵਿਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਚੀਰਦੀ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਬਜ਼ੀ ਚੀਰਨ ਵਾਲੀ ਛੁਰੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ:

“ਸੁਣਾਓ ਸਰ ਗਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾਂ ਗਰੀਬ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ।” ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਉਤਸੁਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਪਤੀ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗੀ।

“ਹਾਂ ਸਰ ਤਾਂ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਕੱਟੀ ਗਈ।” ਉਸ ਨੇ ਧਾਹ ਮਾਰਨ ਵਾਂਗ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਤੇ ਅੱਧਾ ਬੁਠ ਰਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੱਜ ਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਤਮਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਇੱਥੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਹਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨੇ ਨਾਇਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲੋਂ- ਜਿਹੜੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਚੀਰਦਿਆਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਚੀਰਨ ਵਾਲੀ ਛੁਰੀ ਜਿਸਦੇ ਹੱਥ ਸੀ- ਇਹ ਅਖਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ:

“ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਜੇਬ ਕਤਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਛੁਰੀ ਉਸ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਖੋਭ ਦਿਆਂ!”

ਅੱਜ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਇਹ ‘ਛੁਰੀ’ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਵੱਜੀ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਵਾਕ ਨਾ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕਹਾਣੀ, ਕਲਾ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰਦੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਤਿਲ-ਫੁੱਲ’ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਤੇ ਟੰਗੀ ਇਹ ਸਤਰ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ‘ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ’ ਵਿਚਲੀਆਂ ਇਹ ਕੁੱਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਸੀ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਇਨਕਲਾਬ’ ਤਾਂ ਔਹ ਨੇੜੇ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਨੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਘਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਜੇ ਵੀ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਡੰਡਾ-ਸੋਟਾ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਵੇ, ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਇੰਜ ਹੀ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਉਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝਦੇ ਸਾਂ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਕਲਾ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਵਗਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਗਰਮ ਲਹੂ ਵਾਲੇ ‘ਇਨਕਲਾਬੀ’ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸਭਾ ਦੀ ਸੰਚਾਲਕ ਸਥਾਪਤ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਟੀਮ ਵੇਲਾ-ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀ, ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਲੀਹੋਂ-ਲੱਥੀ ਅਤੇ ‘ਸਰਕਾਰੂ’ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਸਭਾ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਨਵੇਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਜਾਭਾਂ ਦੇ ਭੇਡ ਸੁਣਨ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਰਮ-ਖ਼ਿਆਲੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ, ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਓਥੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਵਿਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਰਿੜਕਦਾ। ਸਾਹਿਤ, ਸਾਹਿਤ-ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ-ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ

ਮੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਲਾਟਾਂ ਉਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਕਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਮਘ ਉਠਿਆ। ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੱਥ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਜੱਫਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਵਾਲੀਬਾਲ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਾਲ ਪਾਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਹੀਰੋ ਅੱਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੇਡ, ਖੇਡ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਹਿਜ-ਲਿਸ਼ਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ‘ਜਮਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ’ ਦੀ ਸਫ਼ਾਏ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ‘ਬੇਸ ਏਰੀਏ’ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਪੋਤੀ-ਦਰ-ਪੋਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ, ਯਥਾਰਥਕ ਘੱਟ ਅਤੇ ਖ਼ਿਆਲੀ ਵਧੇਰੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਅਪਣੱਤ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਉਸਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਦਰਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਇੱਕ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੰਮੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ, ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਉਸਾਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਿਰਵੇ ਉਤੇ ਪੁੱਜਦਾ ਹਾਂ। ਲੰਮੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿਰਣਾ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ। ਉਂਜ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੱਸਣ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਰਕ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹਿਜ-ਸੋਝੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਘੱਟ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਪਾਰਟੀ ਫ਼ਰੰਟ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠਾਹਰ ਤੇ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਰਦੀ-ਬਣਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰ-ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖ ਕੇ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੋਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ

ਇਸਤਿਹਾਰ ਵੀ ਲਗਵਾ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਲਿਸ਼ਕ ਦੱਸਦੀ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਔਝੜੇ ਰਾਹੇ ਤੁਰ ਕੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਸਾਂਝੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਦੁਸ਼ਣ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ‘ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਖਾਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਭਗੋੜਾ’ ਨਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵਾਂ! ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੈਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਦਿੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਤਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਐਵੇਂ ਰਾਸੇ-ਰਾਸੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ‘ਜਮਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣ’ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਧ-ਦੰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਾਗੀਰਦਾਰ, ਸੂਦਖੇਰ ਜਾਂ ‘ਸਫ਼ਾਏਯੋਗ’ ਵਿਅਕਤੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੋਇਐ!”

ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਉਂਜ ਵੀ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਕੇਵਲ ਹਮਦਰਦ ਸਾਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘਿਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਸਾਥ ਤੋਂ ਵਿਰਵੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੂਮੀਗਤ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਜਾਣ ਸਮਝ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਗੁੱਟ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਲਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਜਾਣਦੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ ਆਗੂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ

ਸਿੰਧਾਂਤਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਅੱਡੋ-ਪਾਣੀ ਕਿਉਂ ਹੋਏ ਫ਼ਿਰਦੇ ਨੇ? ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਉਮੈ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਮੱਧ-ਵਰਗ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਿਆਸੀ-ਸੋਚ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ-ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੱਪਣ ਵਾਲਾ ਚਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕਰਨੀ ਮੈਨੂੰ ਔਖੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ੰਕੇ ਮੈਂ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਚਿਸ਼ਤਾ ‘ਸਿਆਸੀ’ ਨਾਲੋਂ ‘ਸਾਹਿਤਕ’ ਵਧੇਰੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਫਿਰ ਅਕਸਰ ਮਹਾਨ ਰੂਸੀ ਗਲਪ-ਸਾਹਿਤ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੀ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ, ਤਾਘਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀਆਂ-ਅਤ੍ਰਿਪਤੀਆਂ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਨਾ ਔਖੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਓਪਰੀ। ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੋਂ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾ ਕੇ ਜਾਂ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖ ਕੇ ਰੋਮਾਂਚਕ-ਸੁੰਨਸੁਨੀ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕ-ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਬਤਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜਨਤਕ-ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

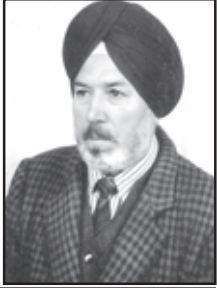
ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਨਾਗੀ-ਰੈਡੀ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਲਾਈਨ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਸਾਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਝ ਕੁਝ ਠੀਕ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਚਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਹੋ ਸਕਿਆ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਜਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੁਹਾਜ਼ ‘ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦਾ ਖੇਤਰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਆਸ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਆਸ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਉਤਰਨ ਲਈ ਜ਼ੁਆਬਦੇਹ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਾਂ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਨਾਗੀ-ਰੈਡੀ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਸਾਰਨਾ ‘ਹਾਂ-ਮੁਖੀ’ ਕਦਮ ਸੀ, ਪਰ ਅਨੇਕਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗ ਸਕਣ ਦੀ ਆਸ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਲਵਾਰਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਿਤਕ-ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ-ਵਾਚਣ ਲਈ ਕਦੀ ਕਦੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਪਿੱਛੇ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੋਹ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਇਸੇ ਮੋਹ ਸਦਕਾ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਚੰਗਾ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਘ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗੋਰਮਿੰਟ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ‘ਨਾਗੀ ਰੈਡੀ’ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਲਾਈਨ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਰੋਲ ਵੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ।

(ਚਲਦਾ)

ਅਜੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਧੁੱਪ ਰੋਕ ਲਈ, ਝੁੱਗੀ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਉਦਾਸੀ ਹੋਰ ਕਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਉੱਜ ਵੀ ਧੁੱਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਤੋਂ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਨੇਰਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਉਹ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਧੁੱਪ ਦਾ ਕੋਈ ਟੋਟਾ ਛੱਤ ਪਾੜ ਕੇ ਜਾਂ ਚੋਰ ਦੇ ਸੰਨੂ ਲਾਉਣ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਧੁੱਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੀਰ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਹਰਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਅੱਧ ਨੰਗੇ ਹੋਰ ਨੰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ।

ਰਧੀਆ ਦੀਵਾ ਸੀਖਣ ਉਠੀ, ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਵੀ ਰਧੀਆ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪਈ। ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਲ ਵੀ।

ਗਰੀਬ ਜਿਵੇਂ ਬਰਤਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਰਧੀਆ ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਚਟਾਈ ਉਪਰ ਪਏ ਗਰੀਬ ਨੇ ਪਾਸਾ ਪਰਤ ਕੇ ਖੁੱਕਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਹਿੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤੇ ਖੁੱਕ ਆਪਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸੁੱਕੀਆਂ ਜਬੂਤਾਂ ਉਪਰ ਵਧੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਅਟਕ ਗਿਆ।

ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਇਹ। ਕੰਧ ਦੇ ਪਾਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਆਮਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹਨ। ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਕੰਧ ਦੇ ਇਧਰ ਹਨੇਰੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ, ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬਰਸਤਾਨ ਜਿੰਨੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕੋਈ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਇਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮੁਰਝਾਏ ਫੁੱਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ।

ਰਧੀਆ ਨੇ ਮੈਲੀ ਫਟੀ ਹੋਈ ਸਾੜੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਗਰੀਬ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਅੱਖਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਝਾਕਿਆ। ਰਧੀਆ ਉਸ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਧੁੰਦਲੇ ਖੁੱਤ ਵਾਂਗ ਦਿੱਸੀ। “ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੁੰਦੇ...” ਗਰੀਬ ਛਾਤੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਡੂੰਘੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲਿਆ। ਰਧੀਆ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਮਲਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਖੜੇ ਜਿਹੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਖੰਘ ਛਿੜ ਪਈ।

ਖੰਘ ਕੀ ਛਿੜੀ, ਗਰੀਬ ਤੁੱਲੀ-ਤੁੱਲੀ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲ ਗਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਆ ਗਈਆਂ। ਜੀਭ ਲਮਕ ਗਈ। ਫਿਰ ਦੋ ਕੁ ਅੱਖੇ ਸਾਹ ਆਏ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧੌਣ ਲੁੜਕ ਗਈ।

ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਕੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸੀ?

ਬੁਝਾਰ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾ ਤਪਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮਲੇਰੀਏ ਨਾਲ ਉਲਟੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਾਂਬਾ ਛਿੜਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕੰਬਣੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਇਕ ਵੇਰ ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਡਾਕਟਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਧੀਆ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ, “ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿਓ।” ਰਧੀਆ ਜਾਣਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਖਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਨਾ ਸੂਰਤ, ਨਾ ਸਰੀਰ, ਚੀਝੜੇ ਕੱਪੜੇ। ਕੋਲੋਂ ਬਦਬੂ ਆਉਂਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਾਸ ਵੀ ਖੜ੍ਹਨ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਭਲਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੇਵੇ?

ਕੁਝ ਪਲ ਰਧੀਆ ਫਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਲੂਣਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਡਰ ਗਈ ਤੇ ਘਾਬਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਛਿਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ

ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਘਿਰ ਆਇਆ ਸੀ। “ਏ ਪੰਚੂ, ਓ ਬੁਧੀਆ, ਚੱਪੂ, ਟਣੀਆਂ...ਚੁਨੂ...ਪੋਚਾ...” ਉਹ ਉਂਚੀ ਉਂਚੀ ਰੋਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ।

ਸਾਰੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲਹਿਰ, ਧੂੰਏਂ ਵਾਂਗ ਉਠੀ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਦੁਆਲੇ ਆਣ ਜੁੜੀ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਸਤੀ ਵਿਚ। ਤਾੜੀ ਜਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹ ਪੀ ਕੇ ਇਹ ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਨੇਅਮਤਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਪਿੱਛੇ ਚਾਕੂ ਛੁਰੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੂਠਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੰਡਾਈ ਵੇਲੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲੜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗ਼ਮੀ ਵੇਲੇ ਸਭ ਈਰਖਾਵਾਂ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਸੁੱਟ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤੇ ਹੁਣ ਸਭ ਜੁੜ ਕੇ ਗਰੀਬ ਦੇ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਿਆਣੇ ਦਿਸਦੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਰਧੀਆ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਰਧੀਆ ਚੁੱਪ ਦੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਗਈ।

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਸਤੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਤੇ ਰਧੀਆ ਉਦੋਂ ਚੁੱਪ ਦੀ ਚੁੱਪ ਹੈ।

ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਮਿਲੇਗਾ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਸਾਰੀ ਬਸਤੀ ਚਰਚ ਸਾਹਮਣੇ ਭੀੜ ਲਾ ਦਿੰਦੀ। ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੂਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਈਦ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਖ਼ੇਰਾਤ ਜਾਂ ਮੰਗਦੇ, ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਾਂਗ ਰਚਦੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਲੰਗਰ ਵਰਤਦਾ, ਜੂਠਾਂ ਹੁੰਝਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਸਤੀ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਫੈਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਮੁਲਕ ਜਿਵੇਂ ਬਸਤੀ ਦੀ ਜ਼ੈਲ ਵਿਚ ਸੁੰਗੜਿਆ ਹੋਵੇ।

ਰਧੀਆ ਦੀ ਚੁੱਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਦਫ਼ਨਾ ਦੇਈਏ ਜਾਂ...?”

ਤੇ ਗੁੱਮ ਸੁੱਮ ਖੜ੍ਹੀ ਰਧੀਆ ਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਚਟਾਈ ਉਪਰ ਮਰੇ ਪਏ ਹੋਣ। ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਬੋਲ ਪਈ, “ਜਿਹੜਾ ਸਸਤਾ ਹੋ ਸਕਦੇ...ਕਰ ਦਿਓ।”

ਬਸਤੀ ਵਾਲੇ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਇੰਨੀ ਕੁ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੁੱਖ ਸਾਂਝੀ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹਨੇਰਾ ਰਲ ਕੇ ਓੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਰਲ ਕੇ ਭੋਗਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਈ ਅਹੁਦੇ ਹਨ। ਬੇਕਾਰ, ਅਵਾਰਾ, ਬਦਮਾਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ। ਉੱਜ, ਇਹ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਮੋਟੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬੀਆਂ ਚੁੱਕਣ ਤੱਕ। ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਦਾਅਵਤ

ਦੀਆਂ ਜੂਠਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਤਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕਿਰਾਏ ਉਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੇਚਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਗਾਹਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ! ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਤਾਂ ਉਹ ਘ੍ਰਿਣਾ ਤਾਂ ਗਾਲਾਂ ਖਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੌਣਗੇ ਪਰ ਪਰਾਈ ਲਾਸ਼ ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਨਾ, ਜਿਸਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਛੋਟਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਅੰਦਰ ਭੈਅ ਵੀ ਸਹਿਮ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਰਦੇ ਦਾ ਭੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਲ੍ਹ ਪੀ ਕੇ ਤਾੜੀ ਪੀ ਕੀ

ਲਾਵਾਰਿਸ

ਇਸ ਵਾਰ (2011) ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਗਲਪਕਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੜਕਨਾਮਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਢਾਹਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ’ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਵਲ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਬਥੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਰਚਨਾ ‘ਸੜਕਨਾਮਾ’ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਦੋਂ ‘ਸੜਕਨਾਮਾ’ ਕਾਲਮ ਤਹਿਤ ਸਵਰਗੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਮਾਸਿਕ ਪਰਚੇ ‘ਨਾਗਮਣੀ’ ਵਿਚ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਸਮਰੱਥ ਲੇਖਕ ਵੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਆਣ ਡਟਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਲਾਵਾਰਿਸ’ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਾਂ ਜਿੰਦਾਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਸ਼ਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਚੁਭਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਖੀਰ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਲੇਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਓਪਰੀ ਜਿਹੀ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਹਨ। ‘ਬੋਲ, ਹਰੀ ਬੋਲ ਹਰੀ ਬੋਲ...’ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਠਾਕਰ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ‘ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਇਹ ਧੰਦਾ ਨਾ ਕਰਵਾਈ...’ ਕੋਈ ਬੋਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਝੁੱਗੀਆਂ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸੇ ਠਾਕਰ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਝੋਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਦਮੀ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਮਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ!’

ਹੁਣ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਸਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਹੀ ਗਰੀਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਸਮੇਟਣ ਦਾ ਓਹੜ-ਪੋਹੜ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਪਰ ਉਗ ਆਏ ਸਨ। ਖਟੀਆ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗੀ? ਧੂਫ਼ ਬੱਤੀ ਕੌਣ ਲਿਆਏਗਾ? ਖੱਫਣ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇਗਾ? ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਲਾਣਾ ਪਵੇਗਾ?

ਆਪਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਮਲਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। “ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਹਨ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਧੀਆ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

ਰਧੀਆ ਨੇ ਸਿਰ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਹੈ?”

ਰਧੀਆ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿਰ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਰੋਣ

ਤੱਕ ਉਹ ਪੈਸੇ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਪੈਸੇ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਇਕ ਟੱਕ ਗਰੀਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਗਰੀਬ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹਦਾ ਇਕ ਹੱਥ, ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉਪਰ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਲ ਉਠਿਆ, “ਹਾਏ! ਇਹ ਤਾਂ ਆਖਦਾ ਸੀ ਇਥੇ ਦਰਦ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ”, ਰਧੀਆ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਦਾ ਹੱਥ ਛਾਤੀ ਉਪਰੋਂ ਹਟਾ ਦਿਓ...ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।” ਉਹ ਆਦਮੀ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਦਾ ਹੱਥ ਹਟਾ ਕੇ ਵੱਖੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਰਧੀਆ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ।

ਇਕ ਜਣੇ ਨੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੁਆਲੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਗਿਣੇ, ਛੇ ਰੁਪਏ ਬਾਹਰ ਪੈਸੇ ਹੋਏ। ਸਾਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਠੰਢਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਫਿਰ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾੜੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਾਨਗਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ ਦੇ ਉਹ ਭੇਤੀ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਸਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਚਾਭੜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ‘ਹਰੀ ਬੋਲ...ਹਰੀ ਬੋਲ’ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਸੋਗ, ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਪਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਇਉਂ ਝਾਕਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ।

ਡਰਾਉਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਟਣੀਆਂ ਤੇ ਪੰਚੂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਠੇ ਤੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਤੰਗ ਗਲੀ ਦੇ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹ ਪੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਟਣੀਆਂ ਖੋਣੀ ਮਲਣ ਲੱਗਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਸੜਕ ਦੇ ਮੋੜ ‘ਤੇ ਗਲੀ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਧਮਲੀ ਖੋਣੀ ਖੀਸੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਈ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕੇ। ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਗਲੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਤੇ ਪੰਚੂ ਚਾਕੂ ਕੱਢ ਕੇ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਣ ਖੜ੍ਹਾ।

ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਘੁੰਗਰੂ ਦੀ ਟਣ-ਟਣ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਉਂਦੀ ਗਈ। “ਇਹਦੇ ‘ਚ ਕੀ ਐ?” ਟਣੀਏ ਨੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਟੀਨ ਵੇਖ ਕੇ ਦਬਕਾ ਮਾਰਿਆ।

ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੰਬ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਿਕਸ਼ਾ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟੋਕ ਦਿੱਤਾ।

“ਕੈਰੋਸੀਨ ਹੈ।” ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਏ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮਸਾਂ ਬੋਲ ਨਿਕਲੇ।

“ਏਨੀ ਰਾਤ...?” ਪੰਚੂ ਜਿਵੇਂ ਉਧਾਰਾ ਰੋਹਭ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ।

“ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਸੀ...ਘਰ ਵਿਚ ਤਾਂ...”

ਤੇ ਟਣੀਏ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ, ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਖਾਲੀ ਕਰ ਲਈ। ਪੰਚੂ ਨੇ ਕੈਰੋਸੀਨ ਵਾਲੀ ਟੀਨ ਖੋਹ ਲਈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਰਵਾਂ-ਰਵੀਂ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕ ਆਏ।

ਟਣੀਏ ਨੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਘੁੱਟੀ ਮੁੱਠ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕਰ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੋਟ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਰੋਜ਼ਗਾਰੀ। ਬੜੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੋਈ।

ਪੰਚੂ ਨੇ ਟੀਨ ਵਿਚੋਂ ਤੇਲ ਕੱਢ ਕੇ ਦੀਵਾ ਭਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਚੱਲ ਕੇ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਲੱਗਾ,” ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

ਤੇ ਉਹ ਅਰਬੀ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਗਰੀਬ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਰਧੀਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਧੀਆ ਨਾਲ ਰਿਹਾ, ਝੁੱਗੀ ਸਦਾ ਭਰੀ ਲਗਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਭੁੱਖੇ ਸੌ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਗਰੀਬ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਆਸ ਰਧੀਆ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ; ਪਰ ਅੱਜ ਜਦੋਂ “ਹਰੀ ਬੋਲ” ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਅਰਬੀ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਰਧੀਆ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੀ ਅਰਬੀ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਵੇਖ ਰਧੀਆ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਖੜ੍ਹੀ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ ਤੇ ਠੰਢੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਲਾਗੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿਚ ਭੁੱਬੀਂ ਰੋਣ ਲੱਗੀ।

“ਹਰੀ ਬੋਲ” ਦੀ ਗੂੰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਸਤਿਆਂ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਘੁੰਮਦੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਢੋਲਾਂ ਦੀ ਧਮਕ ਵਾਂਗ ਗੱਜੀ ਤੇ ਫਿਰ ਦਮ ਤੌੜ ਗਈ। ਪੰਜ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨ। ਰਾਤ

ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਇਹ। ਕੰਧ ਦੇ ਪਾਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਆਮਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹਨ। ਕਬਰਾਂ ‘ਤੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਕੰਧ ਦੇ ਇਧਰ ਹਨੇਰੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ, ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬਰਸਤਾਨ ਜਿੰਨੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕੋਈ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਇਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮੁਰਝਾਏ ਫੁੱਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ।

ਦੇ ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਪਰ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੱਕੜੀ ਲਈ ਪੈਸੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਭੱਠੀ ਦੀ ਫੀਸ ਭਰਨ ਲਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਹੋਰ ਆ ਗਈ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਆ ਗਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਥੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਉਘੜ-ਦੁਗੜੀ ਭੀੜ ਵਾਂਗ ਸਭ ਕੁਝ ਬੇ-ਤਰਤੀਬ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਚਿਆ ਨਹੀਂ।

ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗੇ।

ਅੰਤ ਗਰੀਬ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਲਾਸ਼, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਛਪੀਆਂ,

“ਕਬਰਸਤਾਨ ਲਾਗੇ ਕੁਝ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਕਦੀ ਖੋਹ ਲਈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਵਾਲੀ ਟੀਨ ਲੈ ਕੇ ਨੱਠ ਗਏ।”

“ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਤੋਂ ਲਾਵਾਰਿਸ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਲਾਸ਼ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।”

ਭੁੱਲਣੇ ਨਾ ਇਹ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ, ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਭੁਲਾਈਏ...

ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿ ਮੌਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਸੱਚਾਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ-ਕਰ ਹੁਬਕੀਂ ਰੋਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਮੂਨੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰੀਦ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਖਾਸ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨਾਲ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਹੱਟੀਆਂ-ਭੱਠੀਆਂ, ਸੱਥਾਂ, ਸੋਝਾਂ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ।

2011 'ਚ ਕਲਾ ਜਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ ਸਦਾ ਗੱਚ ਭਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ

ਨੀਲੇ ਖਾਂ

ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਦੇ ਹੋਰਵੇ 'ਚ ਆਮ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, 'ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਿਆ ਘਾਟਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ', ਪਰ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਲਾ ਜਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੁੱਕਦੀ ਏ। ਕਈ ਖੇਤਰ ਅਜਿਹੇ ਨੇ,

ਜਿਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗੱਦੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ, ਗੀਤਕਾਰੀ, ਸੰਗੀਤ, ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਕਦੇ ਭਰਪਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਮਹੀਨੇ ਅਦਾਕਾਰ ਵਿਵੇਕ ਸ਼ੋਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਮੁੰਬਈ ਮਹਾਂਨਗਰੀ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਕਾਮੇਡੀਅਨ, ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਚੰਗਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਬਹਿਣ ਦੇ ਸਿਰਫ ਖਿਆਲ ਹੀ ਪਾਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। 'ਗ਼ਦਰ', 'ਇੰਡੀਅਨ' ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਸਮੇਤ 'ਚੱਕ ਦੇ ਫੱਟੇ', 'ਮਾਹੌਲ ਨੀਕ ਹੈ' ਸਣੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀਂ ਪੀੜਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੇ ਨੇੜਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੁਆਇਆ ਹੀ, ਉਹ ਵੀ ਰੋਏ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੋਇਲ ਵਰਗੀ ਮਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਲੋਹੜਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਲ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਛਾ ਗਈ। ਇਕ ਵੇਲਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਵਹਿਰਾਂ ਘੱਟ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ 6 ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੇਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ

ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨੇ ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲਾਇਆ। ਆਪਣੀ ਹੀ ਗ਼ਜ਼ਲ 'ਵੇਹ ਕਾਗਜ਼ ਕੀ ਕਿਸਤੀ, ਵੇਹ ਬਾਰਿਸ਼ ਕਾ ਪਾਨੀ' ਵਾਂਗ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਲੀਲਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਕੌਮਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰੀਲੇ ਕੰਠ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਉਹ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਅਮਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਮਹੀਨੇ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਸੋਗ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਅੱਗ

ਨਾ ਬਾਲੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਜਲਾਲ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਲਬੇਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਣਕ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਈ ਗੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਗਏ। ਤਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਯੁਗ ਤੋਂ ਸੀ.ਡੀ. ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ-ਜੋ ਗਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਵੇ।

ਇਸੇ ਸਾਲ ਗੀਤਕਾਰ ਨੀਲੇ ਖਾਨ ਵੀ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਲਈਆਂ, ਜੋ ਕਲਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕਦਰ ਰਚ-ਮਿਚ ਗਈਆਂ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ' ਤੇ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਵਰਗੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਗਿਆ।

9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਭੋਜਪੁਰੀ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਬਾਲੇਸ਼ਵਰ ਯਾਦਵ, 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਰਾਨਾ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਗਾਇਕ ਪੰਡਤ ਭੀਮ ਸੇਨ ਜੋਸ਼ੀ, 25 ਮਈ ਨੂੰ 'ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ' ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਵਾਦਕ ਮਹਿਮੂਦ ਪੋਲਪੁਰੀ, ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਚਿਤਰਕਾਰ ਐਮ.ਐਫ. ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦਾਨ ਸਿੰਘ, 21 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੱਵਾਲ ਮਕਬੂਲ ਸਾਬਰੀ, 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਤਰਕਾਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸਬਾਵਾਲਾ, 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਪੰਡਤ ਉਮਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਤੇ 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਭੂਪੇਨ

ਕੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ...

ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ 2011 ਨੂੰ ਕਲਾ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਜੀਅ ਨੇ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਕੋਲੋਂ ਲਿਆ ਘੱਟ ਤੇ ਮੋੜਿਆ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਵੇਕ ਸ਼ੋਕ

2011 ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਉਚਾਈਆਂ ਛੋਹੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਕਲਾ ਜਗਤ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦਰਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਗਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਜਦੋਂ ਇਸ ਫਾਨੀ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਬੇਵਕਤ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਗਾਇਕ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੁਲੰਦ ਅਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ

ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ
ਫੋਨ:661-834-9770

ਕਿ ਮਾਣਕ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਿਗਰੀ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਯਾਰ-ਮਿੱਤਰ, ਦੀਵਾਨੇ ਅਤੇ ਕਰੀਬੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਥੇ ਸਨ? ਮੈਂ ਕੋਈ ਲੇਖਕ, ਕਲਾਕਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਮਝ ਲਵ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਹ ਚਾਰ ਕੁ ਸਤਰਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਗਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੋਝ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਾਂ।

ਮਾਣਕ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਲੰਮੇ-ਚੌੜੇ ਲੇਖ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਰਾਬ, ਦੂਜਾ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਕਾਰਨ ਟਾਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ; ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋਣੀ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਟਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਅਪਣਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੌਤ ਵੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੱਦ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਸਿਰਜਣ-ਵਿਸਰਜਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ,

ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਬੜੀ ਬੇ-ਲਿਹਾਜ਼, ਬੇ-ਮੁਰਵਤ, ਬੇ-ਨਿਆਜ਼ ਤੇ ਬੇ-ਕਿਰਕ ਹੈ; ਇਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਰਿਸ਼ੀ, ਮੁਨੀ, ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਕਾਰ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖੀਂ ਓ ਬੰਦਿਆ! ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਦਿਲ 'ਤੇ ਨਾ ਲਾ ਲਵੀਂ। ਇਹ ਸਭ ਕੂੜੇ-ਕੂੜਾ ਏ। ਇਹ ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਏ। ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੇਡ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ।

ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ, ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਫਿਲਾਸਫੀ ਘੋਟਣ ਡਹਿ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਮਾਣਮੱਤੇ ਮਾਣਕ ਦੀ।...ਜੇ ਸ਼ਰਾਬ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਲਾਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਆੜਾ ਲਾਇਆ, ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛਡਿਆ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਨੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਸਿਆਣੇ-ਬਿਆਣੇ ਲੇਖਕ, ਸ਼ਾਇਰ, ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਕੇ ਕਿਉਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬੇ-ਵਕਤ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਹਾਲੀਂ ਡੁੱਬ ਮਰਦੇ ਹਨ? ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤੀ ਸੀ ਭਲਾ? ਸ਼ਰਾਬ ਉਹਨੂੰ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਪੀ ਗਈ। ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਉਹਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਜੋ ਮਾਣਕ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ, ਜੇ ਚਾਰੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂ ਪੀ ਲਵੇ। ਉਹਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਬੜੀ ਸੁਹਣੀ ਨਿਭ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਲਿਓ ਲੋਕੋ! ਕੋਈ ਅਸੂਲ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਅਸੂਲ ਹਨ। ਜਗਤ

ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਰਚਨਾ ਬੰਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਬੇਅਸੂਲ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ? ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੇਅਸੂਲੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਤਬਾਹੀ ਕੰਢੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ ਜੋ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾੜ੍ਹਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਨੇ ਬੰਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਰੇ, ਜਿੰਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਾਰ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਬੋਹਾਲ, ਰੁਲ-ਖਿਲ ਕੇ ਅਤੇ ਬੇ-ਇੱਜ਼ਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੀਕਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, 'ਦੇਖਿਓ ਲੋਕੋ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀ ਬੈਠਿਓ। ਇਹ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ, ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਬੇ-ਵਕਤ ਹੀ ਜਹਾਨੋਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖੱਟਿਆ।' ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨੇ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਰੀ ਰਸਮਾਂ ਤਕ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਲੋਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਲਫਜ਼ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।...ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਥੇ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਕਲ/ਮੱਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਨਸੀਹਤ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ!

ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧ-ਫੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਦਰਦਮੰਦ ਅਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਂਬਾ ਛੇੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ 'ਕੱਲਾ-ਕਹਿਰਾ' ਬੰਦਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ, ਕਾਫ਼ਲੇ, ਹਜ਼ੂਮ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਤਰਦਾ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।...

ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਗਮ ਵੀ ਲੈ ਬੈਠਾ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਪੁੱਤਰਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਪੇ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਣਕ ਜਿਸ ਸੂਰਬੀਰ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਵਾਰ ਹੁੱਬ ਕੇ, ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ, ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਖਲਕਤ ਵਿਚ ਬੀਰ ਰਸ, ਜੋਸ਼, ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ-ਹਿੰਮਤ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸੂਮ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੁੱਤਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਹਿਆ ਜ਼ੁਲਮ ਅਡੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਸਹਾਰਿਆ। ਕੀ ਮਾਣਕ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਇਸੇ ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਕਰ ਸਕਦਾ? ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਤਦ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹ ਗਾਇਕ/ਕਲਾਕਾਰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਭਾ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਫੰਡ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸੂਲ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਫੰਡ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਓ। ਇਹ ਫੰਡ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਾੜੇ, ਗਰੀਬ, ਦੁੱਖਾਂ, ਬੁੜਾਂ ਮਾਰੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰੋਧੀ ਜਾਂ ਹੋਣੀ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੱਦਦ ਕਰੋ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਝਾਅ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ

ਸੁਝਾਅ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੱਗਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਪਨਾਇਆ ਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਨੇਤਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ...

ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕ-ਦੋ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਅੱਪੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਨਿਮਾਣੇ, ਨਿਤਾਣੇ, ਨਿਓਟੇ, ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬੇ, ਕਮਜ਼ੋਰ, ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਵੀ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਣਕ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਸੀ। ਗਾਇਨ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸਭ ਕਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਤਮ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗਾਇਕ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਮੁਕਾਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਨ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਉਚੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਏ। ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਇੰਨੀ ਉਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਦਾਤ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਖਰ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਵੀ ਕਿਤੇ ਹੋਵੇ? ਪਿਆਰੇ ਕਲਾਕਾਰੋ, ਗੰਦ-ਮੰਦ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ, ਸਰਕਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਹੋ। ਸਮਾਜ ਤੁਹਾਡੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬੰਦਾ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਫਿਰੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ; ਪਰ ਗਾਇਕ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਗੁੱਲਫ਼ਰੋ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਐਵੇਂ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਐਸ਼-ਇਸ਼ਰਤ ਘੱਟ ਕਰ ਲਵੋ। ਸਾਡੇ ਚਾਰ-ਚੁਫ਼ਰੇ ਸਮਾਜ ਅੰਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਗਰੀਬਾਂ, ਲਾਚਾਰਾਂ, ਅਨਾਥਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖੀਆਂ, ਨਿਮਾਣਿਆਂ-ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿਓ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਘਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਬਾਹਰ-ਅੰਦਰ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹਾਥੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਹੰਤ ਘੁੰਮਦੇ ਦੇਖੇ। ਸ਼ਰਧਾ ਵਸ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਤੇ ਬੋਝੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਏਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਲਾਣਾ। ਭਾਵੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੋਝੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ ਯੋਗ ਸਮਝੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਉਂਦਾ ਵੀ ਦਿਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਆਖਰ ਵਿੱਤੀ ਮਸਲਾ ਸੀ, ਘਰ ਚੌੜ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਗਲੀ-ਗਵਾਂਢ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਹ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖਾਣੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ।

ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਮੱਥੇ ਟਿਕਾਏ, ਸਿਰ ਪਲੋਸੇ, ਲੋੜ ਕੇ ਭੋਜਨ ਛਕਿਆ, ਢਿਡਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਡਕਾਰ ਛੱਡੇ, ਦੰਦ ਘਸਾਈ ਲਈ ਅੱਡ ਮਾਇਆ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਖਿਆ ਕਢ ਦਿਤੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਕੋਲ ਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਥੇ? ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਅਨਾਜ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਤੇ ਨਾਲੇ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਤੋਂ ਕਨਾਲ ਦੇ ਕਨਾਲ ਚਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ, ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਚਲੇ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟਣ ਦਾ ਟੈਮ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਬਸਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕਰਨਗੇ। ਘਰ ਦਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ, ਇਹ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੋਝੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਭਗਤ ਸੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੁਖੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚੋਖਾ ਘਾਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਭੁਜਲੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸਨ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਚਿੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੀ ਹਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਾਥੀ ਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਦਾ ਲੱਖ, ਮਰੇ ਦਾ ਸਵਾ ਲੱਖ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਆਮ ਭੁਜਲੇ ਹਾਥੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂਦਾ ਆਮ ਹਾਥੀ

ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੌ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁੰਡ ਵਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਯੂਧਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਝੋਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਰੇ ਦੇ ਦੰਦ ਖੰਡ ਏਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ? ਵਿਚਾਰੇ ਮੁਹਾਵਰਾ ਬਣ ਕੇ ਏਨੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਖਰਚ ਅਥਾਹ ਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਵੱਟਿਆ ਕੁਝ ਨਾ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਬੋਧ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਹਨ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਭਾਵ 'ਭੱਠ ਪਿਆ ਸੋਨਾ ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ' ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਜਕ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਚਿਟ-ਚਮਤੀਏ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਸਰਵਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਣੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਵਿਚਾਰੇ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਏਨੀ ਕਦਰ-ਘਟਾਈ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ, ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਹਾਥੀ? ਇਹ ਗੋਝ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ-ਮਿਥਿਹਾਸ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਬੁਧ ਸ਼ਾਕਿਆਮੁਨੀ ਅਰਥਾਤ ਗੌਤਮ ਬੁਧ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਥ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਕਿਆਮੁਨੀ ਭਾਰਤ (ਹੁਣ ਨੇਪਾਲ) ਦੇ ਨਗਰ ਲੁੰਬਿਨੀ ਵਿਖੇ ਈਸਾ ਤੋਂ ਕੋਈ 600 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਹਾਮਾਇਆ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ। ਸੁਪਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਗਨ ਸੀ ਕਿ ਰਾਣੀ ਉਸ ਦਿਨ ਪਵਿਤਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਈ। ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਹਾਥੀ ਦਾ ਉਤਰਨਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਮੈਤਰਿਆ ਬੁਧ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਧਰਤੀ ਤੁਸ਼ੀਤਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਨਮ ਪੀੜਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਬੰਮ ਲਈ ਸੀ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਨੇਕਾਂ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਤੇਤੀਸ ਕਰੋਤੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਆ'। ਗੌਤਮ ਦੇ ਜਨਮ ਨਾਲ ਪਿਉ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿਧਾਰਥ (ਸਿਧ+ਅਰਥ) ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰ ਦੇਖ ਕੇ ਭਵਿਖਵਾਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੱਚਾ ਜਾਂ ਤਾਂ

ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਬੁਧ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਦ ਗਿਆ ਸੀ ਸੋ ਨਿਸਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਬੁਧ ਬਣੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜਲੌਅ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਰੋੜਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਿਆਈਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਾਕਰਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਵਾਰ 'ਮਿਟੀ ਹੁੰਦ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ' ਨਾਲ। ਮਿਥਾਂ ਤੇ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਇਕ ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਤਕ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਹਲਕਾ ਗੁਲਾਬੀ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵਖਰੀ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਲੀ ਗਾਂ ਜਾਂ ਬੂਰੀ ਮੱਝ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਜੀਵ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਗਧ ਸਮਰਾਟ ਬਿਬਿਸਾਰ ਦੇ ਇਕ ਹਾਥੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦੇ ਅੱਧੇ ਰਾਜ ਜਿੰਨੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁਧ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਥ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਜਾਨਵਰ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਧ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਜਿਵੇਂ ਬਰਮਾ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਲਾਓਸ, ਕੰਪੂਚੀਆ ਆਦਿ ਵਿਚ ਬੁਧ ਧਰਮ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਿਆ। ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਰਾਟ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸ ਦੇ ਨਿਆਂਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਬੁਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਇਕ ਪਵਿਤਰ ਜਾਨਵਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਹੋਰ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ। ਪਵਿਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਰੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾਤੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਕਥਿਤ ਅਣਸ ਦੇ ਘੋੜੇ ਨੰਦੇਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੋਗਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘੁੰਮਾਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿੰਦ ਖੁਆਈ ਸੀ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਝ ਗੱਲਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ 'ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ' ਵਾਕੰਸ਼ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਕਿਉਂ ਬਣ ਗਿਆ?

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਲਭ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਤੁਹਫਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੇ ਇਨਾਇਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹਦ ਤੱਕ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇਕ ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਤਾਂ ਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਵੇਰ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਵਾਧੂ ਦਾ ਸੀ। ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਵਸੂਲ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਕੰਗਾਲ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਰਾਜੇ ਵੀ ਅਕਸਰ ਚੁਸਤੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਨਾਅਹਿਲ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਪਰ ਰਾਜੇ ਦਾ ਅਸਲ ਇਰਾਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਵਿਅੰਗ ਭਾਵ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵੀ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ sacred cow (ਪਵਿਤਰ ਗਾਂ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਥੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਦੋਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਨਫੀ ਅਰਥ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਰੂਪ ਜਦ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਕਿਰਪਾ ਪਾਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ 'ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਰੱਖਣਾ' ਜਿਹੇ ਹਾਂਦਰੂ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚੋਂ 'ਰੱਖਣਾ' ਸ਼ਬਦ ਕਢ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਕੰਮ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ 'ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ' ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ 1892 ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ,

“ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਣਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।”

ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਲਿਖ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਮੇਰੀ ਦੌੜ ਕੇ ਆਓ। ਦੇਖੋ ਇਕ ਹੱਟਾ-ਕੱਟਾ ਆਦਮੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੁਟ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਟੀ.ਵੀ. ਵੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਆਦਮੀ ਕਿਵੇਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੁਤੀ ਨੂੰ ਬੱਪਤ 'ਤੇ ਬੱਪਤ ਮਾਰ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਬੰਦੇ ਚਾਰ-ਚੁਫਾੜੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ-ਇਹ ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦੌਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੰਨੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਵਾਲੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਅੱਜ ਇਥੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੀਬੀ ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਵੋ ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕਾ ਬੀਬੀ ਜਦ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪੰਡਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੌਲਾ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਤੀ ਨੇ ਉਸ ਬੀਬੀ ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗਲਮੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਬੱਪਤਾਂ-ਮੁੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਟਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਦਾ ਜਲੂਸ ਵੀ ਕੱਢਿਆ।

ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਨਿਆਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਤੋਤੀ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਵੇਂ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੈਦਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੁਟਾਪਾ

ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦ ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਇਹ ਖਬਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸ ਹੈ।'

ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਖਬਰ ਸੀ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਆਈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਹੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਆਉਣ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਸਰਪੰਚ ਅਧਿਆਪਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ! ਬੀਬੀ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰਾਮ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰ

ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹੈ ਨਾ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ! ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-ਪੰਥਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਰਕਾਰ।

ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇਖੋ! ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪਿੰਡ ਸੁਖਨਾ ਅਬਲੂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਦੇਖੋ, ਜਿਸ ਅਧਿਆਪਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੌਲਾ ਵਿਚ ਸਰਪੰਚ ਬੱਪਤ ਜੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਬੀਬੀ ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਸੁਖਨਾ ਅਬਲੂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ, ਜਦੋਂ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਹਾਡੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਦੁਰ-ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਕੋਲ

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿੰਨੀ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਫਖਰ-ਏ-ਕੌਮ ਅਤੇ ਪੰਥ ਰਤਨ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਇ ਲਈ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਨਾ ਜੀ! 'ਅੰਨਾ ਵੰਡੇ ਰਿਉਤੀਆਂ, ਮੁਤ ਘੁੜ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ'।

ਭਲਾ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕੰਮ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਮਾਲਕ ਅੱਗੇ ਨਾਂਹ-ਨੁਕਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿਸ ਦਾ ਹੀਆ ਹੈ ਭਲਾ? ਜਿਵੇਂ ਦੇਵੇਂ ਬਾਦਲ ਕਹਿਣਗੇ, ਜਥੇਦਾਰ 'ਸਤਿ ਬਚਨ ਮਾਲਕੋ' ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੰਡੀਆਂ ਹਿਲਾਈ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ, ਪੰਥ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਗੰਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ; ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ

ਲਾਹਣਤਾਂ ਹੀ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ! ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ 'ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਰਬੀ ਸਾੜ ਕੇ ਸਿਆਪਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਬਲਕਿ ਭੰਗਤੇ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਰਾਜ ਨਹੀਂ, ਬਾਬਰ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਹੀਨਾ ਡੇਢ ਹੀ

ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ

ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੋਇਆ ਪਿੱਟਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਮਰੇ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਿੱਟੀਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।'

ਮੈਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਈ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਕਿ ਲੋਕੀ 'ਬਾਬਰਵਾਣੀ' ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਈ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਡ-ਬੀੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ, "ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਜਾਈਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ-ਭਾਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਆਇਆ ਕਰੋ ਤੇ ਉਹ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ। ਕੈਸ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੁੱਛਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਪੂਰਾ ਪੰਜ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਹੈ। ਜੇ ਪੂਰਾ ਪੰਜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ, ਜੇ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਬੈਗ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਮਾਰਨਾ।"

ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਲੋਕੀ ਅਰਬੀਆਂ ਨਾ ਸਾੜਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਰਨ ਵੀ ਕੀ? ਸੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਣਖੀਲੇ ਤੇ ਗੈਰਤਮੰਦ ਲੋਕ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹੇ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਓ। ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕੁਟਾਪੇ ਚਾੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਥੱਲੇ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਅਤੇ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੀ, ਦੇਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਓ, ਉਨ੍ਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਕਰੋ। ਸਮਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਮਾਇਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਇਹ ਸੂਝ-ਸ਼ਗਨ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ, ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਜ਼ਰੀਆ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। 2010 ਵਾਲਾ ਵਰ੍ਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਰ੍ਹੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 15 ਫਿਲਮਾਂ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ—‘ਮੇਲ ਕਰਾਏ ਰੱਬਾ’, ‘ਏਕਮ’, ‘ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’ ਅਤੇ ‘ਮਿੱਟੀ’ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਮੁੱਦਿਆਂ—ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬੱਝੂ ਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਏਕਮ’ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਣੀ-ਅਣਹੋਣੀ ਬਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਉਭਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਫੁਪਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਦੂਜੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।—ਸੰਪਾਦਕ

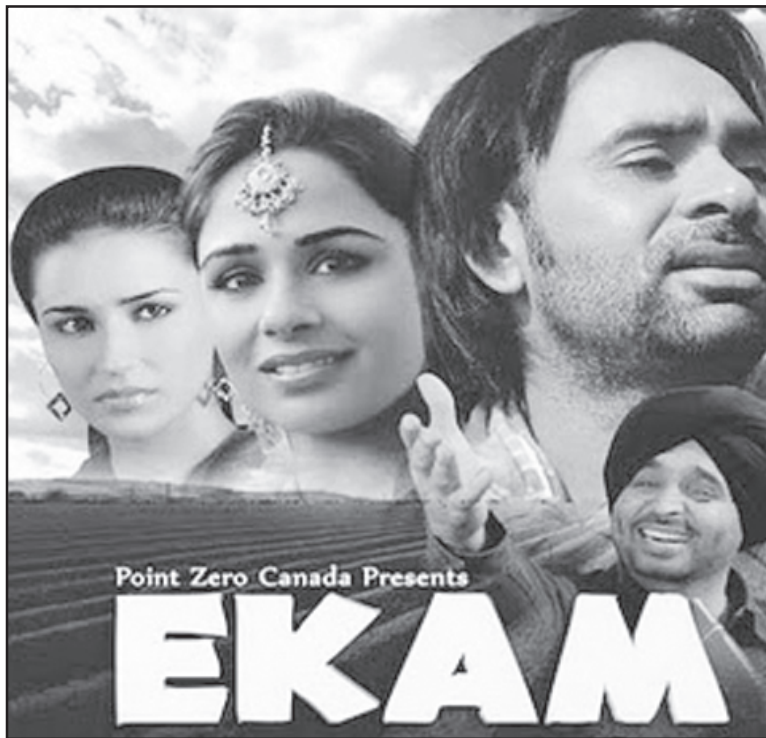
ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਅਹਿਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2010 ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਬੜਾ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਦਰਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪਰਦਾ-ਪੇਸ਼ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖਾਸ ਹਨ। ਇਕ ਵਿੱਤੀ ਪੱਖ ਤੇ ਦੂਜਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ‘ਚ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਆ ਰਹੀ ਤਬਦੀਲੀ। ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ, ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚੱਲੇ ਕਰਾਂਗੇ।

‘ਮੇਲ ਕਰਾਏ ਰੱਬਾ’ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਮਯਾਬ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਬੱਝੂ ਮਾਨ ਦੀ ‘ਏਕਮ’ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਲਕਾਨ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਫਿਲਮ ‘ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’ ਦੇ ਹਦਾਇਤਕਾਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਬਕੋਲ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਫਿਲਮ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਸੀ। ਚੌਥੀ ਫਿਲਮ ‘ਮਿੱਟੀ’ ਜੋ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਜਗ੍ਹਾ ਟਿਕਟ ਬਾਰੀ ‘ਤੇ ਵੱਡਾ ਕਮਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕੀ। ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵੱਧ ਨੰਬਰ, ‘ਅਸਲੀਲ ਸੰਵਾਦ’ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਿਤਾਰੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਮਿੱਟੀ’ ਵੀਡੀਓ ਤਵਿਆਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਵਧੇਰੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਹੋਈ।

ਬੱਝੂ ਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਏਕਮ’ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦਰਦਮੰਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਗਈ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੋਜ ਜਤਾਉਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਲਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖਬਾਰੀ ਕਾਲਮਾਂ ਤੱਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੰਭੀਰ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਟੋਟਕੇਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਹਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਏਕਮ (ਬੱਝੂ ਮਾਨ) ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਪਰਤਦਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ‘ਚ ਕੀਮਤੀ ਕਾਲੀ ਔਡੀ, ਹੌਲੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਨੌਕਰ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਮੂੰਹ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਂਟੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੂਕ ਤੇ ਦੂਜੀ ਨਾਇਕਾ ਨਾਲ ਅਛੂਤਾਂ ਵਰਗਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਬਤ ‘ਏਕਮ’, ‘ਹਸਰ’ ਦੇ ਮਨਿੰਦਰ ਅਤੇ ‘ਹੀਰੋ ਹਿਟਲਰ’ ਦੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੂਕ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੀਤ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਦੇਖੋ:

ਉਤੋਂ ਕੋਹਰਾ ਵਰ੍ਹਦਾ ਕੋਈ ਆਸ਼ਕ ਠਰਦਾ
ਦੇਖ ਜਿਗਰਾ ਜੱਟ ਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ।
ਮਸ਼ੂਕ ਕੁੜੀ ਜ਼ਾਲਮ ਪਿਉ ਲਈ ਪੱਗ ਦਾ
ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਏਕਮ ਲਈ ਮੁੱਛ ਦਾ। ਦੋਵੇਂ
ਔਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਜੀਨ ਪਾ
ਕੇ ਆਈ ਦੂਜੀ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਨੀਮ
(ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਮੰਡੀ ਵਿਚ
ਕੁੜੀ...ਉਹ ਵੀ ਜੀਨ ਆਲੀ...ਲੱਗਦਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ
ਅੱਗ ਲੱਗੂ...” ਇਹ ਉਹੀ ਭਗਵੰਤ ਸਾਹਿਬ
ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ
ਕੰਡਕਟਰ ਲੱਗਣ ‘ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਥਾਂ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ। ਗਾਣੇ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਠਰਕੀ
ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਸਾਂ
ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮ ਮੰਨਣਗੇ।
ਕੰਡਕਟਰ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਫਿਲਮ

ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਜੀਨ ਅਤੇ ਟੋਪ ਪਾਉਣ ‘ਤੇ ਸਖ਼ਤ
ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਹੰਗ
ਕਿਰਦਾਰ ਦੂਜੀ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ‘ਖਾਈਏ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ
ਤੇ ਪਹਿਨੀਏ ਜੱਗ ਭਾਉਂਦਾ’ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ
ਜੀਨ ਅਤੇ ਟੋਪ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜਗੀਰੂ ਤਾਕੀਦ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਦੀ
ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਿਓ ਨਾਇਕਾ
ਵੀ ਸੀਲ ਗਊ ਵਾਂਗ ਗਲਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਸੁਧਰਨ ਦਾ
ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਅਸੂਰਖਿਆ ਦੇ
ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਲੋਕ
ਗਾਇਕਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ
ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ
ਲੋਕ ‘ਔਰਤ ਨੂੰ ਰੰਨ ਬਣਾਉਣ’ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ
ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਏਕਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ
ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ
ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਅਮੀਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬ
ਹੋਰ ਗਰੀਬ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਠਹਿਰੀ ਹੋਈ ਸੋਚ
ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ
ਵਿਚ ਉਹ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਹੁੰਨਾਂ-ਨੇਮਾਂ ਦੀ
ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤ, ਮਿਲਾਵਤ ਅਤੇ
ਬੋਥੇ ਟੱਬਰੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦਾ ਹੈ। ਅਮੀਰ
ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ
ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਏਕਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ। ਉਹਨੂੰ
ਜਨਤਾ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਨਤਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਏਕਮ ਵਰਗੇ
ਪਰਵਾਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ
ਅਤੇ ਜਨਤਾ ‘ਠਹਿਰੀ ਹੋਈ ਸੋਚ’ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਜੇ ਸੋਕਾ ਏਹੀ
ਸਭਦੇ ਨੇ...ਜੇ ਭੋਭਾ ਇਹੀ ਮਰਦੇ ਨੇ...ਸਭ
ਕਹਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਨੇ...ਇਹ ਸਦਾ ਸਦਾ
ਨਾ ਰਹਿਣਗੇ ਮੰਦ ਹਾਲ ਮਰੇਝੇ...ਤੂੰ ਮਘਦਾ
ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵੇਹੜੇ...’ ਏਕਮ
ਸਾਹਿਬ ‘ਠਹਿਰੀ ਸੋਚ’ ਵਾਲੇ ਕੰਮੀ
(ਮਿਹਨਤਕਸ਼) ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮਸੀਹੇ ਦੇ
ਉਡੀਕਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ ਦਾ
ਕਾਰਨ ਜਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਵੀਹ ਫ਼ੀਸਦੀ ਲੋਕ
ਹਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ‘ਤੇ ਨਾਗ-ਕੁੰਡਲ ਮਾਰੀ
ਬੈਠੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਤੇਰੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬੇਗ਼ੈਰਤ
ਕਿਰਦਾਰ ਨਹੀਂ। ‘ਠਹਿਰੀ ਸੋਚ’ ਵਾਲੇ
ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜਰਨੈਲੀ

ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਕ ਬਣ ਕੇ ਵਿਛਿਆ
ਪਿਆ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹੱਕੀ ਅੰਦੋਲਨ
ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਪਰ ਜਨਤਾ
ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ-ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਹਿਣ
ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ

ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਰਕਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨਕਲਾਬ ਖਾਸ ਮਨੁੱਖੀ
ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਤਹਿ ਹੋਣ ਪਲਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨੇਮ ਹੈ। ‘ਮੰਦ
ਹਾਲ ਮਰੇਝੇ’ ਦਾ ਸੱਚ ਆਵਾਮ ਹੀ ਉਲਟ ਸਕਦੀ
ਹੈ। ਏਕਮ ਸਾਹਿਬ! ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਆਵਾਮ ਨੂੰ
ਅਜਿਹੀ ਬਦਸ਼ਗਨ ਗਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੀ ਠਹਿਰੀ
ਹੋਈ ਸੋਚ ਦਾ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਵੋ!!

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਏਕਮ ਦਾ ਮਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ
ਉਚਾਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਸਟਰੇਲੀਆ
ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਉ ਦੀ ਆੜ੍ਹਤ ਤੇ ਸੈਲਰ
ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਏਕਮ ਦਾ ਪਿਉ ਆੜ੍ਹਤ
ਅਤੇ ਸੈਲਰ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਦਾ
ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ। ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪਿਉ ਦੇ
ਸੈਲਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਵਾ ਕੇ, ਏਕਮ ਬੀਮੇ ਦੀ
ਰਕਮ ਹਥਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੋਖਾ ਉਸਦੀ
ਲਿਆਕਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਿਉ ਦੀ ਮੌਤ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਸੌ ਛੱਤੀ ਏਕਤ ਜ਼ਮੀਨ
ਅਤੇ ਜੱਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਕੇ ਅੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਬੁਝੇ ਮਨ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਹੋਣੀ
ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ‘ਚੋਂ
ਬੇਦਖਲ ਹੋਇਆ ਪਿੰਡ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੱਪ
ਉਸਦਾ ਰਾਹ-ਦਸੇਰਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਏਕਮ ਦੇ ਪਿਉ
ਦਾਦਿਆਂ ਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹੀ
ਸੀ। ਸਤਾਈ ਏਕਤ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਕੀ
ਅਸਲੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਦਾਨ’ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸਰਪੰਚ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ‘ਦਾਨਵੀਰ’ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ
ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਏਕਮ
ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਏਕਮ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਸੀਹਾ
ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ‘ਠਹਿਰੀ ਸੋਚ’ ਨੂੰ ਰਾਹੇ
ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ
ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ‘ਅਕਲ’
ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੇ ਪਚੜੇ
ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਰਾਮ-
ਅਵਤਾਰ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਅੰਤ ਵਿਚ ‘ਮੁੱਦਾ’ ਮਸ਼ੂਕ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਭਜਾਉਣ ਦੀ

ਬਹਾਦਰੀ ਤੱਕ ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੂਕ ਤੇ ਉਸਦਾ
ਜ਼ਾਲਮ ਪਿਉ ਲੜਾਈ ‘ਚ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਕਮ
ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇ-
ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਗੁੰਨ-ਵੱਟੇ ਬਣੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਦੂਜੀ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ
ਆਮ ਲੋਕ ਬੇ-ਗ਼ੈਰਤ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ
ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਬੋਲਦੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ
ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਏਕਮ ਹੀ ਕੁਝ ਕਰੂ।
ਫਿਲਮ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਭੰਨ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
‘ਏਕਮ’ ਹੈਕਤਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਮਸੀਹੇ
ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ
ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ‘ਤੇ ਬੋਲਦੇ
ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੰਵਾਦ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਪਹਿਲ
ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੱਝੂ ਮਾਨ ਕੁਝ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ
ਨੌਕਰ ਦੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰ ਕੇ ਕਥਾਨਕ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਿਲ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਹੈਕਤ ਉਸਦੇ
ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਨਿਭਦੀ ਹੈ। ਮਤਰੇਏ ਭਰਾ ਨੂੰ
ਕੁੱਟ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ
ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਪਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ
ਨਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ‘ਚ ਡੋਕ ਨਾਲ ਪੁੱਠਾ
ਲਮਕਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ
‘ਸੰਵਾਦ’ ਸਿਰਜਣ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ
‘ਸੰਵਾਦ’ ਕੱਟਤਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਟੋਟਲੇ
ਵੈਲੇਨਟਾਈਨਜ਼ ਡੇ ਉੱਤੇ, ਡਿਸਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ
ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ
ਰਚਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਵੀ
‘ਮਹਾਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ’ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਲੇ ਦੌਰ
ਦੇ ਸਿਰਫ਼ਿਰੇ ਮੁੰਡੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ
ਕੋਡ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਤੇ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਥ ‘ਚ ਪੁੱਠਾ ਲਮਕਾ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ

ਚੰਦਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ ‘ਬ੍ਰੋਕਨ ਹਰਟ’

ਚੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ
ਉਭਰਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਬਾਕਾਇਦਾ

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ

ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਦਾ ਰਿਆਜ਼ ਨਾਲ
ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਰੀਲਾ ਗਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ
ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਅਨੁਭਵੀ ਸਾਜ਼ਿਦਾ ਵੀ ਹੈ।
ਚੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ‘ਮਿੱਟੀ ਦੇ
ਬਾਣੇ’ ਕੈਸੇਟ ਰਾਹੀਂ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੁਰੀਲੀ
ਆਵਾਜ਼ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕੈਸੇਟ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ’
(2007) ਦੀ ਵੀ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਉਘੇ
ਉਸਤਾਦ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰ ਸਮਝ
ਅਤੇ ਨਿਭਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਗਜ਼ਲ, ਸੂਫੀ
ਕਲਾਮ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸੁਖਨ ਗਾਇਨ ਦਾ ਵੀ
ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹਵਾ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ।

ਹੁਣ ਚੰਦਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ ‘ਬ੍ਰੋਕਨ
ਹਰਟ’ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ
ਬੀਨਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ
ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਤੇ ਨਵੀਨ ਰਾਜਾ ਦੀ
ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਐਲਬਮ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਚਿਨ
ਅਹੂਜਾ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਸਫ਼ਰੀ ਸਮੇਤ ਉਘੇ ਸਾਇਰਾਂ/ਗੀਤਕਾਰਾਂ
ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਕੋਕੀ ਦੀਪ, ਅਰਜਨ ਐਰੀ,
ਨਵੀਨ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਦੌਲਤਪੁਰੀਆ ਦੇ
ਗੀਤ ਇਸ ਐਲਬਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ
ਗੱਲ

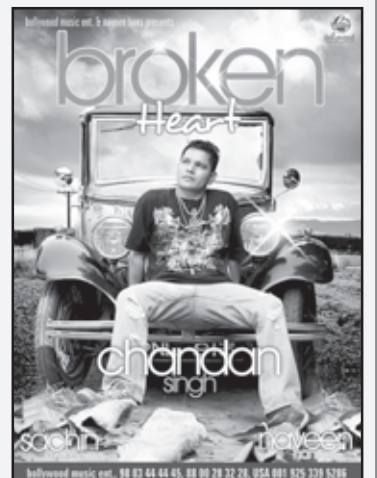
ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ

ਫੋਨ: +91 97799 34747

ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੰਨ 1995 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਢੀ ਸੰਭਾਲਣ
ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਾਇਦ ਇਸਦਾ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ।
ਸੰਵਾਦ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਗਾਇਬ ਸੀ ਤੇ
‘ਏਕਮ’ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹੈ।

ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ
ਉਹ ਚੰਗੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਏਕਮ’
ਵਿਚਲੇ ‘ਸੰਵਾਦ’ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹੱਥ ‘ਚ
ਫੜਾ ਦੇਣ। ‘ਮੌਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ’ ਤੇ ‘ਅਤਿ ਦੇ
ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ’ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ
ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਸੰਵਾਦ
ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਤਰ
ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬੱਝੂ ਮਾਨ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕਿਤੇ
ਇਹ ਅਤਿ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹਰਿਆਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਪੰਜਾਬੀ ਚੇਤਿਆਂ ‘ਚ ਮੌਤ
ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ
ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਉਘੜਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪਾਏ ਸੀ। ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬ
ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਤਿ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਿਮਾਰੀ
ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ? ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ
ਹੋਵਾਂਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ
ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਉੱਤੋਂ ਸਿਤਮ ਜ਼ਰੀਫ਼ੀ
ਕਿ ਇਹ ਕੈਸਟ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਪਾਸ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਤ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਫਿਲਮ ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ‘ਤੇ
ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ
ਮਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ‘ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਸ਼ੀਏ ‘ਤੇ ਤੈਰਦਾ
ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੰਦ
ਸੁਰਖੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਦੇਣਾ ਗੰਭੀਰ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਜਾਮਨੀ
ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ। ਬੱਝੂ ਮਾਨ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ
ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ
ਦੇ ‘ਲੋਕ-ਹਿਤ’ ਅਤੇ ‘ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ’ ਹੋਣ
ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਰ ਵਧ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਏਕਮ’ ਨੂੰ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ
ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰ, ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵਧੀਆ ਮਿਲਾਪ
ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਰੋਤੇ, ਚੰਦਨ ਦੀ ਸੁਰੀਲੀ
ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੰਦਨ ਨਾਲ
ਫੋਨ ਨੰਬਰ 925-339-5286 ਉੱਤੇ ਸੰਪਰਕ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ!

ਬਿਲਾਨਾਗਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਾਲ ਪੂਰੇ
ਹੋਣ ਅਤੇ ਤੇਰਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰਨ 'ਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਵਧਾਈ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਤੇ ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸੰਧੂ

Punjab NRI Council, USA

Appointed by Capt. Amrinder Singh, PPCC President, Ref.#3299/11, Dated: September 24, 2011

ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ ਕਿਉਂ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਪਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਭੂਤਰੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਸਰਪੰਚ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਛੋਤਾਵਾ ਨਹੀਂ। ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੇਹਦ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੈ।

> ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ: ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧਾ ਕਰਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਲ ਵਾਲ ਕਰਜਾਈ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚੋਂ ਤਰੱਕੀ 'ਚ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

> ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ-ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ-ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਕੇ ਬੇਫਿਕਰ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਕੀ?

ਆਓ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਈਏ। ਆ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿਤਾਈਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪਾਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਦਿਭ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਮਸਲੇ ਉਹ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨਗੇ।

ਇਹ ਨਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਲ 2007 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 15 ਸੀਟਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਥੇ ਔਸਤਨ 950 ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ, ਹਰ ਵੋਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਰਾ ਕੁ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਕੌਂਸਲ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੋ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੱਵਲ ਨੰਬਰ ਸੂਬਾ ਬਣਾਓ।

ਮਦਦ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ?

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਾਇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਨਾ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਓ।

ਵੈਬ ਸਾਈਟ: www.punjabnricouncilusa.com
ਈ-ਮੇਲ ਕਰੋ: info@punjabnricouncilusa.com

ਫੋਨ: 847-557-0558
ਫੈਕਸ: 847-350-6436

Coming Soon by LIVE 2 U

H
A
P
P
Y

N
E
W

Y
E
A
R

ਨਵਾਂ ਸਾਲ
2012
ਮੁਬਾਰਕ

H
A
P
P
Y

N
E
W

Y
E
A
R

For More Information, please call

Nirmal Dhaliwal
604-653-9000

Surinder Kalra
847-230-7977